

SEÐLABANKI ÍSLANDS

ÁRSSKÝRSLA 1983
REYKJAVÍK 1984

Setning, prentun, bókband:
ÍSAFOLDARPRENTSMÍÐJA HF.

EFNISYFIRLIT

Yfirlit yfir þróun efnahagsmála	5
Framleiðsla, tekjur og verðlag	11
Utanríkisviðskipti og greiðslujöfnuður	19
Fjármál ríkissjóðs	29
Peningamál	37
Fjárfestingarlánasjóðir og lífeyrissjóðir	47
Gengismál	51
Erlend mál og samningar	54
Umsjá sjóða og ýmis starfsemi fyrir ríkissjóð	57
Ýmsir þættir í starfsemi bankans og lagabreytingar	63
Annáll peninga- og gjaldeyrismála 1983	70
Töflur (sjá yfirlit á næstu síðu)	73
Efnahagsreikningur árið 1983	96
Rekstrarreikningur árið 1983	98
Skýringar við ársreikning Seðlabankans	100
Skýringar við efnahagsreikning Ríkisábyrgðasjóðs	103
Efnahagsreikningur Ríkisábyrgðasjóðs 31. des. 1983	104
Efnahagsreikningur Seðlabankans 1977–1983	106
Stjórn bankans og starfslið	108

TÖFLUYFIRLIT

1. tafla. Þjóðarframleiðsla og verðmætaráðstöfun	73
2. tafla. Framlag atvinnugreina til þjóðarframleiðslunnar	74
3. tafla. Þjóðarauðurinn	74
4. tafla. Fjármunamyndun	75
5. tafla. Vísitölur verðlags	76
6. tafla. Greiðslujöfnuður við útlönd	77
7. tafla. Greiðslujöfnuður við útlönd – Ársfjórðungsyfirlit	78
8. tafla. Staða þjóðarbúsins út á við	78
9. tafla. Gjaldeyrisstaða bankanna	79
10. tafla. Skipting innflutnings eftir notkun	79
11. tafla. Útflutningur. Skipting á helstu vöruflokka	80
12. tafla. Út- og innflutningsverð og viðskiptakjör	80
13. tafla. Vísitala meðalgengis erlendra gjaldmiðla	80
14. tafla. Verðmæti inn- og útflutnings eftir löndum	81
15. tafla. Yfirlit yfir fjármál ríkissjóðs	82
16. tafla. Skipting ríkistekna eftir tekjustofnum	82
17. tafla. Skipting ríkisútgjalda eftir málefnaflokkum	83
18. tafla. Skipting ríkisútgjalda eftir tegundum	83
19. tafla. Seðlar og mynt	83
20. tafla. Skipting seðla og myntar eftir stærð í árslok	84
21. tafla. Ávísanavelta	84
22. tafla. Úr peningamálum	85
23. tafla. Úr reikningum Seðlabankans	86
24. tafla. Innlán og útlán innlánsstofnana	87
25. tafla. Lánaflokkun innlánsstofnana	88
26. tafla. Samandregið greiðsluyfirlit fjárfestingarlánasjóða	88
27. tafla. Lánaflokkun fjárfestingarlánasjóða	89
28. tafla. Útlán einstakra fjárfestingarlánasjóða	89
29. tafla. Samandregið greiðsluyfirlit einstakra fjárfestingarlánasjóða 1983	90
30. tafla. Greiðsluyfirlit lífeyrissjóða	90
31. tafla. Úr reikningum lánastofnana	91
32. tafla. Gengi erlendra gjaldmiðla samkvæmt skráningu Seðlabanka Íslands	92
33. tafla. Nafnvextir á helstu flokkum inn- og útlána innlánsstofnana	93
34. tafla. Vextir við Seðlabanka í % á ári	94
35. tafla. Bindiskyldu- og endurkaupahlutföll	94

SKÝRSLA BANKASTJÓRNAR

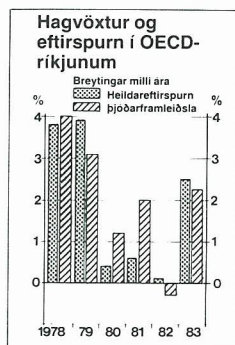
I. YFIRLIT YFIR ÞRÓUN EFNAHAGSMÁLA

Megindrættir

Framvinda efnahagsmála á árinu 1983 einkenndist annars vegar af því, að efnahagsvandinn tók á sig mjög alvarlega mynd með samdrætti framleiðslu og tekna og mögnun verðbólgunnar, en hins vegar af því, að tekist var á við vandann með mjög róttækum aðgerðum. Varð af þeim sá árangur, að viðskiptahallinn þvarr verulega frá árinu áður og verðbólgan hjaðnaði frá sögulegu hámarki, um 130% á fyrri hluta ársins, niður fyrir 20% í árslok. Veikari þættir efnahagsmálanna voru um 1200 m.kr. greiðsluhalli ríkissjóðs og neikvæð lausafjárstaða innlánsstofnana um tæpar 1100 m.kr. í árslok jafnframt því sem innstreymi erlends lánsfjár var mikið, um 5,6 milljarðar kr. brúttó eða 2,9 milljarðar kr. nettó, og erlendar skuldir náðu um 60% af þjóðarframleiðslu. Gjaldeyrisstaðan lækkaði því fremur lítið í framhaldi af helmings rýrnun hennar árið áður. Ástand helstu fiskstofna versnaði á árinu, svo að það varð tilefni kvótaskiptingar afla með nýju ári, og afurðaverð erlendis sýndi nokkur veikleikamerki. Gengisþróunin í umheiminum reyndist hins vegar hagstæð útflutningi þjóðarbúsins að tiltölu við innflutning.

Efnahagslægðin í umheiminum náði lágmarki árið 1982 með aukningu eftirspurnar á OECD-svæðinu um aðeins 0,1% og samdrætti framleiðslu þess um 0,3%. Varð þá nokkur samdráttur í einstökum löndum eins og Bandaríkjunum og V-Þýskalandi, er vó upp vöxtinn annars staðar. Með árinu 1983 varð hins vegar almennur, en talsvert ójafn endurbati í hinum þróuðu löndum. Heildarframleiðsla OECD-svæðisins jókst þannig um 2¼%, þar af Bandaríkjanna um 3½% og Japans um 3%, en Evrópulanda OECD um aðeins 1%. Helsti aflvaki vaxtarins var eftirspurnarþróunin í Bandaríkjunum, er nam 4¾% og lyfti vexti eftirspurnar OECD-svæðisins upp í 2½% eða nokkuð umfram framleiðsluvöxt, en afleiðing þess er versnun viðskiptajafnaðar svæðisins út á við. Orsök aukinnar eftirspurnar er m.a. þrálátur og vaxandi ríkissjóðshalli Bandaríkjanna, er nam um 180 milljörðum dollara í fyrra, en um 3,9% af þjóðarframleiðslu Bandaríkjanna að

Ójafn efnahagsbati

frádregnum afgangi annarra þarlandra opinberra aðila. Hefur þessi halli ýtt undir háa vexti og þeir valdið innstreymi fjármagns, sem aftur hefur haldið uppi gengi dollars, en það hefur hamlað útflutningi og örvað innflutning jafnhliða beinum áhrifum eftirspurnaraukans í sömu átt.

Viðskiptajöfnuður

Umræddur mismunur framleiðslu og eftirspurnar helstu iðnríkjanna hefur leitt til verulegs og vaxandi misvægis í viðskiptajöfnuði þeirra. Árið 1981 höfðu stærstu iðnríkin nánast jafnað halla sinn frá olíuverðhækkuninni 1979, en önnur iðnþróuð lönd ásamt olíusnaudum þróunarlöndum glímdu þá enn við verulegan viðskiptahalla, sem einkum átti sér mótvægi í viðskiptaafgangi olíuríkjanna. Frá því hefur viðskiptajöfnuður Bandaríkjanna snúist í halla, sem nam 42 milljörðum dollara á síðasta ári og horfur eru á að tvöfaldist í ár. Þar á móti hefur Japan skilað vaxandi afgangi, 22 milljörðum dollara í fyrra, og V-Pýskaland 5 milljarða afgangi, en önnur OECD-ríki nálguðust mjög jafnvægi og stefna enn í þá átt.

Á samdráttarskeiðinu fram til 1983 var einkum beitt peningalegum stjórnækjum til aðhalds: takmörkun peningamagns og háum vöxtum. Vaxandi ríkissjóðshalli var hins vegar ótilætluð afleiðing hins efnahagslega slaka fremur en markviss aðgerð. Að heildarmeðaltali sjö helstu OECD-ríkjanna náðu skammtímavextir 14–16%–bilinu fyrst og síðast 1980 og fram eftir 1981, en fóru þá ójafnt fallandi og síðan mjög ákveðið úr 13% á 2. fjórðungi 1982 í 9% í ársbyrjun 1983. Frá því hefur heldur orðið lækkun, en þó ekki teljandi. Langtímavextir náðu aldrei jafnhátt, nærri 14% um mitt ár 1981, en féllu síðan minna frá fyrri hluta 1982 og hafa síðan staðnað uppi undir 11%. Ber þessi munur langtímavaxta umfram skammtímavexti með sér vantrú á, að hinir síðargreindu eigi fyrir sér að lækka meira að sinni. Stöðnun nafnvaxta á þessu stigi við tiltölulega lága verðbólgu ber með sér áframhald hárra raunvaxta miðað við fyrri reynslu. Hafa þeir haldist lítt breyttir að áðurgreindu meðaltali frá vaxtahækkuninni 1979, en jafnast og orðið stöðugri nálægt 4% til skamms tíma og 6% til langs tíma.

Vaxtaþróun

Bandaríkin hafa í meginatriðum verið í fararbroddi vaxtaþróunar, og hafa vextir þar verið mjög svipaðir því meðaltali stærstu ríkja, sem að framan greinir. Síðustu þrjú árin hafa Bandaríkin lengst af haldið um 2% hærri skammtímaraunvöxtum en umheimurinn í heild. Samfara þessu hefur meðalgengi dollars hækkað mjög eða um nálægt 40% til ársloka 1984 frá þeirri lægð, er það var að mestu í frá miðju ári 1978 til jafnlengdar 1980. Síðustu tvö árin hefur gengi dollars raunar einnig verið mjög hátt á allan sögulegan mælikvarða.

Fyrir áratug reis verðbólga OECD-svæðisins upp fyrir 13% í kjölfar mikils þensluskeiðs og stökkhækkunar olíuverðs. Í þeirri baráttu, sem á eftir fylgdi, vannst aðeins hálfur sigur, með verðbólgu á bilinu

Verðbólga

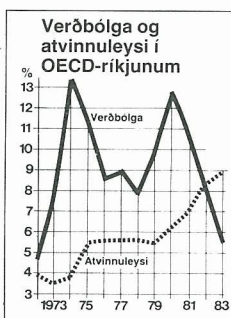
8–9% árin 1976–78. Frá því reis verðbólgan næstum jafnhátt og áður með nærri 13% hækkun framfærslukostnaðar 1980. Þegar snúist var á ný gegn þenslunni með peningalegu aðhaldi, hjaðnaði verðbólgan jafnört og í fyrra skiptið, en ári lengur og niður í 5½%, sem virðist mynda lágmark verðbólgunnar að sinni, á svipuðu stigi og ríkti fyrir rúmum áratug.

Jafn ótvírætt og fram hefur komið, að eftirspurnaraðhald vinnur bug á verðbólgunni, hefur einnig sannast, að það hefur áhrif á atvinnuástand. Í því tilliti hefur orðið mjög óhagstæð þróun yfir síðustu tvær hagsveiflur, þar sem atvinnuleysið hefur aukist á samdráttarskeiðunum, en staðið í stað á endurbataskeiðunum á milli. Frá u.þ.b. 3½% atvinnuleysi af mannafla OECD-landa síðustu árin til 1974 hækkaði það í 5½% árin 1975–79, en hjaðnaði ekki með þeim sámilega hagsvexti, sem þá átti sér stað. Með afturkippnum árin 1980–82 jókst atvinnuleysið aftur hröðum skrefum upp í 9% 1983. Þessi stigmögnun atvinnuleysisins frá einu samdráttarskeiði til annars skýrist þó engan veginn af hagstjórnaraðgerðum einum saman, heldur einnig af langtímaskilyrðum mannafla, atvinnuþátttöku, tækniumbreytinga og auðlinda. Upp á síðkastið er þó heldur tekið að rætast úr atvinnuleysinu með talsverðri minnkun þess í Bandaríkjunum, en í Evrópu mun það enn vera fremur í nokkurri aukningu.

Efnahagsástandið í umheiminum hefur að sjálfsgöðu mikil áhrif á svo opið hagkerfi sem hinn íslenska þjóðarbúskap. Að öllum jafnaði hefur uppgangur verkað hagstætt á lönd með útflutning, sem er náttúrubundins hrávörueðlis eða staðlaðar grunnefnavörur, og þá því fremur sem þau eru hlaðin skuldum, sem bera fasta vexti, er léttast í verðbólgunni, eða ef vextir fara almennt lækkandi. Gagnstætt þessu verkar samdráttur óhagstætt, ekki síst þegar orsakir hans eru vaxtahækkun og þrengsli á lánamarkaði. Hlutskipti Íslands á undangengnu samdráttarskeiði er að verulegu leyti slungið saman af þessum þáttum, svo sem samdrætti eftirspurnar og verðfalli á stóriðjuvörum og saltfiski og markaðshruni skreiðar. Jafnframt því hefur freðfiskútflutningur átt í vök að verjast fyrir síharðnandi samkeppni frá Kanadaönnum. Á móti þessu hefur vegið, að styrkur dollars hefur létt undir með sölu á Bandaríkjamarkaði og verðskráning í dollurum hefur hjálpað til að viðhalda raunverði afurða til annarra landa, allt að eða umfram verðþol á þessum mörkuðum, svo að víða hefur þurft að slá af verði afurða. Slakt gengi innflutningsgjaldmiðla hefur og stuðlað að því að halda uppi viðskiptakjörnum og léttu undir með andófinu gegn verðbólgu. Á skuldahliðina hefur hækkun dollars og raunvaxta á alþjóðlegum lánamarkaði verið einhliða baggi á þjóðarbúinu.

Ytri aðstæður eru þannig aðeins einn þáttur þess andstreymis, sem að þjóðarbúinu hefur steðjað. Bættist hann við víðtækan brest þess

Atvinna

Ytri áhrif á þjóðarbúskapinn

Þríþættur efnahagsvandi

aðlindagrundvallar, sem þjóðarþúið er reist á, og vanda af völdum verðbólguþróunar og almenns efnahagslegs misvægis. Við þennan þríþætta efnahagsvanda var að glíma á árinu og er enn. Veigamikil þáttaskil hafa orðið innan ársins, þar sem forgang hafði á fyrstu mánuðum að vinna bug á ytra misvægi. Eftir þingkosningar og myndun nýrrar ríkisstjórnar beindust aðgerðir fyrst og fremst að því að stöðva vixlverkun í verð- og launakerfinu og festa gengið við mark samkeppnishæfni gagnvart útlöndum. Fyrstu aðgerðir í þessa veru komu áföllunum á þjóðarþúið til nokkurn veginn fullra skila í skertum lífskjörum, en þær ásamt verulegum launabótum héldu verðbólgunni uppi fram eftir sumri. Tók þá við þriðja tímabilið innan ársins með ört hjáðnandi verðbólgu, föstu gengi og lækkun vaxta um meira en helming í fimm mánaðarlegum áföngum fram í janúar þessa árs.

Fiskstofnar og framleiðslusamdráttur

Á undanförunum árum hafa fiskstofnar í hafinu umhverfis landið verið að veikjast, að því er virðist bæði af völdum breyttra lífsskilyrða svo sem sjávarhitans og mikillar sóknar hins stækkandi veiðiflota, sem jafnframt er æ betur tækjum búinn. Var þetta þegar komið fram í alvarlegri mynd árið 1982, þegar taka þurfti alveg fyrir loðnuveiðar og þorskaflinn dróst verulega saman. Enn alvarlegri mynd fékkst þó af ástandi fiskstofna á árinu 1983, þegar þorskaflinn dróst saman um nærri fjórðung, um 37,5% á tveim árum frá hámarkinu 1981, og stofnstærðarmat fiskifræðinga benti fram til enn harkalegri takmarkana á komandi ári, en það leiddi til lagasetningar um kvótakerfi. Þrátt fyrir endurvakningu loðnuveiða og lítils háttar magnaukningu heildarafla varð nálægt 5,2% minnkun hans á föstu verði og 6,6% samdráttur sjávarvöruframleiðslunnar. Þakka má endurbata annarra útflutningsgreina, að útflutningsframleiðslan í heild dróst ekki saman um meira en 3,3% eða um liðlega fjórðung þess samdráttar, er varð árið áður. Sala afurða gekk hins vegar greiðar en áður, og var gengið talsvert á birgðir, svo að heildarútflutningur vöru og þjónustu jókst um 9,0%.

Útgjöld og tekjur

Bregðast þurfti við hinum mikla viðskiptahalla fyrra árs, 10% af þjóðarframleiðslu, og jafnframt við auknum vanda samdráttar í grundvallargreinum. Þetta varð til þess, að einkaneysla féll um 6% og fjárfesting um 13,6% jafnframt því sem samneysla jókst um 3%. Þessi viðbrögð drógu óhjákvæmilega enn frekar úr þjóðarframleiðslunni, sem minnkaði um 5,5%, en þjóðartekjur um 3,7% eða um tæp 5% á mann. Veigamestu aðgerðirnar til þess að ná umræddri aðlögun komu fram í skertum kaupmætti almennra tekna og er talið, að kaupmáttur ráðstöfunartekna á mann hafi minnkað um 13% frá fyrra ári. Árangurinn varð minnkun viðskiptahallans í 2,4% af þjóðarframleiðslu, en ekki nema í 5,2%, sé leiðrétt fyrir birgðabreytingum og sveiflum í innflutningi sérstakra fjárfestingarvara.

Jafnframt þessu var geysior verðbólga í gangi, sem náði um 130%

Verðbólgan

árshraða frá febrúar til maí, borin uppi af aðlögun gengisins næstum jafnharðan að hækkunum framleiðslukostnaði og breyttum raunskilyrðum sem og öðrum kostnaðartengdum verðhækkunum annars vegar, er vegnar voru upp með ársfjórðungslegum verðuppbótum launa hins vegar. Efnahagsaðgerðir þurftu því jöfnum höndum að koma fram aðlögun að áföllum á þjóðarþúið og stöðva verðbólguna, en það felur í sér, að lífskjaraáhrifum áfallanna þurfti að koma til endanlegra skila í takmörkun á neyslu almennings og annarri fjárráðstöfun þjóðarbúsins, án þess að það yrði jafnharðan tekið aftur með þeirri tekjutryggingu, sem felst í verðbótakerfinu. Þetta voru forgangsverkefni nýrrar ríkisstjórnar, er tók við hinn 26. maí, en þeim fylgdu ýmsar hliðarráðstafanir til þess að draga úr áhrifum aðgerðanna á hag hinna verst settu.

Gengið

Fram að gengisbreytingunni 27. maí hafði meðalgengi erlendra gjaldmiðla hækkað um 36%. Var þá ákveðið að skrá það gengi, er staðið gæti nokkurn veginn óbreytt gagnvart öðrum áformuðum aðgerðum. Var þannig ákveðin 14,6% gengislækkun krónunnar, 17,1% hækkun erlendra gjaldmiðla eða alls 59% frá ársbyrjun, jafnframt því sem ákveðnar voru 8% launauppbætur í júní (10% á lágtekjur) og 4% í október, svo að til lengdar vógu þessar hækkanir hvor aðra að miklu leyti upp í afkomutilliti. Gengið hélst síðan nánast óbreytt til ársloka. Þessar gengisbreytingar ollu talsverðri lækkun á raungengi krónunnar og þá einkum á launakostnaði gagnvart útlöndum.

Lánskjör

Verðbólgan hélt áfram nánast linnulaust til ágústbyrjunar, en þá lækkaði hún mjög snögg, og voru vísitölur verðlags reiknaðar mánaðarlega frá því. Frá þeim tíma til áramóta hækkaði framfærslukostnaður ekki nema um 22,4% á ársgrundvelli og byggingarkostnaður um 16,5%, en lánskjöravísitala mánuði síðar um 20,7%, en hún er misvegið meðaltal hinna tveggja ($\frac{2}{3}$ og $\frac{1}{3}$) með þessari töf. Þessi snögga og mikla breyting varð tilefni almennrar vaxtalækkunar í mánaðarlegum áföngum, sem alls urðu fimm fram í janúar þessa árs. Þörf strangs eftirspurnaraðhalds kallaði jafnframt á hærri raunvexti, sem ákveðnir voru jöfnum höndum í mynd vaxta af verðtryggðum lánum og með hækkun almennra nafnvaxta að tiltölu við verðbólguþig. Áhrif þeirra eru hins vegar háð því, að almenningur geri sér grein fyrir lækkun verðbólguþigs og afstöðu vaxtanna til þess.

Inn- og útlán

Ákvörðun vaxta með hliðsjón af verðbólgu og mjög útbreidd verðtrygging eiga óefað stóran þátt í því, að heildarinnlán jukust um 80% eða nokkru meira en verðbólgan. Þrátt fyrir viðleitni til aðhalds jukust útlán innlánsstofnana um ívið meira eða um 81%, eftir að reiknað hefur verið með uppskrifun allra lánaflokka til áramóta. Peningaþensla frá greiðsluhalla ríkissjóðs og erlendum lántökum hefur ýtt talsvert undir innlánin, en á hinn bóginn hefur mikil eftirsókn eftir lánsfé af völdum erfiðleika í atvinnurekstri og einkafjárhag gert

bankakerfinu mjög örðugt að takmarka útlánin. Niðurstaðan varð því stöðugt framhald mjög neikvæðrar lausafjárstöðu innlánsstofnana, er nam 1.090 m.kr. í árslok eða 5,7% af innlánunum.

Ríkissjóður

Fjárhagur ríkissjóðs stóðst ekki þá áraun, sem fólst í tiltölulega rýrnandi skatttekjum samfara ósveigjanlegum kröfum til ríkisútgjalda. Rekstrarhalli varð því um 1.500 m.kr. og greiðsluhalli um 1.260 m.kr., er kom að fullu fram sem útstreymi úr Seðlabankanum og nam 2,4% af þjóðarframleiðslu. Auk þessa fjárstreymis úr Seðlabankanum og óbeint utan að við rýrnun gjaldeyrisstöðunnar tóku ríkissjóður og aðrir opinberir aðilar meirihluta erlendra lána á árinu eða 3,1 á móti 2,4 milljarða lántöku lánastofnana og atvinnufyrirtækja.

Erlendar skuldir

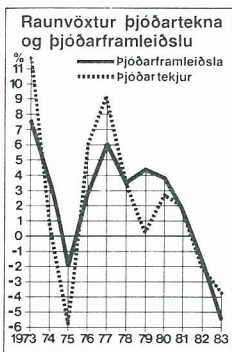
Erlendar lántökur voru meginþáttur peningabenslu á árinu og jukust verulega í krónum frá fyrra ári og umfram lánsfjáráætlun. Alls voru ný lán að fjárhæð 5,6 milljarðar kr., en nettólanntökur umfram afborganir námu um 2,9 milljörðum. Heildarskuld þjóðarinnar komst í árslok upp í 36,3 milljarða kr., en fært til meðalgengis ársins nam það 60% af þjóðarframleiðslu. Að meðtöldum stuttum fjármagnsliðum og gjaldeyrisstöðunni nam nettóstaðan við útlönd 58,4% af þjóðarframleiðslu. Hvort tveggja er langt umfram þau hlutföll, sem áður hafa komið fyrir. Greiðslubyrðin lækkaði þó lítið eitt frá fyrra ári og varð 20,7% af heildarútlutningstekjum, en það er hið næst hæsta, sem orðið hefur.

Heildarmyndin er þannig sú, að verðbólgan hefur verið færð með undraverðum hraða niður á þolanlegt stig að sinni. Tekist hefur að miklum hluta að jafna fyrra misvægi út á við. Hins vegar hefur nýr vandi komið upp og veipur fjárhagskerfisins komið áþreifanlega í ljós. Hjaðnandi verðbólga veitir þó sterkari aðstöðu til þess að glíma við þennan vanda.

Þjóðarframleiðsla og þjóðartekjur

II. FRAMLEIÐSLA, TEKJUR OG VERÐLAG

Þjóðarframleiðslan árið 1983 dróst saman annað árið í röð. Íslenskt efnahagslíf gengur nú í gegnum fimmta samdráttartímabilið frá lokum seinni heimsstyrjaldarinnar, en hin fyrri voru 1949–1952, 1957, 1967–1968 og 1975. Ekki er séð fyrir endann á núverandi samdrætti, en nú þegar er hann orðinn sá næstmesti mælt í samdrætti framleiðslu, en sá fjórði mesti mælt í minnkun tekna þjóðarinnar. Þessi samdráttur á sér rætur í minnkun sjávarafurðaframleiðslunnar vegna aflabrests á undanförunum tveim árum. Sjávarafurðaframleiðslan dróst saman um 6,6% árið 1983, en um 14,5% á árinu 1982. Sjávarafurðaframleiðslan minnkaði því um samtals 20% þessi tvö ár og varð á árinu 1983 lægri en nokkru sinni á árunum 1979 til 1983 og aðeins um 2,7% hærrí en 1978. Samdráttur sjávarafurðaframleiðslunnar samsvarar 1.058 m.kr. á verðlagi ársins 1981, en samdráttur vergrar þjóðarframleiðslu á sama tíma nemur 1.424 m.kr. Mismunurinn hér á skýrist af samdrætti innlendrar eftirspurnar á árinu 1983, sem nam um 10,5%, og hafði hann áhrif til samdráttar í framleiðslu fyrir innanlandsmarkað sem og í innflutningi.

Þjóðarframleiðslan á föstu verðlagi er mælikvarði á það framleiðslu-magn, sem fellur þjóðinni í hlut á hverju tímabili. Ef mæla á framleiðsluumsvifin í landinu, er nær að líta á svokallaða verga landsframleiðslu. Munurinn á henni og þjóðarframleiðslunni felst í tekjuhreyfingum gagnvart útlöndum, þ.e. launum útlendinga á Íslandi, sem þeir flytja úr landi, að frádregnum innkomnum launatekjum Íslendinga erlendis, vaxtagreiðslum af erlendum lánunum að frádregnum vaxtatekjum af kröfum á útlenda aðila, og öðrum eignatekjum inn og út úr landinu. Þar sem kröfur Íslands á erlenda framleiðslu hafa lengst af verið minni en kröfur umheimsins á framleiðslu landsins, hafa tekjuhreyfingar gagnvart útlöndum verið neikvæðar og landsframleiðsla því meiri en þjóðarframleiðsla. Munurinn hefur farið vaxandi á undanförunum árum vegna aukinnar skuldsetningar landsins og hækkunar vaxta á alþjóðlegum fjármagnsmörkuðum. Á árunum 1970–1975 var landsframleiðslan 1,5% hærrí en þjóðarfram-

leiðslan, en þar áður hafði hún oftast verið um eða innan við 1% hærri. Á árunum 1976–1981 var landsframleiðslan hins vegar um 3% hærri en þjóðarframleiðslan, og sl. tvö ár hefur hún verið um 5–6% hærri en þjóðarframleiðslan. Með öðrum orðum, jafngildi 5–6% þess, sem er framleitt hér á landi, fer úr landi í formi vaxtagreiðslna af erlendum lánnum og annarra tekjuhreyfinga gagnvart útlöndum.

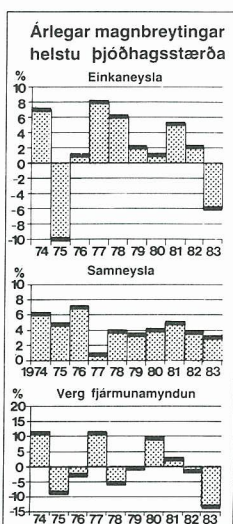
Verg landsframleiðsla er talin hafa dregist saman um 4,2% á árinu 1983 samanborið við 0,9% samdrátt á árinu 1982 og 2,2% aukningu 1981. Þar sem aukning varð á hreinum tekjuhreyfingum til útlanda, varð samdráttur þjóðarframleiðslunnar meiri eða 5,5% 1983 samanborið við 1,5% samdrátt 1982 og 1,6% aukningu 1981. Viðskiptakjörin bötnuðu á árinu um 4,3%. Þjóðartekjur minnkuðu því minna en þjóðarframleiðslan eða um 3,7%. Áætlað er, að þjóðartekjur á mann hafi minnkað um 4,7%. Þjóðartekjur á mann hafa samtals minnkað um 7,6% síðan 1981, og þarf að fara aftur til 1976 til að finna lægra stig þjóðartekna á mann. Þetta er til vitnis um, hve mjög hefur dregið úr hagvexti á undanförunum árum, en það sést nánar á meðfylgjandi töflu, sem sýnir árlega meðalaukningu landsframleiðslu, þjóðarframleiðslu og þjóðartekna á mann á mismunandi tímabilum.

Tafla II.1. Framleiðsla og þjóðartekjur.
(Árlegar breytingar í %)

	1952–81	1952–61	1962–71	1972–81	1982	1983
Verg landsframleiðsla	4,8	4,8	5,6	4,1	-0,9	-4,2
Verg þjóðarframleiðsla	4,7	4,5	5,9	3,7	-1,5	-5,5
Vergar þjóðartekjur	5,2	5,3	6,9	3,5	-1,8	-3,7
Vergar þjóðart. á mann	3,6	3,2	5,4	2,3	-3,1	-4,7

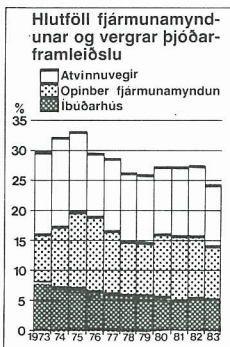
Ráðstöfun

Þjóðarframleiðslunnar

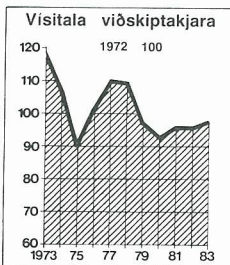

Einkaneysla dróst saman í fyrsta skipti síðan 1975 og varð samdrátturinn um 6% samanborið við 2% aukningu 1982 og 5% aukningu 1981. Samneyslan er talin hafa aukist um 3% samanborið við 3,8% aukningu 1982, en síðan 1951, þegar samneysla minnkaði um 1,8%, hefur hún ávallt aukist á hverju ári. Samneyslan nam um 13,0% af vergri þjóðarframleiðslu, sem er jafn hátt og 1982, en það er hæsta hlutfall frá lokum seinni heimsstyrjaldarinnar. Næstu tíu ár fyrir 1982 var hún að meðaltali um 11,4% af þjóðarframleiðslunni og tíu ár þar á undan um 9,3%. Fjármunamyndun dróst saman um 13,6%. Þar af dróst fjármunamyndun atvinnuveganna saman um 14,4%, íbúðabyggingar um 8% og opinber fjárfesting um 15,7%. Opinber fjárfesting nam um 9% af þjóðarframleiðslunni, sem er heldur minna en 1982, þegar hún var 10,3%, og undir meðaltali árána 1972–1981. Fjárfesting í íbúðabyggingum nam um 5,1% af þjóðarframleiðslu, sem er heldur minna en 1982, en þá var hún 5,5%, og undir meðaltali 10 ára tímabilsins 1972–1981, sem var 6,3%. Ástæða þess er sú, að íbúðabyggingar drógust saman frá 1978 til 1981 um 15%, en þær juk-

ust síðan um 8,9% 1982. Annað árið í röð varð einna mestur samdráttur fjármunamyndunar atvinnuveganna í fiskveiðum eða um 19%. Fjárfesting í landbúnaði dróst saman um 14%, um 16% samdráttur varð í fjármunamyndun fiskvinnslunnar, 12% samdráttur varð í fjárfestingu iðnaðar og fjárfesting í verslunar-, skrifstofu- og gistihúsnæði minnkaði um 10%. Fjármunamyndunin í heild varð um 24,5% af þjóðarframleiðslunni samanborið við 27,5% 1982. Fara verður aftur til ársins 1970 til að finna jafn lágt hlutfall fjármunamyndunar og þjóðarframleiðslu. Að meðtöldum birgðabreytingum, en birgðir minnkuðu á árinu, nam heildarfjárfestingin um 22,5% af þjóðarframleiðslunni. Á árinu 1982 nam fjárfestingin 30,3% af þjóðarframleiðslunni, sem er með því hæsta, sem það hlutfall hefur farið. Fara verður aftur til ársins 1954 til að finna lægra hlutfall fjárfestingar og þjóðarframleiðslu en á árinu 1983. Innlendir sparnaður var einnig líttill eða 20,1% af þjóðarframleiðslunni, sem var svipað og árið 1982, þegar hann nam 20,4%. Erlend fjármögnun fjárfestingarinnar eða viðskiptahallinn við útlönd nam því 2,4% af þjóðarframleiðslunni samanborið við 10% halla 1982. Eins og ofangreindar upplýsingar bera þó með sér hefur þessi árangur ekki náðst með auknum innlendum sparnaði, heldur fyrst og fremst með samdrætti fjárfestingar, þ.á m. birgðarárnun á móti birgðaaukningu árið áður.

Viðskiptakjör

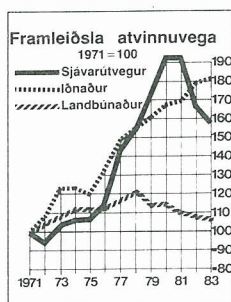

Útflutningsverðlag í erlendri mynt hækkaði um 4,1% milli árana 1982 og 1983. Innflutningsverðlag lækkaði hins vegar um 0,2% í erlendri mynt, en um 5,4%, ef mælt er í dollurum. Viðskiptakjörin bötnuðu því um 4,3%. Útflutningsverð á áli hækkaði mun meira en tannað útflutningsverð eða um nær 17% í erlendri mynt. Útflutningsverð án verðs á áli hækkaði af þeim sökum minna en útflutningsverð í heild eða um 2,4%. Nær enginn munur var hins vegar á breytingu innflutningsverðs með eða án innflutnings til álverksmiðju. Ef inn- og útflutningur álverksmiðjunnar er frátalinn, bötnuðu viðskiptakjörin um 2,5%. Af einstökum liðum útflutningsins varð einna mest hækking á verði afurða stóriðjunnar. Áður var minnst á álið, en kísiljárn hækkaði í verði um rúm 14% í erlendri mynt og kísilgúr um 5%. Sjávarafurðir hækkuðu í verði um 2,5%, en um 4,3% lækking varð á verði landbúnaðarvara og um 2,2% lækking á verði annars iðnvæðingars en frá stóriðjufyrirtækjunum. Þessi lækking á verði iðnaðarvöru-útflutnings er án efa að nokkru til komin vegna lækkingar gengis Evrópumynta gagnvart Bandaríkjadollar, en iðnaðarútflutningurinn er hlutfallslega meiri til Evrópulanda en Bandaríkjana. Viðskiptakjörin án áls voru á árinu 1983 um 1,5% betri en þau voru 1979, árið sem seinni olíuverðshækkunin reið yfir, en um 11% lakari en 1978.

Heildarfiskaflinn varð 819.000 tonn, sem var um 33.000 tonnum meira en 1982. En þar sem aukningin varð fyrst og fremst í verðmíni

Framleiðsla og hagur atvinnuvega

tegundunum eins og loðnu, en afli dýrari tegunda eins og þorsks minnkaði, varð verðmæti landaðs afla á föstu verðlagi 5,2% minna en 1982. Þorskaflinn á síðasta ári var 287.700 tonn eða svipaður og árið 1976, þegar hann varð 284.000 tonn. Botnfiskaflinn varð 588.600 tonn eða 101.100 tonnum minni en 1982. Þrátt fyrir að botnfiskaflinn hafi verið minni en á árunum 1980–1982, verður að hafa í huga, að þetta voru algjör metár, að því er afla Íslendinga varðar. Að frátöldum þessum árum hefur botnfiskaflí Íslendinga aldrei verið meiri en árið 1983 allan þann tíma, sem skýrslur ná yfir, þ.e. frá 1905. Síldaraflí hefur nokkuð verið að glæðast undanfarin ár, en á árinu voru veidd 58.100 tonn af síld. Þessi síldaraflí er þó ekki nema brot af þeim afla, sem náðist hér mestur á árinu 1966, eða nánar tiltekið 7,5%. Loðnuveiðar voru hafnar á ný á árinu, en þær voru stöðvaðar í desember 1981. Voru veidd um 135.500 tonn af loðnu á haustvertíðinni. Þrátt fyrir aflasamdrátt er ekki talið að hagur botnfiskveiðanna hafi versnað frá árinu 1982, og jafnvel talið mögulegt, að hann hafi verið ívið skárri. Ástæða þessa er m.a. sú, að fiskverð til útgerðar hækkaði um 99,4% eða vel umfram almennar verðhækkanir milli áruna 1982 og 1983.

Sjávarafurðaframleiðslan minnkaði um 6,6% á árinu samanborið við 14,5% samdrátt 1982 og 1,5% aukningu 1981. Mikil aukning varð þó í mjöl- og lýsisvinnslu eða 85%. Þessi aukning er frá mikilli lægð ársins 1982, en á því ári var nánast engin loðna veidd. Í samanburði við fyrri ár var framleiðslan hins vegar lítil. Frysting sjávarafurða er talin hafa aukist um 7%. Frystingin varð mjög svipuð og á fyrra metári, 1979. Verðþróun frystingarinnar var einnig hagstæð vegna gengisþróunar dollars og er því talið, að afkoma hennar hafi verið með besta móti á árinu. Var hún nokkru betri en á árinu 1982, en það ár var verg hlutdeild fjármagns í frystingu sjávarafurða um 15% af tekjum samanborið við 11,1% árin 1979–1981 og 8,9% árin 1975–1978. Hagur saltfiskverkunar var mjög slakur á árinu. Hún varð að þola óhagstæða verðþróun, og framleiðsla hennar minnkaði um 25%. Hagur herslunnar var þó enn verri, enda var nánast ekkert hengt upp á árinu, og miklar óseldar skreiðarbirgðir eru í landinu, jafnframt því sem mikil verðlækkun hefur átt sér stað. Í heild er talið, að hagur botnfiskvinnslunnar hafi verið ívið betri en á árinu 1982, en heldur slakari en á árunum 1980 og 1981.

Iðnaðarframleiðslan í heild er talin hafa aukist um 1,5%. Til samanburðar má geta þess, að iðnaðarframleiðslan jókst um 5,7% 1982 og 1,2% 1981. Álframleiðslan nam 76,2 þúsund tonnum og jókst um 1,3% frá fyrra ári. Framleiðsla kísiljárns jókst mikið eða um 19,3%, og nam framleiðslan 49,1 þúsund tonnum. Framleiðsla kísilgúrs jókst um 3,0%, en útflutningsframleiðsla annars iðnvarnings en

frá orkufrekri stóriðju jókst um 6,4%. Til samanburðar má geta þess, að útflutningsframleiðsla annarrar iðnaðarvöru minnkaði um 5,7% árið 1982. Í heild jókst útflutningsframleiðsla iðnaðar um 5,2% samanborið við aðeins 1,4% aukningu 1982. Sá hluti iðnaðar, sem framleiðir fyrir heimamarkað, stóð ekki eins vel að vígi. Að vísu jókst áburðarframleiðsla um 40%, en framleiðsla sements minnkaði um 8,5% og um 3% samdráttur varð í öðrum greinum. Landbúnaðarframleiðslan er talin hafa minnkað um 2% samanborið við 1% aukningu 1982. Árið var erfitt fyrir landbúnaðinn, m.a. vegna óþurrkasumars á Suðvesturlandi. Verslunarvelta jókst um 67% frá árinu áður, sem felur í sér um 8% magnsamdrátt miðað við verðvísitölu einkaneyslu.

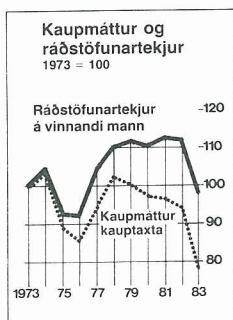
Kaupmáttur og tekjur

Engir kjarasamningar voru gerðir á árinu. Þó urðu ýmsar mikilvægar breytingar á sviði kjaramála. Mest urðu umskiptin með efnahagsaðgerðum nýrrar ríkisstjórnar 27. maí. Þessar aðgerðir höfðu það að markmiði að draga úr verðbólgu og rétta enn frekar stöðu þjóðarbúsins út á við. Á sviði kjaramála fólu aðgerðirnar í sér bann við vísitölutryggingu launa til 1. júní 1985 og framlengingu allra gildandi kjarasamninga til 31. janúar 1984. Fram til þess tíma máttu laun aðeins hækka um 8% 1. júní og 4% 1. október 1983. Lágmarkstekjur fyrir dagvinnu áttu þó að hækka um 10% 1. júní. Þessum aðgerðum fylgdu mildandi aðgerðir á sviði trygginga og skattamála til hagsbóta fyrir þá, sem lökust kjör og þyngst framfæri höfðu. Voru þær metnar á um 400 m.kr.

Áður en efnahagsaðgerðirnar í maí komu til hafði kaupmáttur kaup-taxta allra launþega rýrnað töluvert vegna helmingsskerðingar verðbóta 1. desember 1982 og mikillar aukningar verðbólgu á fyrstu mánuðum ársins 1983. Kaupmáttur kauptaxta var um 3,1% lægri á fjórða ársfjórðungi 1982 en að meðaltali á árinu 1982. Kaupmátturinn á fyrsta ársfjórðungi 1983 var 8,3% lægri en á árinu 1982 og lækkaði enn á öðrum ársfjórðungi og var þá orðinn 15,3% lægri en 1982, en þá voru áhrif efnahagsaðgerðanna að byrja að koma fram. Í kjölfar efnahagsaðgerðanna lækkaði kaupmáttur hratt, en þegar aðgerðirnar fóru að skila árangri í lægri verðbólgu á seinustu mánuðum ársins, dró mjög úr lækkun kaupmáttarins. Kaupmátturinn var á fjórða fjórðungi ársins um 25,3% lægri en að meðaltali á árinu 1982, en á milli árána 1982 og 1983 lækkaði kaupmáttur um 18,9%.

Þótt kaupmáttur kauptaxta gefi vissa vísbendingu um þróun launatekna, er hann á margan hátt gallaður mælikvarði, þar sem hann lítur framhjá launaskriði, tilfærslum milli tekjuhópa o.s.frv. Atvinnutekjur mæla þessa þætti, en þar sem notast þarf við upplýsingar í skattframtölum til að mæla þær með nokkurri vissu, líður ávallt

a.m.k. ár, þar til að góðar mælingar liggja fyrir á þeim. Allar atvinnutekjur, þ.e. launþega, sjómanna, bænda o.fl., eru taldar hafa hækkað um 56% 1983, en atvinnutekjur launþega eru taldar hafa hækkað um 55%. Miðað við 81,5% hækkun verðvísitölu einkaneyslu og áætlaða 1% mannaflaukningu minnkaði því kaupmáttur atvinnutekna á vinnandi mann um 15% frá fyrra ári. Heildartekjur, þ.e. atvinnutekjur að meðtöldum eigna- og tilfærslutekjum, jukust um 59%, en kaupmáttur þeirra lækkaði um 13% á mann. Kaupmáttur ráðstöfunartekna á mann lækkaði um 13%, en ráðstöfunartekjur eru heildartekjur að frádregnum sköttum.

Meðfylgjandi línurit og tafla II.2 sýna tekjuþróunina nokkur undanfarin ár. Tafla II.2 sýnir, að kaupmáttur atvinnutekna víkur ekki stórlega frá kaupmætti kauptaxta, þótt nokkru muni einstaka ár. Frá 1977 hefur kaupmáttur heildartekna á vinnandi mann vaxið meira en kaupmáttur atvinnutekna, þ.e. eigna- og tilfærslutekjur hafa vaxið meira en atvinnutekjur. Árið 1977 er valið sem grunnár, þar sem það er í miðri uppsveiflu tekna, þ.e. tekjurnar eru hærri en botnárin 1975 og 1976, en lægri en topparnir 1978 og 1979, og á það við um allar tekjuraðirnar í tölflunni. Taflan sýnir, að á öllu tímabilinu hafa heildartekjur og ráðstöfunartekjur vaxið meira en þjóðartekjur. Á árunum 1981 og 1982 uxu atvinnutekjur á vinnandi mann umfram þjóðartekjur á vinnandi mann sem nam 6,4%. Á árinu 1983 snýst þessi þróun hins vegar við, og atvinnutekjur falla um 10,7% umfram þjóðartekjur. Kaupmáttur atvinnutekna á vinnandi mann var svipaður í hlutfalli við þjóðartekjur á vinnandi mann og á árinu 1976.

Tafla II.2. Tekjuþróun.
(1977=100)

	1978	1979	1980	1981	1982 ¹⁾	1983 ²⁾
Kaupmáttur kauptaxta ³⁾	107,5	106,4	101,2	100,2	99,2	80,5
Kaupmáttur atvinnutekna á vinnandi mann ⁴⁾	103,1	102,6	98,4	98,3	97,0	82,6
Kaupmáttur heildartekna á v.m. ⁴⁾	106,8	109,2	107,8	109,2	109,0	94,7
Kaupmáttur ráðstöfunartekna á v.m. ⁴⁾	105,7	107,3	106,2	108,1	107,8	94,0
Þjóðartekjur á v.m.	100,5	99,8	99,5	96,4	92,2	87,9

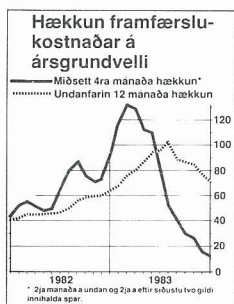
¹⁾ Bráðabirgðatölur. ²⁾ Áætlun. ³⁾ Miðað við vísitölu framfærslukostnaðar. ⁴⁾ Miðað við verðvísitölu einkaneyslu.

Verðþróun

Árið var mjög sviptingasamt að því er verðbólguna varðar. Á fyrri hluta ársins var verðbólgan mjög mikil og fór vaxandi, en á síðustu mánuðum ársins hjaðnaði hún hins vegar ört. Þessar sviptingar voru fyrst og fremst af innlendum rótum runnar, því að innflutningsverð í erlendri mynt breyttist mjög lítið á árinu. Ástæður mikillar aukningar verðbólgunnar lágu hins vegar í mjög mikilli lækkun gengis krón-

unnar allt árið 1982 og fram eftir árinu 1983 og því, að grunnkaups-
hækkunarir, sem samdist um í júní 1982 og komu til framkvæmda 1.
janúar 1983 (2%) og 1. mars (0,8%) ásamt vísitölubindingu launa,
viðhéldu verðbólguhraðanum. Til marks um lækkun gengisins má
nefna, að frá fyrsta ársfjórðungi 1982 til fyrsta ársfjórðungs 1983
hækkaði verð erlendra gjaldmiðla um 88%, sem var langt umfram
verðhækkunarir á þessu tímabili. Verð erlendra gjaldmiðla hækkaði
enn um 22% milli fyrsta og annars ársfjórðungs og var þá orðið um
111% hærra en árið áður og raungengið um 13% lægra. Frá ára-
mótum til 27. maí, þegar gengið var fellt um 14,6%, hækkaði verð
erlendra gjaldmiðla um 59%, en var stöðugt eftir það út árið.

Ekki er til neinn einhlítur mælikvarði á verðbólgu-
stigi á hverjum tíma mælt með svokallaðri miðsettri fjög-
urra mánaða hækkun framfærslukostnaðar á ársgrundvelli. Er þá átt
við hækkun framfærslukostnaðar tvo mánuði fyrir viðkomandi tíma-
punkt og tvo mánuði eftir, og fá þeir mánuðir, sem fjær eru, helmingi
minna vægi en þeir mánuðir, sem nær eru. Þannig verður verðbólgu-
stigið í byrjun febrúar 1983 vegið meðaltal af hækkunum framfærslu-
kostnaðar í desember 1982 og janúar, febrúar og mars 1983, þ.e.
tímabilið, sem litið er á, nær frá 1. desember 1982 til 1. apríl 1983.
Þessi verðbólgu-
mælikvarði hefur það fram yfir venjulega 12 mánaða
hækkun, að fortíðin vegur ekki eins þungt, en það er ókostur, að hún
hafi mikið vægi, þegar miklar breytingar eru að eiga sér stað á verð-
bólgunni. Meðfylgjandi línurit sýnir annars vegar tólf mánaða
hækkun framfærslukostnaðar og hins vegar miðsetta fjögurra mánaða
hækkun hans, mánuð fyrir mánuð 1982 og 1983. Myndin sýnir vel
ris og hnig verðbólgunnar á árinu. Verðbólgu-
stigið mælt með fjög-
urra mánaða miðsettri hækkun framfærslukostnaðar er einnig sýnt á
töflu II.3.

*Tafla II.3. Verðbólgu-
(4 mánaða miðsett hækkun framfærslukostn. á ársgrundvelli í %)*

	1982	1983
Janúar	45,0	93,1
Febrúar	52,1	121,5
Mars	53,3	131,8
Apríl	51,9	128,9
Maí	47,4	112,5
Júní	49,1	109,2
Júlí	65,7	83,8
Ágúst	78,8	52,8
September	86,8	39,7
Október	80,7	30,9
Nóvember	70,4	26,2
Desember	73,1	15,6
Desemberlok	..	10,6

Eins og sést á töflu II.3 nær verðbólgan því að vera um 130% í mars og apríl. Verðbólgan lækkar síðan nokkuð, en helst þó há mestallt sumarið vegna áhrifa gengisfellingarinnar í maí, launabóta í júní og mikillar hækkunar opinberra þjónustugjalda. Á haustmánuðum lækkaði verðbólgan hins vegar ört, enda hafði gengið verið stöðugt um hríð og áhrif afnáms verðbóta á laun gátu því komið fram að fullu. Undir lok ársins var verðbólguástigið komið niður í 10–15%.

Þrátt fyrir mikla lækkun verðbólgunnar á seinni hluta ársins verður árið 1983 að teljast mesta verðbólguár í sögu landsins. Vísitala framfærslukostnaðar hækkaði um 84,3% milli ársmeðaltala 1982 og 1983 og um 76,1% frá upphafi til loka árs. Hvort tveggja er met. Fyrri met hækkunar verðlags milli ára er frá árinu 1917, en þá hækkaði vísitala vöru og þjónustu um 64%, en fyrri þekkt met hækkunar verðlags frá upphafi til loka árs er frá árinu 1979, en þá hækkaði framfærslukostnaður um 60,6%. Að vísu gaf lækkun framfærslukostnaðar á síðasta ári að nokkru ýkta mynd af verðlagsþróuninni, þar sem niðurgreiðslur minnkuðu hlutfallslega. Án niðurgreiðslna hækkaði framfærslukostnaður um 79,6% milli ára eða svipað og bæði verðvísitala einkaneyslu, sem hækkaði um 81,5%, og verðvísitala þjóðarframleiðslu, sem hækkaði um 80%. Byggingarkostnaður hækkaði minna en vísitala framfærslukostnaðar, þar sem laun vega mun þyngra í byggingarkostnaði. Varð lækkun byggingarkostnaðar 70,2% milli ára, en 55,1% yfir árið. Árið 1983 varð því í alla staði viðburðaríkt á verðbólguviðinu.

III. UTANRÍKISVIÐSKIPTI OG GREIÐSLUJÖFNUÐUR

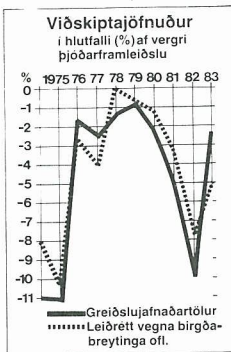
Próun utanríkisviðskipta og greiðslujafnaðar varð mun hagstæðari á árinu 1983 en árið áður. Það á að verulegu leyti rætur að rekja til mismunandi breytingar útflutningsvörubirgða á hvoru ári fyrir sig, þar sem verðmæti útflutningsvörubirgða minnkaði um 1056 m.kr. á árinu 1983, en jókst um 1729 m.kr. 1982 reiknað á gengi ársins 1983. Gjald-eyrisverðmæti vöruútflutnings jókst um 16% miðað við árið áður, en verðmæti vöruinnflutnings dróst saman um rúm 7%. Þetta hafði þau áhrif, að vöruskiptajöfnuður varð hagstæður um 0,8% af þjóðarframleiðslu á árinu 1983 á móti 6,0% halla á árinu 1982. Halli á þjónustujöfnuði varð 3,3% af þjóðarframleiðslu samanborið við 3,9% árið áður. Halli á viðskiptajöfnuði 1983 reyndist því 2,4% af þjóðarframleiðslu, en var 10% árið áður. Þrátt fyrir mikinn fjármagnsinnflutning nægði hann ekki til þess að jafna viðskiptahallann að fullu, og varð heildargreiðslujöfnuður óhagstæður um 143 m.kr., sem kom fram í samsvarandi lækkun gjaldeyrisstöðu. Svarar rýrnunin til 0,3% af þjóðarframleiðslu, en árið áður nam rýrnun gjaldeyrisstöðunnar 3,7% af þjóðarframleiðslu. Tafla III.1 sýnir helstu þætti greiðslujafnaðar 1982–1983, þar sem tölur fyrir árið 1982 hafa verið umreiknaðar til meðalgengis 1983 samkvæmt vísitölu meðalgengis.¹⁾

¹⁾ Allur talnasamanburður árána 1982 og 1983 í þessum kafla er gerður á sambærilegu gengi, annaðhvort á meðalgengi eða árslokagengi 1983, eftir því sem við á. Gjaldaliðir og neikvæðir jöfnuðir eru sýndir með mínusmerki (-).

*Tafla III.1). Greiðslujafnaðaryfirlit.
(Í m.kr. á meðalgengi 1983)*

	1982	1983
Innfluttar vörur f.o.b.	-19.608	-18.156
Útfluttar vörur f.o.b.	16.042	18.623
Vöruskiptajöfnuður	-3.566	467
Þjónustujöfnuður	-2.318	-1.730
Viðskiptajöfnuður	-5.884	-1.263
Framlög án endurgjalds	-106	-42
Fjármagnsjöfnuður	3.788	1.162
Heildargreiðslujöfnuður	-2.202	-143

Útflutningur

Hin mikla aukning útflutnings á árinu 1983 átti eingöngu rætur að rekja til þess, að útflutningsvörubirgðir minnkuðu um 1056 m.kr. á árinu í stað aukningar um 1729 m.kr. á árinu 1982 reiknað á gengi ársins 1983, og munar þar mest um sveifluna í álbirgðum. Útflutningsframleiðsla í heild dróst saman um 3,3% á árinu 1983. Verðmæti álútflutnings rúmlega tvöfaldaðist, og útflutningsverðmæti kísiljárns jókst um 33,5%. Útflutningsverðmæti annarra iðnaðarvara jókst um tæp 5%, en verðmæti sjávarafurða um rúmlega 5%. Af sjávarafurðum jókst útflutningsverðmæti skelfisks hlutfallslega mest, þá skreiðar og frystra botnfiskafurða, en samdráttur varð í útflutningsverðmæti lýsis, mjöls og saltfisks. Útflutningsverðmæti landbúnaðarafurða var svipað og árið áður, en nokkur undanfarin ár hefur orðið samdráttur í útflutningi landbúnaðarafurða.

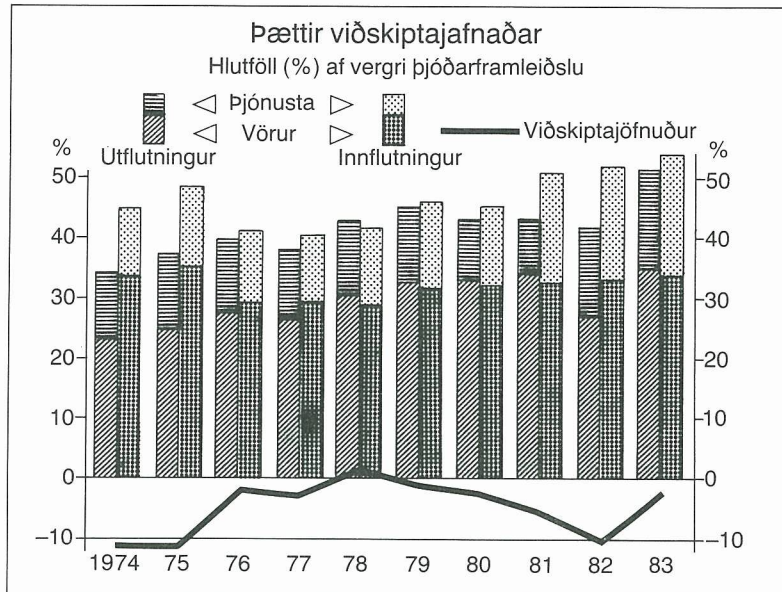
Tafla III.2. Útflutningur helstu vöruflokka.
(F.o.b.-verð í m.kr. á meðalgengi ársins 1983)

	1979	1980	1981	1982	1983
Sjávarafurðir	11.974	13.950	15.582	12.036	12.667
Par af: Saltfiskur	1.762	2.344	3.251	2.984	2.206
Skreið	293	1.400	2.477	581	742
Frystur þorskaflí	5.251	5.332	5.230	5.213	6.148
Lýsi	696	647	664	240	80
Mjöl	1.542	1.512	1.289	458	388
Humar, rækja, hörpudiskur	426	585	594	647	1.120
Saltsíld	448	435	488	420	458
Landbúnaðarafurðir	409	322	271	202	207
Iðnaðarvörur	3.464	4.042	3.835	3.572	5.458
Par af: Ál	2.159	2.265	1.932	1.612	3.273
Kísiljárn	189	339	378	460	614
Aðrar iðnaðarvörur	1.116	1.438	1.525	1.500	1.571
Aðrar vörur	185	322	223	233	291
Útflutningur alls	16.032	18.636	19.911	16.043	18.623

Tafla III.2 sýnir skiptingu útflutnings á helstu vöruflokka sl. fimm ár, og hafa tölur fyrri ára verið umreiknaðar til meðalgengis ársins 1983 samkvæmt vísitölu meðalgengis. Verðmæti sjávarafurða í heildarútflutningi nam 68% árið 1983 á móti 75% árið áður, og er hin mikla aukning álútflutnings orsök þessa breytta hlutfalls.

Tafla III.3 sýnir skiptingu inn- og útflutnings eftir löndum. Engar teljandi breytingar urðu á skiptingu innflutnings eftir löndum, en aftur á móti töluverðar breytingar á skiptingu útflutnings, sem er afleiðing þess, að útflutningur saltfisks dróst saman, þannig að útflutningur til Portúgals féll úr 11,8% af heildarútflutningi 1982 í 6,1% 1983, og við það féll hlutdeild EFTA-landa úr 19,1% af heildarútflutningi 1982 í 14,9% 1983. Hlutdeild EBE-landa jókst úr 32,7% af heildarútflutningi 1982 í 34,7% 1983, og hlutdeild Norður-Ameríku úr 26,3% í 28,6%.

Skipting inn- og útflutnings eftir löndum

*Tafla III.3. Skipting inn- og útflutnings eftir löndum.
(Í prósentum af heildarinn- og útflutningi)*

	1979	1980	1981	1982	1983
<i>Innflutningur:</i>					
EFTA	22,7	21,3	23,9	22,2	22,8
EBE ¹⁾	46,4	44,0	44,4	45,9	45,1
Austur-Evrópa	12,7	11,1	9,3	10,3	11,3
Norður-Ameríka	7,1	10,8	8,9	9,0	8,3
Önnur lönd	11,1	12,8	13,5	12,6	12,5
<i>Útflutningur:</i>					
EFTA	13,6	15,1	17,7	19,1	14,9
EBE ¹⁾	39,8	38,7	31,3	32,7	34,7
Austur-Evrópa	8,1	8,9	7,9	8,4	8,0
Norður-Ameríka	28,5	22,1	21,5	26,3	28,6
Önnur lönd	10,0	15,2	21,6	13,5	13,8

¹⁾ Grikkland meðtalið.

*Tafla III.4. Útflutningsvörubirgðir.
(Í m.kr. á gengi dollars í árslok 1983)*

	1979	1980	1981	1982	1983
Sjávarafurðir	2.761	2.891	3.614	5.385	3.826
Landbúnaðarafurðir	257	165	224	121	107
Kísilgúr	9	9	14	8	10
Al	172	386	709	1.026	114
Kísiljárn	78	97	105	67	91
	3.277	3.548	4.666	6.607	4.148

Birgðir útflutningsvara

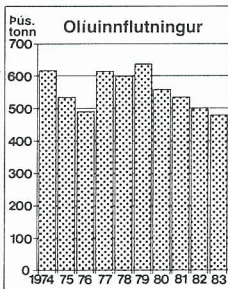
Tafla III.4 sýnir verðmæti útflutningsvörubirgða í árslok sl. fimm ár miðað við verðlag í lok hvers árs, en umreiknað miðað við skráð gengi á bandarískum dollar í árslok 1983. Verðmæti birgða lækkaði verulega á árinu 1983, gagnstætt því sem verið hefur undanfarin ár.

Tafla III.5. Vöruinnflutningur.
(F.o.b.-verð í m.kr. á meðalgengi ársins 1983)

	Breyting í %		
	1982	1983	1982-83
Innfluttar vörur alls, f.o.b. . . .	-19.608	-18.156	-7,4
Sérstakar fjárfestingarvörur . .	-948	-655	-30,9
Skip og flugvélar	-755	-587	-22,3
Vegna Landsvirkjunar	-174	-68	-60,9
Vegna álbræðslu	-19	-	...
Rekstrarvörur v/álbræðslu . . .	-1.162	-1.378	18,6
Rekstrarv. v/járnblendiverksm.	-183	-177	-3,3
Almennur innflutningur	-17.315	-15.946	-7,9

Þróun innflutnings

Tafla III.5 sýnir f.o.b.-verðmæti innflutnings 1982 og 1983 skipt á nokkra helstu liði og hlutfallslega breytingu á árinu 1983 miðað við árið áður. Sést þar, að verðmæti heildarinnflutnings hefur dregist saman um 7,4% á árinu. Almennur innflutningur dróst saman um tæp 8% og innflutningur sérstakra fjárfestingarvara um tæp 31%. Innflutningur vegna álbræðslu jókst hins vegar um 18,6%.

Tafla III.6. Almennur innflutningur.
(C.i.f.-verð í m.kr. á mánaðarlegu meðalgengi 1983)

	1982			1983			Hlutfallsbreyting (%)		
	Olía	Annar	Alls	Olía	Annars	Alls	Olía	Annars	Alls
Janúar	131	791	922	195	722	917	48,9	-8,7	-0,5
Febr.	408	1.005	1.413	127	822	949	-68,9	-18,2	-32,8
Mars	89	1.328	1.417	87	1.145	1.232	-2,2	-13,8	-13,1
Apríl	224	1.168	1.392	128	1.042	1.170	-42,9	-10,8	-15,9
Máí	111	1.528	1.639	99	1.286	1.385	-10,8	-15,8	-15,5
Júní	148	1.852	2.000	202	1.584	1.786	36,5	-14,5	-10,7
Júlí	362	1.542	1.904	460	1.294	1.754	27,1	-16,1	-7,9
Ágúst	343	1.280	1.623	437	1.266	1.703	27,4	-1,1	4,9
Sept.	340	1.671	2.011	426	1.406	1.832	25,3	-15,9	-8,9
Okt.	154	1.471	1.625	285	1.481	1.766	85,1	0,7	8,7
Nóv.	642	1.561	2.203	398	1.547	1.945	-38,0	-0,9	-11,7
Des.	292	1.416	1.708	336	1.455	1.791	15,1	2,7	4,9
	3.244	16.613	19.857	3.180	15.050	18.230	-2,0	-9,4	-8,2
I. ársfj.	628	3.124	3.752	409	2.689	3.098	-34,9	-13,9	-17,4
II. ársfj.	483	4.548	5.031	429	3.912	4.341	-11,2	-14,0	-13,7
III. ársfj.	1.045	4.493	5.538	1.323	3.966	5.289	26,6	-11,7	-4,5
IV. ársfj.	1.088	4.448	5.536	1.019	4.483	5.502	-6,3	0,8	-0,6

Tafla III.6 sýnir mánaðarlegan almennan innflutning 1982 og 1983 skipt á olíuinnflutning og annan almennan innflutning á mánaðarlegu

meðalgengi ársins 1983, þ.e. tölur fyrir hvern mánuð 1982 hafa verið umreiknaðar til sambærilegs meðalgengis viðkomandi mánaðar 1983. Tölur í þessari töflu eru á c.i.f-verði, en í töflu III.5 eru innflutningstölur á f.o.b.-verði. Verður bæði þetta og munur á gengisumreikningi til þess að valda því misræmi, sem gætir milli talna um hlutfallsbreytingu í töflum III.5 og III.6. Eins og sjá má í töflu III.6 dróst almennur innflutningur saman um 8,2% á árinu 1983, en sé innflutningur olíu, sem dróst saman um 2%, undanskilinn, nam samdráttur annars almenns innflutnings 9,4%. Mestur varð samdráttur innflutnings á fyrstu níu mánuðum ársins, en almennur innflutningur annar en olía dróst á þeim tíma saman um 13% miðað við sama tímabil árið áður. Á síðasta ársfjórðungi varð hins vegar lítils háttar aukning miðað við sama ársfjórðung árið áður. Á árinu 1982 var þróunin hins vegar sú, að mikil aukning varð á innflutningi á fyrri helmingi ársins, en samdráttur verulegur á síðari helmingi þess, einkum síðasta ársfjórðungi.

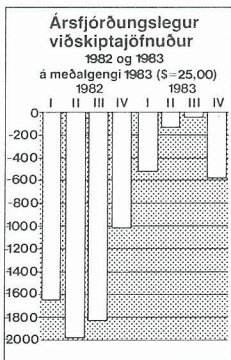
Vöruskiptajöfnuður

Vöruskiptajöfnuður 1983 varð hagstæður um 467 m.kr. á móti 3566 m.kr. halla á árinu 1982 umreiknað á meðalgengi 1983 og batnaði því frá árinu áður um 4033 m.kr. Sé vöruskiptajöfnuður árána 1982 og 1983 leiðréttur fyrir breytingu útflutningsvörubirgða, sem lækkuðu um 1056 m.kr. 1983 á móti aukningu um 1729 m.kr. 1982, lækkar mismunurinn um 2785 m.kr. eða í 1248 m.kr., og sé þar að auki sveiflum í innflutningi sérstakra fjárfestingarvara jafnað milli ára með meðaltali síðustu þriggja ára, reynist vöruskiptajöfnuður aðeins 955 m.kr. hagstæðari 1983 en árið áður.

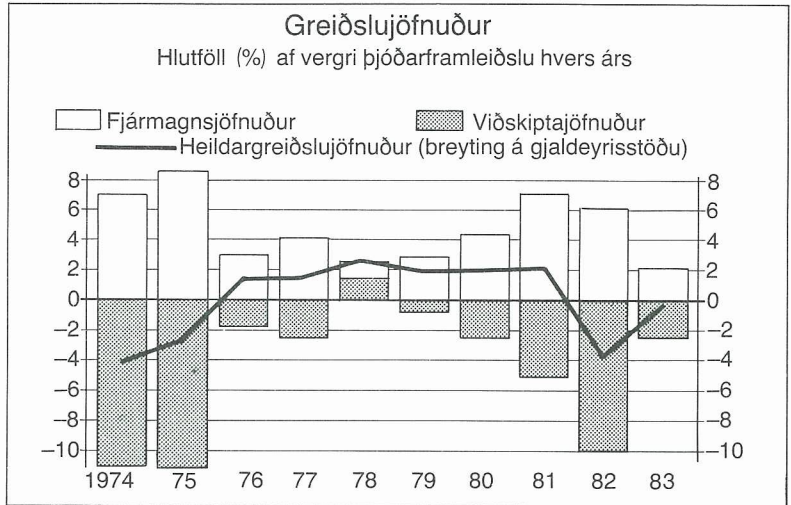
Tafla III.7. Þjónustujöfnuður.
(Í m.kr. á meðalgengi 1983)

	1982	1983	Breyting í % 1982-83
Þjónustujöfnuður	-2.318	-1.730	
Innflutt þjónusta, alls	-10.991	-10.563	-3,9
Útflutt þjónusta, alls	8.673	8.833	1,8
Útgj. af ferða- og dvalarkostnaði	-1.724	-1.660	-3,7
Tekjur af erlendum ferðamönnum	594	682	14,8
Útgjöld vegna samgangna	4.380	3.860	11,9
(þar af v/flugfélaga)	(-2.225)	(-2.026)	(-8,9)
Tekjur af samgöngum	-4.314	-4.233	-1,9
(þar af v/flugfélaga)	(2.834)	(2.541)	(-10,3)
Vaxtagjöld	-3.434	-3.405	-0,8
Vaxtatekjur	643	355	-44,8
Útgjöld vegna trygginga	-303	-385	27,1
Tekjur af tryggingum	189	295	56,1
Tekjur af varnarliði, nettó	2.060	2.156	4,7
Ýmis útgjöld	-1.150	-1.253	9,0
(þar af v/álbræðslu)	(-428)	(-344)	(19,6)
Ýmsar tekjur	873	1.112	27,4

Þjónustujöfnuður

Viðskiptajöfnuður

Til þjónustujafnaðar teljast tekjur og gjöld af ferðalögum, samgöngum, tryggingum, vaxtagreiðslum, viðskiptum við varnarliðið o.fl. Samkvæmt bráðabirgðayfirliti reynast þjónustutekjur hafa numið 8833 m.kr., og er það aukning um aðeins 1,8% frá fyrra ári. Þjónustugjöld námu 10.563 m.kr., sem er 3,9% samdráttur frá árinu áður. Þjónustujöfnuður varð því óhagstæður um 1730 m.kr., sem er verulegur bati frá fyrra ári, en þá reyndist hann óhagstæður um 2318 m.kr. Útgjöld vegna ferða- og dvalarkostnaðar drógust saman um 3,7% á árinu og er það í fyrsta skipti síðan 1975, sem samdráttur hefur orðið á þeim lið. Tekjur af erlendum ferðamönnum jukust um tæp 15%, og er það hlutfallslega nokkru minni aukning en árið áður. Útgjöld vegna samgangna drógust saman um 12%, en tekjur um 2%. Námu nettótekjur af samgöngum nú 373 m.kr., en árið áður námu nettóútgjöld 66 m.kr. Vaxtagjöld lækkuðu lítið eitt, en vaxtatekjur lækkuðu um 45%, enda rýrnaði gjaldeyrisforði Seðlabankans mjög á síðari hluta ársins 1982 og framan af árinu 1983, en meginhluti vaxtatekna eru vextir af gjaldeyrisforða Seðlabankans. Vaxtagjöld hækkðu nettó um 9,3% á árinu 1983 á móti 14% hækkun árið áður. Tekjur af varnarliðinu jukust um tæp 5%, en árið áður nam aukningin 36%. Tafla III.7 sýnir samanburð á helstu liðum þjónustujafnaðar árin 1982 og 1983 ásamt hlutfallslegri breytingu.

Viðskiptajöfnuður (vöruskipta- og þjónustujöfnuður) reyndist samkvæmt beinum greiðslujafnaðartölum óhagstæður á árinu 1983 um 1263 m.kr., sem jafngildir 2,4% af þjóðarframleiðslu. Árið áður var viðskiptajöfnuður á sama hátt óhagstæður um 5884 m.kr. eða 10% af þjóðarframleiðslu. Sé viðskiptajöfnuður árána 1982 og 1983 hins vegar leiðréttur fyrir breytingu útflutningsvörubirgða og sveiflum í

innflutningi sérstakra fjárfestingarvara jafnað milli ára eins og nánar var útskýrt í samanburði við vöruskiptajöfnuð hér að framan, reynist viðskiptajöfnuður 1983 vera óhagstæður um 2761 m.kr. eða 5,2% af þjóðarframleiðslu, en viðskiptajöfnuður 1982 leiðrétur á sama hátt óhagstæður um 4304 m.kr. eða 7,7% af þjóðarframleiðslu.

Framlög án endurgjalds

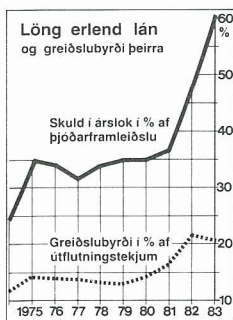
Framlög án endurgjalds, en til þeirra teljast eignayfirfærslur, rekstrarframlög til alþjóðastofnana og gjafafé, urðu óhagstæð um 42 m.kr. á árinu 1983 og er það 60% lækkun frá árinu áður, en þá nam upphæðin 106 m.kr.

Fjármagnsjöfnuður

Fjármagnsjöfnuður er yfirlit yfir allar lántökur erlendis og afborganir af þeim, svo og áhættufjármagn til fjárfestingar, sem annaðhvort kemur erlendis frá eða fer héðan til annarra landa, og ýmsar aðrar fjármagnshreyfingar. Lánahreyfingum er annars vegar skipt í hreyfingar til lengri tíma en eins árs, og eru þær nefndar lánahreyfingar til langs tíma, og hins vegar skammtímalán. Alls varð fjármagnsjöfnuður hagstæður um 1162 m.kr. á árinu 1983 á móti 3788 m.kr. árið áður.

Tafla III.8. Hreyfingar langra erlendra lána.
(Í m.kr. á meðalgengi ársins 1983)

	Innkomið		Afborganir		Nettóaukning	
	1982	1983	1982	1983	1982	1983
Opinberir aðilar	4.392	3.493	875	993	3.517	2.500
Lánastofnanir	2.181	1.953	910	1.068	1.271	885
Einkaaðilar	559	140	589	617	-30	-477
Samtals	7.132	5.586	2.374	2.678	4.758	2.908

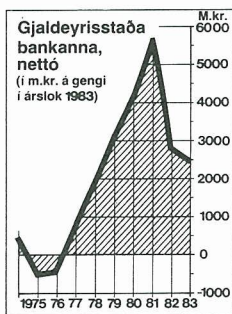
Mikilvægustu liðir fjármagnsjafnaðar eru langar lántökur og afborganir af slíkum lánunum. Tafla III.8 sýnir bráðabirgðatölur um hreyfingar langra erlendra lána á árinu 1983 skipt á opinbera aðila, lánastofnanir og einkaaðila, eftir því hverjir af þessum aðilum eru frumlántakendur, þ.e. hafa tekið lánin hjá hinum erlendu aðilum. Til samanburðar eru sýndar tölur fyrir árið 1982 umreiknaðar til meðalgengis 1983. Samtals námu innkomin löng lán 5586 m.kr., en afborganir 2678 m.kr., þannig að nettólántökur til langs tíma námu 2908 m.kr. samanborið við 4758 m.kr. árið áður. Samkvæmt bráðabirgðatölum var heildarupphæð langra erlendra lána 36.333 m.kr. í árslok 1983 reiknað á gengi í árslok, en 32.125 reiknað á meðalgengi ársins, og svarar það til 60,6% af vergri þjóðarframleiðslu, en það er hæsta hlutfall, sem verið hefur, og hafði hækkað úr 47,8% 1982. Hefur samdráttur þjóðarframleiðslu haft hér veruleg áhrif til hækkunar skuldastöðuhlutfallsins. Greiðslubyrði af löngum lánunum, það er afborganir og vextir, nam samkvæmt bráðabirgðatölum 20,6% af útflutnings-

tekjum, sem er heldur lægra hlutfall en á fyrra ári, en þá var greiðslu-byrðin 21,2%. Línurit hér til hliðar sýnir skuldastöðu langra erlendra lána á meðalgengi hvers árs í hlutfalli af vergri þjóðarframleiðslu ásamt greiðslubyrði slíkra lána í hlutfalli af útflutningstekjum sl. tíu ár. Tafla III.9 sýnir stöðu langra erlendra lána í árslok 1980–1983 skipta á endanlega notendur þeirra eftir helstu atvinnugreinum og opinberum aðilum, þar sem frumlánum ríkissjóðs og lánastofnana er skipt á endanlega notendur lána.

Tafla III.9. Löng erlend lán, flokkuð eftir endanlegum notendum.
(Staða í árslok í m.kr. á gengi í hver árslok)

	1980	1981	1982	1983 ¹⁾
Opinber þjónusta	543	885	1.938	4.391
ríkissjóður og stofnanir	494	808	1.734	4.042
sveitarfélög	49	77	204	349
Orkumál	2.811	4.056	9.916	18.441
Sjávarútvegur	1.093	1.498	3.236	5.889
Iðnaður	490	689	1.709	2.981
Samgöngur	794	1.167	2.492	3.764
Aðrar	127	175	424	650
Lánastofnanir	–	–	148	217
Erlend lán, alls	5.858	8.470	19.863	36.333

¹⁾ Bráðabirgðatölur.

Stutt vörukaupalán innflytjenda ásamt endurlánuðum skammtímalánum bankanna jukust um 23 m.kr. reiknað á meðalgengi 1983, og ógreiddur útflutningur jókst um 1003 m.kr. reiknað á sama hátt, og stafaði aukningin meðal annars af birgðalækkun. Nettóinnstreymi á þessum mikilvægu liðum fjármagnsjafnaðarins, langtímalánum, stuttum vörukaupalánum innflytjenda, endurlánuðum skammtímalánum bankanna og ógreiddum útflutningi, nam 1928 m.kr. Á öðrum liðum fjármagnsjafnaðarins, sem eru erlent einkafjármagn til atvinnurekstrar og ýmsar stuttar fjármagnshreyfingar að meðtöldum skekkjum og vantöldu nettó, var nettóútstreymi 766 m.kr. Í heild nam nettóinnstreymi á fjármagnsjöfnuði 1162 m.kr. eins og fyrr segir.

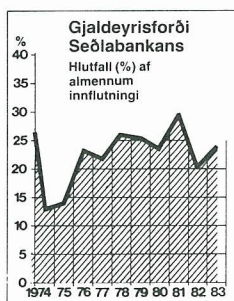
Nettóstaða þjóðarbúsins út á við samanstendur af öllum skuldum Íslands við önnur lönd, að frádrögnum erlendum inneignum og öðrum kröfum á útlönd. Erlendri fjárfestingu í atvinnurekstri á Íslandi og íslenski fjárfestingu í atvinnurekstri erlendis er sleppt. Tafla III.10 sýnir, að nettóskuldir við útlönd námu 31.120 m.kr. í árslok 1983 reiknað á meðalgengi ársins, sem jafngildir 58,7% af vergri þjóðarframleiðslu. Þetta er hæsta skuldastöðuhlutfall, sem verið hefur, og hefur hækkað úr 48,1% á árinu 1982, en þá hafði það hækkað úr 31,8% á árinu 1981 og hafði þá haldist nálægt 32% um

fimm ára skeið. Tafla III.10 sýnir einnig stöðu langra erlendra lána í hlutfalli af vergri þjóðarframleiðslu og má þar sjá, hvað hlutfallið hefur farið ört hækkandi sl. tvö ár. Að lokum er sýnd greiðslubyrði vaxta og afborgana af erlendum langtímalánum í hlutfalli af útflutningstekjum. Það hlutfall hefur farið hækkandi frá árinu 1979, og mest varð hækkunin 1982, en lækkaði lítilsháttar 1983.

Tafla III.10. Staða þjóðarþúsins út á við í árslok.
(Í m.kr. á meðalgengi hvers árs)

	Löng erlend lán	Nettóskuld við útlönd	Staða í hlutfalli (%) af vergri þjóðarframl.		Greiðslubyrði (vextir og afb.) í % af útflutningst.
			Löng lán	Nettóskuld	
1974	337,9	345,9	23,9	24,5	11,2
1975	672,8	727,1	34,9	37,7	14,2
1976	898,5	940,0	33,8	35,3	13,8
1977	1.205,5	1.205,8	31,6	31,6	13,7
1978	1.944,3	1.848,3	33,7	32,0	13,1
1979	2.909,5	2.703,2	34,4	32,0	12,8
1980	4.623,1	4.248,9	34,4	31,6	14,1
1981	7.523,2	6.525,2	36,7	31,8	16,4
1982	14.904,7	15.008,7	47,8	48,1	21,2
1983 ¹⁾	32.125,0	31.120,0	60,6	58,7	20,6

¹⁾ Bráðabirgðatölur.

Gjaldeyrisstaða bankanna

Tafla III.11. Gjaldeyrisstaða bankanna.
(Í m.kr. á gengi í árslok 1983)

	1980	1981	1982	1983
Seðlabankinn:				
Gjaldeyrisforði	4.719	6.350	4.091	4.321
Gjaldeyris skuldir	785	844	1.597	1.718
Nettóstaða Seðlabankans . . .	3.934	5.506	2.494	2.603
Viðskiptabankar, nettó	246	157	303	-144
Gjaldeyrisstaða bankanna, nettó	4.180	5.663	2.797	2.459

Tafla III.11 sýnir gjaldeyrisstöðu bankanna sl. fjögur ár, en þar eru tölur umreiknaðar úr erlendri mynt í íslenskar krónur á skráðu gengi í árslok 1983. Í 9. töflu í töfluviðauka hér aftan við er hins vegar að finna yfirlit yfir gjaldeyrisstöðu sl. tólf ár á því gengi, sem gilti á hverjum tíma. Í töflu III.11 kemur fram, að gjaldeyrisforði Seðlabankans nam 4321 m.kr. í árslok 1983, sem svarar til 23,8% af f.o.b.-verði almenns innflutnings, og hafði hækkað úr 20,1% í árslok 1982.

Á árinu 1983 jókst gjaldeyrisforði Seðlabankans um 230 m.kr. reiknað á gengi í árslok, en rýrnaði um 2.259 m.kr. 1982. Gjalddeyrisstaða bankanna nettó rýrnaði hins vegar um 338 m.kr. vegna áframhaldandi skuldaaukningar við erlendar bankastofnanir, og var nettóstaðan 2.459 m.kr. á skráðu gengi í árslok, sem er að raungildi lægra en verið hefur undanfarin fimm ár.

*Tafla III.12. Gjalddeyrisviðskipti bankanna.
(Í m.kr. í lok hvers mánaðar 1983)*

	Keyptur gjaldeyris		Seldur gjaldeyris		Gjalddeyriskaup bankanna nettó	
	1982 ¹⁾	1983	1982 ¹⁾	1983	1982 ¹⁾	1983
Janúar	1.527	1.349	1.325	1.533	202	-184
Febrúar	1.259	1.360	1.674	1.357	-415	3
Mars	1.557	1.676	1.902	2.020	-345	-344
Apríl	1.474	1.942	1.854	2.007	-380	-65
Mái	2.798	2.216	2.882	2.650	-84	-434
Júní	2.746	2.571	3.299	2.280	-553	291
Júlí	2.817	2.488	3.345	2.264	-528	224
Ágúst	2.211	2.684	1.960	2.565	251	119
Sept.	2.502	2.486	2.640	2.664	-138	-178
Október	1.709	2.537	2.310	2.327	-601	210
Nóv.	2.924	3.238	2.784	2.836	140	402
Des.	3.121	3.600	3.057	3.788	64	-188
Samtals	26.645	28.147	29.032	28.291	-2.387	-144

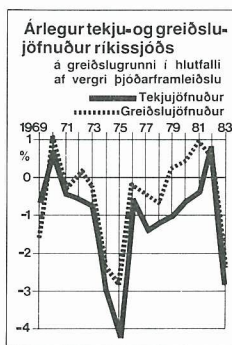
¹⁾ Umreiknað til gengis viðkomandi mánaðar 1983 samkvæmt vísitölu meðalgengis.

Gjalddeyrisviðskipti

Tafla III.12 sýnir gjalddeyrisviðskipti bankanna, það er gjalddeyriskaup þeirra og gjalddeyrissölu í hverjum mánuði 1982 og 1983, og hafa tölur hvers mánaðar 1982 verið færðar til sambærilegs gengis viðkomandi mánaðar 1983. Sýnir taflan, að gjalddeyrisviðskipti voru álíka óhagstæð fyrstu fimm mánuði bæði árin, en í júní 1983 urðu mikil umskipti til hins betra, sem héldust nokkurn veginn út árið. Á árinu í heild jukust gjalddeyriskaup bankanna um 5,6% miðað við árið áður, en heildargjalddeyrissalan dróst saman um 2,6%.

IV. FJÁRMÁL RÍKISSJÓÐS

Mikil umskipti urðu í fjármálum ríkissjóðs á árinu 1983, frá því sem verið hafði næstu fjögur ár á undan. Mikill og vaxandi halli myndaðist á ríkissjóði snemma á árinu og varð því fljótlega ljóst, að mikill halli yrði á árinu í heild. Hallinn á greiðslujöfnuði ríkissjóðs nam um 2,4% af vergri þjóðarframleiðslu, sem er meira en nokkru sinni síðan á árinu 1975. Meðfylgjandi línurit sýnir tekju- og greiðslujöfnuð ríkissjóðs í hlutfalli við þjóðarframleiðslu á árunum 1969–1983. Samkvæmt bráðabirgðatölum fyrir 1983 nam tekjuhali ríkissjóðs 1.498 m.kr. samanborið við 198 m.kr. tekjuafgang á árinu 1982. Lánveitingar ríkissjóðs voru minni en afborganir skuldara ríkissjóðs af eldri lánum, og því varð innstreymi á hreinum lánveitingum, sem nam 178 m.kr. Fjármagnsjöfnuður sýndi því halla að upphæð 1.320 m.kr. Auk afborgana af lánum, sem eðlilegt er talið að greiðist af tekjuafgangi,

Tafla IV.1. Yfirlit um fjármál ríkissjóðs á greiðslugrunni.¹⁾
(Í milljónum króna)

	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983 ²⁾
1 Tekjur	956	1.543	2.378	3.681	5.993	9.577	15.100
2 Gjöld	1.011	1.611	2.467	3.766	6.075	9.379	16.598
3 Tekjujöfnuður . . .	-55	-68	-89	-85	-82	198	-1.498
4 Lánveitingar nettó	-5	-23	-11	-8	-56	-532	178
5 Fjármagnsjöfnuður	-60	-91	-100	-93	-138	-334	-1.320
6 Lántökur utan Seðlab. nettó	39	52	41	83	179	652	220
7 Lausaskuldir nettó .	4	2	82	72	144	-152	-160
8 Greiðslujöfnuður .	-18	-38	23	62	185	166	-1.260
81 Gagnvart Seðlabanka	-21	-46	22	45	164	124	-1.260
82 Bankainnst. og sjóður	3	8	1	17	21	42	-

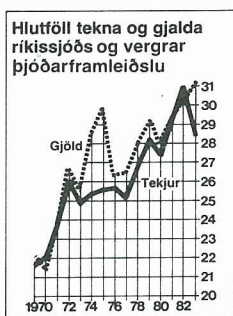
Hlutfall af vergri þjóðarframleiðslu hvers árs (%)

1 Tekjur	25,1	26,7	28,1	27,4	29,2	30,7	28,5
2 Gjöld	26,5	27,9	29,2	28,0	29,6	30,1	31,3
3 Tekjujöfnuður . . .	-1,4	-1,2	-1,1	-0,6	-0,4	0,6	-2,8
8 Greiðslujöfnuður .	-0,5	-0,7	0,3	0,5	0,9	0,5	-2,4

¹⁾ Skv. ríkisreikningi 1977–1982

²⁾ Bráðabirgðatölur.

Þróun tekna og gjalda

er þetta sú upphæð, sem ríkissjóður þurfti að fjármagna á síðasta ári með lántökum til þess að standa í skilum á greiðslureikningum. Lántökur utan Seðlabankans umfram afborganir námu 220 m.kr. Nýjar lántökur námu 589 m.kr., en afborganir af eldri lánum 378 m. kr. Útstreymi varð á liðnum lausaskuldir sem nam 160 m.kr. Samtals varð því halli á greiðslujöfnuði ríkissjóðs sem nam 1.260 m.kr., og kom hann allur fram sem útstreymi úr Seðlabankanum.

Tekjur ríkissjóðs á greiðslugrunni námu um 28,5% af vergri þjóðarframleiðslu og gjöldin um 31,3%. Tekjurnar jukust um 58% frá árinu 1982 og minnkuðu því að raungildi, hvort sem miðað er við verðlag samneyslu, sem jókst um 65%, eða verðlag þjóðarframleiðslu, sem jókst um 80%. Tekjurnar féllu sem hlutfall af þjóðarframleiðslu frá árinu 1982, en þá voru þær um 30,7%. Gjöldin jukust hins vegar í hlutfalli við þjóðarframleiðslu, enda varð aukning þeirra 78% eða litlu lægri en aukning verðlags þjóðarframleiðslu, en þess ber að geta, að þjóðarframleiðsla minnkaði um 5,5% á síðasta ári.

Þessi þróun er lykillinn að því, hvers vegna halli ríkissjóðs jókst svo mjög á síðasta ári. Um 4/5 hlutar tekna ríkissjóðs eru í formi óbeinna skatta, sem leggjast fyrst og fremst á útgjöld og eru því næmir fyrir heildareftirspurn í hagkerfinu. Á síðasta ári gerðist hvorttveggja, að innlend eftirspurn minnkaði í hlutfalli við þjóðarframleiðslu og að þjóðarframleiðsla dróst saman. Afleiðing þess varð, að tekjur ríkissjóðs minnkuðu í hlutfalli við þjóðarframleiðslu og drógust saman að raungildi. Í þessu sambandi er þess að gæta, að tekjur ríkissjóðs á greiðslugrunni voru óvenjumiklar í hlutfalli við þjóðarframleiðslu á árinu 1982, enda nam viðskiptahalli 10% af þjóðarframleiðslunni. Það ár er því ekki heppileg viðmiðun.

Með því að gefa sér mismunandi forsendur um raunverulegar þjóðartekjur og hlutfall tekna ríkissjóðs af þeim, sem er m.a. háð viðskiptahallanum, má reyna að einangra áhrif hvors um sig. Sé t.d. gert ráð fyrir raunverulegum þjóðartekjum 1981, en sama hlutfalli ríkistekna af þjóðarframleiðslu og varð í raun á árinu, 28,5%, hefði tekjuhalli ríkissjóðs numið 0,6% af þjóðarframleiðslu í stað 2,8% í reynd, og má telja muninn þar á milli stafa af falli þjóðartekna frá 1981.

Þetta sýnir, að stóran hluta hallans á árinu er hægt að skýra með afleiðingum samdráttar þjóðarframleiðslu á árunum 1982 og 1983. Ekki verður þó horft framhjá því, að aukning útgjalda á undanförunum árum á hér einnig nokkurn hlut að máli. Útgjöld námu 31,3% af þjóðarframleiðslu á síðasta ári, en hefðu numið 29% án samdráttar þjóðarframleiðslu 1982 og 1983. Þetta síðara hlutfall er með því hæsta, sem gerst hefur á undanförunum árum. Á föstu verðlagi sam-

neyslu jukust útgjöld ríkissjóðs um 4,3% á ári 1978–1983, en á sama tíma jókst þjóðarframleiðsla um 1% á ári að meðaltali. Á síðasta ári jukust útgjöld um 78% í krónutölu. Einna mest varð aukningin til heilbrigðismála eða 117%, þ.e. um 32% að raungildi miðað við verðvísitölu samneyslu. Tafla IV.2 sýnir nánar þróun tekna og gjalda ríkissjóðs 1982 og 1983. Til samanburðar er sýnd hækkun verðlags samneyslu og þjóðarframleiðslu á þessum sömu árum.

Tafla IV.2. Tekjur og gjöld ríkissjóðs á greiðslugrunni.¹⁾

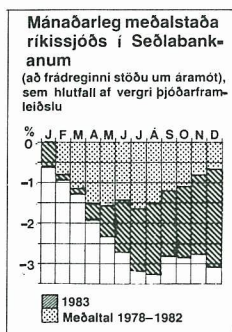
	M. kr.		Breyting frá fyrri ári (%)	
	1982	1983	1982	1983
Tekjur, alls	9.562	15.100	59	58
Beinir skattar	1.493	2.412	62	62
Óbeinir skattar	7.884	12.196	58	55
Söluskattur og orkujöfnunargjald	3.387	5.601	61	65
Aðflutningsgjöld	1.755	2.555	49	46
Aðrir óbeinir skattar	2.742	4.040	61	47
Aðrar tekjur	185	492	106	166
Gjöld, alls	9.324	16.598	58	78
Æðsta stjórn, dómsmál og utanr.þjón.	977	1.698	66	74
Félagsmál	5.319	9.538	55	79
þ.a. heilbrigðismál	821	1.783	61	117
þ.a. velferðarmál	2.966	5.102	50	72
Atvinnumál	2.599	4.443	61	74
þ.a. niðurgreiðslur	804	1.035	113	29
Ýmis mál	469	919	53	96
Verðvísitala samneyslu			55	65
Verðvísitala VPF			54	80

¹⁾ Skv. mánaðaryfirlitum ríkisbókhalds.

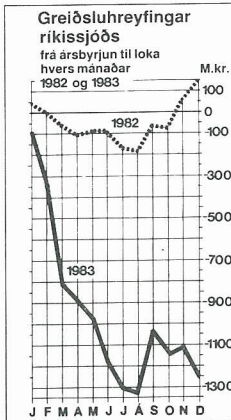
Þróunin innan ársins

Í lok ársins 1982 voru ýmis veikleikamerki byrjuð að koma fram í fjármálum ríkissjóðs, þótt árið í heild sýndi mjög hagstæða útkomu. Vegna minnkandi innlendrar eftirspurnar og innflutnings dró mjög úr innheimtu óbeinna skatta, sérstaklega aðflutningsgjalda. Hefðbundin árstíðasveifla og mikil aukning innheimtu beinna skatta nægði þó til að skila nokkrum tekjuafgangi þessa síðustu mánuði ársins 1982.

Á fyrstu mánuðum ársins 1983 kom þessi veikleiki glögglega í ljós. Töluverður tekjuhalli myndaðist á ríkissjóði, og nam hann um 13% af tekjum fyrstu þrjá mánuði ársins. Versnunin frá árinu 1982 var greinileg eins og sést á meðfylgjandi línuriti, sem sýnir greiðsluhreyfingar ríkissjóðs frá ársbyrjun til loka hvers mánaðar árin 1982 og 1983. Hins vegar verður að hafa það í huga, að fyrri hluti ársins 1982 var óvenjuhagsætt tímabil fyrir ríkissjóð, sem stafaði m.a. af mikilli eftirspurnarþenslu. Ef þróunin fyrstu mánuðina 1983 er borin saman við nokkur fyrri ár, kemur í ljós, að hún er ekki mjög frábrugðin. Þetta sést m.a. á meðfylgjandi línuriti, sem sýnir mánaðarlega meðal-

stöðu ríkissjóðs í Seðlabankanum í hlutfalli við verga þjóðarframleiðslu, annars vegar árin 1978–82 og hins vegar árið 1983. Hins vegar sýnir línuritíð, að frá og með apríl–maí fer fyrir alvöru að halla undan fæti, og staðan batnar ekki á seinni hluta ársins eins og jafnan áður.

Verri staða ríkissjóðs á fyrstu mánuðum ársins átti fyrst og fremst rætur að rekja til þess óhjákvæmilega samdráttar í innlendri eftirspurn, sem var liður í að minnka viðskiptahallann við útlönd. Gengi krónunnar féll mjög á seinni hluta ársins 1982 og framan af árinu 1983, og dró það úr innflutningi, en skerðing verðbóta á laun í september og desember 1982 dró úr kaupgetu almennings. Þar sem tekjur ríkissjóðs eru mjög næmar fyrir innlendri eftirspurn, minnkuðu þær í framhaldi af þessu. Sem dæmi um áhrif þessa má nefna, að tekjur ríkissjóðs á fyrsta fjórðungi ársins voru á föstu verðlagi um 4,5% lægri en á sama tíma árið áður, en nær 17% lægri en á fjórða ársfjórðungi 1982. Á öðrum ársfjórðungi voru tekjurnar á föstu verðlagi um 6% lægri en á sama tíma árið áður. Hér eru tekjur ríkissjóðs færðar til fasts verðlags með tilbúinni verðvísitölu samneyslu, sem er samsett úr kaupgjaldsvísitölu að 2/3 og vísitölu neysluveruverðs að 1/3.

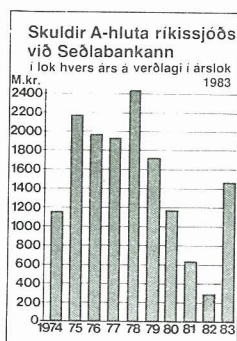
Efnahagsaðgerðir í lok maí, lækkun tolla á nauðsynjavörum og innflutningsgjalds af bifreiðum og niðurfelling 10% gjalds af sölu ferðagjaldeyris um sumarið, veiktu stöðu ríkissjóðs á seinni hluta ársins. Niðurfelling verðbóta á laun og 14,6% gengisfelling höfðu sömu áhrif og fyrri aðgerðir af sama toga, þ. e. að draga úr innlendri eftirspurn og þar með úr tekjum ríkissjóðs. Hins vegar fóru þessar aðgerðir saman við sérstakar fjármálaaðgerðir til þess m.a. að milda áhrif efnahagsaðgerðanna á hag hinna verst settu og jafna húshitunarkostnað. Áætlaður kostnaður við þessar aðgerðir nam 400 m.kr. Á móti var heimiluð lækkun útgjalda um 300 m. kr., en til þess kom ekki. Lækkun tolla og innflutningsgjalds og niðurfelling skatts á ferðamannagjaldeyri eru enn fremur áætluð hafa kostað ríkissjóð um 100 m.kr. á árinu. Samtals er því hér um 500 m.kr. að ræða eða 0,9% af þjóðarframleiðslu ársins. Til samanburðar má geta þess, að greiðsluhalli ríkissjóðs á árinu öllu nam 2,4% af vergri þjóðarframleiðslu.

Framan af árinu var halli ríkissjóðs fyrst og fremst fjármagnaður með auknum yfirdrætti á viðskiptareikningum ríkissjóðs í Seðlabankanum. Til loka ágúst jókst yfirdrátturinn á viðskiptareikningum ríkissjóðs í Seðlabankanum um 1,4 milljarða króna, en á sama tíma greiddi ríkissjóður af skuldabréfum í Seðlabankanum sem nam 81 m.kr. Í desember veitti Seðlabankinn ríkissjóði lán að upphæð 21 m. SDR, sem var 631 m.kr. í lok ársins. Lán þetta skal endurgreiða í

Fyrirgreiðsla Seðlabankans

tvennu lagi, 1. október árin 1985 og 1986. Vegna þessa láns jukust kröfur Seðlabankans á ríkissjóð í formi skuldabréfa um 513 m.kr. á árinu, en staða á viðskiptareikningum versnaði um 747 m.kr.

Venjuleg árstíðabundin fyrirgreiðsla við ríkissjóð og versnandi staða á árinu gerði heildarfyrirgreiðslu Seðlabankans mun meiri en á undanförunum árum. Staða A-hluta ríkissjóðs var að meðaltali 1.237 m.kr. verri á árinu en í upphafi þess. Hér er um að ræða upphæð, sem nam um 2,3% af þjóðarframleiðslu ársins. Upplýsingar um fyrirgreiðslu Seðlabankans við ríkissjóð, melda með þessum hætti, ná aftur til ársins 1975, og hefur fyrirgreiðslan aldrei verið meiri í hlutfalli við verga þjóðarframleiðslu en á síðasta ári. Tafla IV.3 sýnir fyrirgreiðslu Seðlabankans við ríkissjóð á árunum 1977–1983 í m.kr. og í hlutfalli við verga þjóðarframleiðslu.

Tafla IV.3. Fyrirgreiðsla Seðlabankans við ríkissjóð.

	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983
Í m.kr.	56	95	123	109	231	272	1.237
Hlutfall af VPF (%) . . .	1,46	1,64	1,45	0,81	1,13	0,87	2,33

Skuldir við Seðlabankann

Halli ríkissjóðs á síðasta ári var að mestu leyti fjármagnaður af Seðlabankanum. Kröfur Seðlabankans á ríkissjóð jukust um 1.315 m.kr. á árinu og námu í árslok 1.470 m.kr. skv. efnahagsreikningi Seðlabankans. Meðfylgjandi línurit sýnir, hvernig skuld A-hluta ríkissjóðs við Seðlabankann á föstu verðlagi í árslok 1983 hefur þróast á árunum 1974 til 1983. Myndin sýnir lækkun skuldar ríkissjóðs við Seðlabankann á árunum 1979–1982 sakir hagstæðrar afkomu ríkissjóðs og rýrnunar skuldarinnar vegna neikvæðra raunvaxta á þessum árum. Frá árslokum 1978 til ársloka 1982 lækkaði skuldin um 2.166 m.kr., mælt á verðlagi í árslok 1983. Mælt með sama hætti, jókst skuldin um 1.206 m.kr. á síðasta ári.

Lánsfjáráætlun

Samkvæmt bráðabirgðauppjöri lánsfjáráætlunar námu lántökur A- og B-hluta ríkissjóðs, þ.e. ráðuneytanna og tengdra stofnana annars vegar og ríkisfyrirtækjanna hins vegar, um 1.890 m.kr. Þetta er um 267 m.kr. umfram það, sem gert var ráð fyrir í lánsfjárlögum. Samkvæmt þessu voru lánsfjármagnaðar opinberar framkvæmdir 3,6% af þjóðarframleiðslu ársins, sem er nokkru minna en árið áður, en þó með því mesta, sem gerst hefur á undanförunum árum, eins og meðfylgjandi línurit ber með sér. Tafla IV.4 sýnir uppgerða lánsfjáráætlun ríkisins árin 1978–1983, og tafla IV.5 sýnir lánsfjáráætlun 1983, breytingar hennar og bráðabirgðaniðurstöður.

Tafla IV.4. Lánsfjármögnun framkvæmda ríkisins.
(Í milljónum króna)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983
Ríkissjóður alls	134	225	396	652	1.259	1.890
A-hluti	44	57	128	239	317	535
Vegagerð	22	37	95	136	200	220
Annað	22	20	33	103	117	315
B-hluti	91	168	268	413	942	1.355
Byggðalínur	34	35	52	68	112	–
Aðrar orkuframkvæmdir	39	65	100	188	304	233
Fjármagnskostnaður	–	–	42	56	277	743
Annað	18	68	74	101	249	379
Fjármögnun	134	225	396	652	1.259	1.890
Innlend lán	71	81	250	318	459	673
Spariskírteini	31	65	70	50	132	101
Innheimt af endurl. spari- skírteinafé umfram innlausn	27	6	98	110	114	360
Verðbréfa kaup bankakerfis	–	–	37	76	70	19
Verðbréfa kaup lífeyrissjóða	–	–	12	57	55	87
Önnur innlend fjáröflun	13	10	33	26	88	106
Erlend lán	63	144	146	334	800	1.217

Eins og sjá má á töflu IV.4 runnu um 535 m.kr. eða 28% af lánsfénu til A-hlutans. Þar af fóru 220 m.kr. í vegagerð, sem er minna en gert var ráð fyrir í lánsfjárlögum og felur í sér aðeins 10% aukningu frá árinu áður. Að öðru leyti er mestum hluta þess lánsfjár, sem rennur til A-hlutans, varið til að fjármagna hluta- og eiginfjárframlög og hluthafalán. Samtals er hér um að ræða 147 m.kr., en þar af fara 51,5 m.kr. í hluthafalán til Íslenska járnblendifélagsins, og 64,7 m.kr. renna til Kísilmálmverksmiðjunnar.

B-hlutinn eða ríkisfyrirtæki og sjóðir fékk í sinn hlut 1.355 m.kr. af því lánsfé, sem ríkissjóður aflaði á árinu. Stærstur hluti þess eða 743 m.kr. fór til að standa undir fjármagnskostnaði við orkuframkvæmdir. Það var einnig þessi liður, sem olli mestu um lántöku B-hlutans umfram lánsfjárlög. Fjármagnskostnaður vegna Kröfluvirkjunar og byggðalína var til samans 251 m.kr. umfram það, sem gert hafði verið ráð fyrir í lánsfjárlögum, en lántaka B-hlutans í heild umfram lánsfjárlög nam 257 m.kr. Af öðrum mikilvægum liðum má nefna orkuframkvæmdir, sem fengu 233 m.kr. í sinn hlut, Lána sjóð íslenskra námsmanna, sem fékk 138 m.kr., Póst og síma, sem fékk 59 m.kr., og Áburðarverksmiðjuna, sem fékk 56 m.kr.

Lánsfjármögnun opinberra framkvæmda á árinu 1983 einkenndist af miklum erfiðleikum við að afla innlands lánsfjár. Þetta stafaði af erfiðu árferði og slæmri greiðslustöðu innlánsstofnana og margra heimila og fyrirtækja. Um 148 m.kr. vantaði á innlenda fjáröflun samkvæmt því, sem gert hafði verið ráð fyrir í lánsfjárlögum. Einna mest varð fjárvöntunin sökum minni sölu spariskírteina eða um 99 m.kr.,

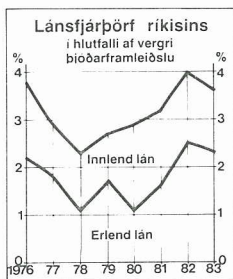
Tafla IV.5. Lánsfjáráætlun ríkisins 1983.
(Í milljónum króna)

	Láns- fjár- lög	Breyt- ingar	Bráða- birgða- útkoma
Ríkissjóður alls	1.622,7	266,7	1.889,4
A-hluti	525,0	9,7	534,7
Vegagerð	249,0	-29,0	220,0
Þjóðarbókhlaða	10,0	-4,2	5,8
Landshafnir	5,5	-	5,5
Hluta- og eiginfjárframlög	105,0	-74,1	30,9
Aðstoð við Flugleiðir hf.	34,4	-	34,4
Styrking dreifikerfa í sveitum	27,0	-	27,0
Hafnagerð vegna skipaiðnaðar	20,4	-	20,4
Jarðhitaleit	4,0	-	4,0
Sveitarafvæðing og einkarafstöðvar	4,5	-	4,5
RARÍK – fjármagnskostnaður	12,2	-	12,2
Hluthafalán til Ísl. járnblendifélagsins	53,0	-1,5	51,5
Kisilmálmverksmiðja	-	64,7	64,7
Annað	-	53,8	53,8
B-hluti	1.097,7	257,0	1.354,7
Landakaup kaupstaða og kauptúna	1,0	-1,0	-
Byggingarsjóður Rannsóknarst. atvinnuveganna	10,0	-	10,0
Jarðasjóður	5,0	-3,5	1,5
Lánasjóður íslenskra námsmanna	138,0	-	138,0
Lagmetisíðjan Siglóssíld	4,0	6,0	10,0
Skipaútgerð ríkisins	9,8	-0,4	9,4
RARÍK – almennar framkvæmdir	138,6	9,9	148,5
Kröfluvirkjun – framkvæmdir	60,0	0,8	60,8
Kröfluvirkjun – fjármagnskostnaður	219,4	174,4	393,8
Virkjunarrannsóknir – framkvæmdir	25,0	-25,0	-
Virkjunarrannsóknir – fjármagnskostnaður	21,8	-	21,8
Orkusjóður – fjármagnskostnaður byggðalína	224,5	76,6	301,1
Orkusjóður – hitaveitulán	7,5	-6,4	1,1
Orkusjóður – jarðhitaleit	10,0	-	10,0
Orkusjóður – sveitarafvæðing	13,0	-	13,0
Iðnaðarrannsóknir	3,0	-3,0	-
Síldarverksmiðjur ríkisins	36,0	12,5	48,5
Sementsverksmiðjan	28,0	15,1	43,1
Landssmiðjan	12,0	-9,0	3,0
Áburðarverksmiðjan	43,4	12,4	55,8
Póstur og sími	54,5	4,4	58,9
Fljótsdalsvirkjun – fjármagnskostnaður	26,4	-	26,4
Flugmálastjórn	6,8	-6,8	-
Fjármögnun alls	1.622,7	266,7	1.889,4
Innlend lán	821,0	-148,2	672,8
Ný spariskírteini	200,0	-98,8	101,2
Innheimt af endurl. spariskírteinafé nettó	360,0	-	360,0
Verðbréfakaup innlánsstofnana	103,0	-84,2	18,8
Verðbréfakaup lífeyrissjóða	85,0	2,0	87,0
Önnur innlend fjáröflun	73,0	32,8 ¹⁾	105,8 ²⁾
Erlend lán	801,7	414,9	1.216,6

¹⁾ Þar af 14,9 m.kr. lækkun innstæðna í Seðlabankanum.

²⁾ Vextir og afborganir Landsvirkjunar af skuldabréfi vegna yfirtöku á byggðalínum, aðveitu-
stöðvum o.fl. 90,9 m.kr., lækkun innstæðna í Seðlabankanum 14,9 m.kr.

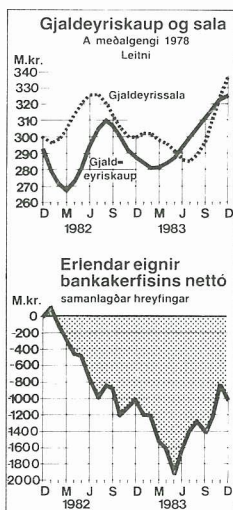
en einnig vantaði mikið á verðbréfa kaup innlánsstofnana. Þessir erfiðleikar ollu því, að innlenda fjáröflunin varð aðeins tæp 36% af heildarfjáröfluninni, sem er með minnsta móti miðað við undanfarin ár. Innlenda fjáröflunin nam 1,3% af vergri þjóðarframleiðslu, en hún var þó minni í hlutfalli við verga þjóðarframleiðslu á árunum 1977–1979 eins og meðfylgjandi línurit sýnir. Innheimtar afborganir af endurlánuðu spariskírteinafé umfram innlausn eldri skírteina, og vextir og afborganir Landsvirkjunar af skuldabréfi vegna yfirtöku á byggðalínum, aðveitustöðvum o.fl. héldu uppi innlendu fjáröfluninni. Þeir þættir, sem eru tengdari frjálsum ákvörðunum einstaklinga, fyrirtækja og stofnana á markaði, voru hins vegar óvenjuveikir.

Það, sem vantaði á innlendu fjáröflunina, var bætt upp með erlendum lántökum, sem námu 1.217 m.kr. eða 2,3% af þjóðarframleiðslu ársins, og voru þær með hæsta móti sem hlutfall af heildarlánsfjáröfluninni, eins og sjá má á línuritinu hér til hliðar. Erlendar lántökur ríkisins jukust um 52% frá árinu 1982, en minnkuðu í erlendri mynt, þar sem gengisbreyting milli áronna nam 89%. Hins vegar höfðu erlendar lántökur vaxið mikið árið áður eða um 140% í íslenskum krónum, en um 49% á föstu gengi.

V. PENINGAMÁL

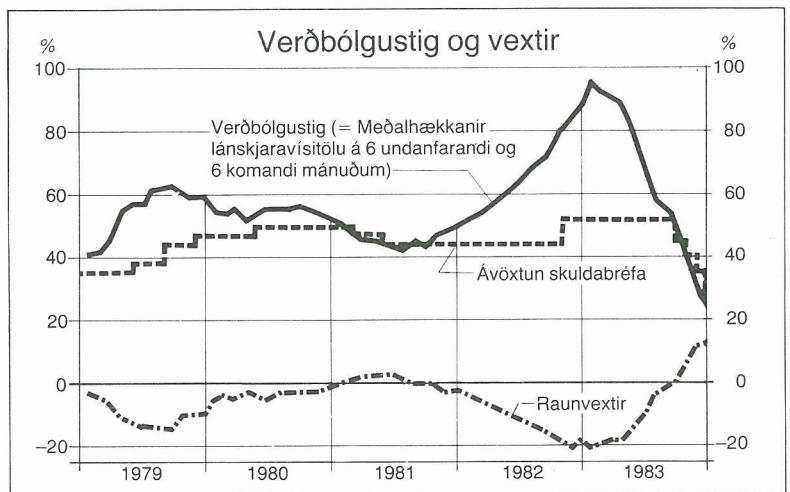
Aðstæður í peningamálum voru mjög óvenjulegar á árinu 1983, svo sem sjá má af köflunum hér að framan. Ber einkum að nefna afar breytilega verðlagsþróun og svipula raunvexti, sem af henni stöfuðu. Sem dæmi um raunvexti má nefna, að af fé á venjulegum sparibókum voru þeir um -27% við upphaf ársins, en um 0% um áramót, þegar mið er tekið af vísitöluhækkunum á umliðnu hálfu ári og næsta hálfu ári. Framvinda peningamála mótaðist nokkuð af þessu og þá ekki síst af því ósamræmi, sem myndaðist í ávöxtunarkjörum mismunandi tegunda útlána og innlána. Á fyrri hluta ársins jukust innstæður á verðtryggðum innlánsreikningum mjög mikið, og innlánsstofnanir kappkostuðu að veita sambærileg lán. Á síðari hlutanum, þegar raunvextir óverðtryggðra liða hækkuðu, snerist þetta við, og innstæðueigendur fluttu verulegar fjárhæðir á milli reikninga. Í heild jukust innlán í innlánsstofnunum um 80% borið saman við um 60% aukningu árið áður. Aukning bundinna spariinnlána varð 87% , en peningamagn og almennt sparifé, sem allt er óbundið, jókst um 73% . Þróun útlána mótaðist m.a. af miklu birgðahaldi útflutningsgreina mestallt árið, almennt tekjurýrnun og greiðsluhalla ríkissjóðs. Straumhvörf í fjármálum ríkissjóðs leiddu til aukins peningaframboðs frá Seðlabankanum, en afurðalán, skuldbreytingalán og vanskil áttu einnig drjúgan þátt í aukningu útlána bankakerfisins. Reikningar bankakerfisins í heild sýna, að lán og aðrar innlendar kröfur hafa aukist um nær 93% , þegar með eru talin endurlánuð erlend lán, en eins og fram kemur hér á eftir var aukningin í rauninni meiri en reikningarnir sýna og má ætla, að 97% sé nærri lagi samanborið við um 86% árið á undan. Á síðari hluta ársins, þegar verðbólgan hjaðnaði snögglega, dró nokkuð úr aukningu peningamagns og útlána, en sú hjöðnun kom þó fram síðar og varð mun minni en samanburðurinn við verðbreytingar gaf tilefni til. Innlánsstofnanir bjuggu við afar rýra lausafjárstöðu allt árið. Í samanburði við innlán á hverjum mánaðamótum nam hún að meðaltali um $-5,7\%$ samanborið við $+1,1\%$, sem er meðaltal tveggja síðustu áratuga að tveimur erfiðleikatímabilum

undanskildum. Innlánsstofnanir náðu því ekki að bæta stöðu sína á ný eftir samdráttinn árið áður, enda þótt peningaframboð vegna ríkisfjármála gæfi tilefni til þess.

Vextir

Það hefur löngum verið einkenni peningamála hér á landi, að útlána- aukning bankakerfisins af innlendum og erlendum toga hefur verið meiri en svarar verðhækkunum og sparifjármýndun gefur tilefni til. Misvægi af þessum toga hefur verið áberandi frá miðju ári 1981, en á þessum tíma hefur bankakerfið látið undan miklum þrýstingi og lánsfjáreftirspurn úr ýmsum áttum, staða þjófðarbúsins gagnvart útlöndum hefur versnað og staða innlánsstofnana gagnvart Seðlabanka sömuleiðis. Undirrót þessa má finna í erfiðleikum útflutningsgreina og samdrætti þjófðartekna, en afstaða vaxta til verðbólgu stuðlaði einnig að þessu. Þegar verðbólga tók að magnast um mitt ár 1981, lækkuðu raunvextir óverðtryggðra krafna og urðu verulega neikvæðir næstu tvö ár. Vísitölubinding breiddist út yfir æ stærra svið innlána og útlána, en þótt þar hafi gilt lágir vextir umfram vísitöluhækkunar, skapaðist gífurlegur munur raunvaxta milli kerfanna tveggja. Óverðtryggt innlánsfé rýrnaði ört í verðbólgunni, og ýtti það annars vegar undir aukna eftirspurn og hins vegar flutning fjár yfir á verðtryggða reikninga. Við hjöðnun verðbólgunnar árið 1983 varð mikilvæg breyting hér á. Raunvextir óverðtryggðra fjárskuldbindinga hækkuðu skyndilega og urðu jafnvel hærri en raunvextir á sviði vísitölubindingar. Eins og fram kemur í annál hér aftar í skýrslunni voru almennir vextir lækkaðir eftir að kominn var í ljós verulegur árangur í baráttunni við verðbólguna og hún var komin talsvert niður fyrir gildandi vaxtastig, en vextir af vísitölubundnum lánum voru hækkaðir nokkuð. Vextir afurðalána voru lækkaðir minna en

aðrir vextir og eru nú í samræmi við almenna vexti, en um áratuga skeið hafa þeir verið öllu lægri. Sviptingar hafa því verið miklar í þessum efnum og valdið nokkru óryggi bæði fyrir innstæðueigendur og lánastofnanir. Verður vikið nánar að þessu hér á eftir, þar sem fjallað er um þróun einstakra liða í reikningum bankakerfisins, og enn fremur vikið að öðrum aðgerðum á sviði peningamála.

Tafla V.I. Úr reikningum Seðlabankans 1982 og 1983.
(Í milljónum króna)

	Staða 31/12 1983	Hreyfingar					
		1982	1983	1. árs- fjórð. 1983	2. árs- fjórð. 1983	3. árs- fjórð. 1983	4. árs- fjórð. 1983
1 Gjaldeyrisstaða	2.594	-141	1.105	110	98	514	383
(þar af endurm. v/gengis)		(1.080)	(778)	(379)	(298)	(22)	(79)
2 Endurlánuð löng erlend lán	95	-26	25	19	25	-21	2
3 Innlendir liðir nettó	4.385	1.476	2.000	412	428	423	737
31 Kröfur á ríkissj. og ríkisst.	813	-81	697	943	-729	-3	486
311 A-hluti	1.470	-71	1.315	781	383	-149	300
312 Gjaldeyrisinnst. ríkisst.	-864	-142	-683	-18	-1.153	332	156
313 Aðrar kröfur á B-hluta nettó	207	132	65	180	41	-186	30
32 Kröfur á fjárfestingarl.sj.	211	46	78	2	-27	28	75
33 Endurkaup	4.915	1.543	1.980	36	819	569	556
331 Landbúnaður	1.142	258	446	-84	16	88	426
332 Sjávarútvegur	2.879	905	1.218	91	734	374	19
333 Iðnaður	893	341	358	57	82	108	111
334 Önnur	1	39	-42	-27	-15	-	-
34 Aðrar kröfur á innlánsst.	2.018	1.382	439	-46	189	321	-25
35 Kröfur á aðra aðila	79	14	39	37	6	-13	9
36 Sjóðir í opinberri vörslu (-) ¹⁾	-695	-142	-168	-83	132	-70	-147
37 Innstæður fjárfest. lána sj. (-) ¹⁾	-684	-206	-403	-56	35	-98	-284
38 Annað nettó	-2.272	-1.080	-662	-421	3	-311	67
4 Samtals (1+2+3=5+6)	7.074	1.309	3.130	541	551	916	1.122
5 Grunnfé	6.559	1.241	2.781	495	488	661	1.137
51 Innstæður innlánsst.	5.802	1.119	2.542	422	497	608	1.015
511 Almenn innlánsbinding	5.180	1.031	2.370	264	458	617	1.031
512 Sjóður og aðrar innst.	622	88	172	158	39	-9	-16
52 Seðlar og mynt í umferð	757	122	239	73	-9	53	122
6 Erlent lánsfé til langs tíma	515	68	349	46	63	255	-15

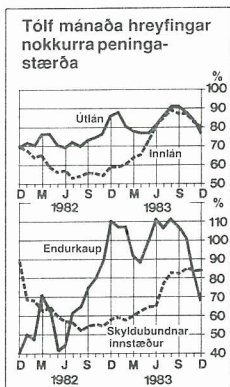
	Hreyfingar í % á ári ²⁾					
Grunnfé ³⁾	48,9	73,6	85,9	56,1	108,2	56,1
Endurkaup, alls	110,8	67,5	50,2	120,6	86,7	26,7
Landbúnaður	58,9	64,1	70,6	129,1	35,5	37,6
Sjávarútvegur	119,7	73,3	26,2	135,6	115,9	37,1
Iðnaður	175,8	66,9	15,2	38,8	228,9	47,7
Seðlar og mynt í umferð	30,8	46,1	118,6	-7,8	65,0	33,0
Almenn innlánsbinding	58,0	84,3	41,5	69,1	130,6	105,1

¹⁾ Innstæða og innstæðuaukning eru merktar með mínusmerki. ²⁾ Ársígildi hreyfinga á hverjum ársfjórðungi eru reiknuð af árstíðaleiðréttum tölum. ³⁾ Grunnfé með áföllnum vöxtum skyldubundinna innlána.

Staða ríkis og sjóða

Staða ríkissjóðs og ríkisstofnana við Seðlabankann versnaði um 1380 m.kr. árið 1983 samanborið við 61 m.kr. árið áður. Í þessum tölum er ekki talið ónotað erlent lánsfé, sem geymt var á gjaldeyrisreikningum í Seðlabankanum á árinu. Að þeim meðtöldum sýnist staðan gagnvart Seðlabankanum ekki hafa versnað nema um 697 m.kr. árið 1983 samanborið við 81 m.kr. bata árið á undan. Tölurnar bera með sér þá miklu breytingu, sem varð í ríkisfjármálunum á árinu, eins og fram kemur í kaflanum hér á undan. Þá varð veruleg aukning innstæðna fjárfestingarlánasjóða hjá Seðlabankanum á árinu, samtals um 403 m.kr. Þar af jukust innstæður Fiskveiðasjóðs um 231 m.kr. Seðlabankinn veitti Byggingarsjóði ríkisins bráðabirgðalán á árinu, og samtals jukust lán hans til fjárfestingarlánasjóða um 78 m.kr. Innstæður sjóða í opinberri vörslu jukust um 168 m.kr. árið 1983 og munar mest um orlofsfé, sem jókst um 90 m.kr., og órádstafaðan gengishagnað, 62 m.kr. Í lok ársins námu heildarinnstæður sjóða í opinberri vörslu 695 m.kr. Þessar innstæður hafa á undanförunum árum myndað nokkurt mótvægi á móti lánnum Seðlabankans og því stuðlað að styrkari gjaldeyrisstöðu en orðið hefði án þeirra. Svo að mið sé tekið af öðrum stærðum, má nefna, að innstæðurnar svöruðu til um 3,8% af heildarinnlánnum innlánsstofnana að meðaltali árið 1983 og 6–7% að meðaltali síðasta áratug.

Endurkaup

Útstreymi fjár til ríkisins bættist við miklar lánveitingar Seðlabankans til innlánsstofnana. Stærsti flokkur þeirra eru endurkeypt afurða- og framleiðslulán, sem jukust um 111% árið 1982. Árið 1983 var aukning þeirra einnig afar mikil, þótt mjög hafi dregið úr henni undir lok ársins, bæði fyrir áhrif stöðugs gengis og samdráttar í birgðum útflutningsafurða á síðasta fjórðungi ársins. Fram að því höfðu þær verið óvenjumiklar, þar sem illa gekk að selja skreið og fræðfiskur seldist einnig hægar en áður vegna óhagstæðrar samsetningar. Í heild jukust þessi lán um 67,5% 1983 og er gerð nánari grein fyrir þessu hér aftar, þar sem fjallað er um starfsemi lánadeildar. Árið 1982 hófust skuldbreytingar í sjávarútvegi, sem enn stóðu yfir fyrstu mánuði ársins 1983. Samtals námu þær um 575 m.kr., sem í bókum Seðlabankans færðust úr lausaskuldum innlánsstofnana við bankann í endurkeypt verðbréf og bættust þar með við framangreind endurkaup.

Innlánsbinding

Almenn innlánsbinding var óbreytt á árinu, 28% af innlánnum, en lagaheimild til sérstakrar sveigjanlegrar bindingar féll niður hinn 30. apríl. Skyldubundnar innstæður jukust um 84% árið 1983 og námu í lok þess 5180 m.kr. Það er rúmum 500 m.kr. lægra en samtala endurkeyptra afurða-, framleiðslu- og skuldbreytingarlána á sama tíma. Á tveimur undanförunum árum hefur innlánsbinding aukist samtals um 3402 m.kr., en endurkaupafyrirgreiðslan um 4156 m.kr. Tölur þessar

Grunnfé og peningamagn

sýna, að hið lögbundna hámark bindiskyldunnar nægir ekki að óbreyttu til að mæta fyrirgreiðslu af þessu tagi og þaðan af síður til að gegna öðru hlutverki í hagstjórn.

Á meðan verðbólga var mikil og raunvextir ýmissa peningakrafna neikvæðir, svo sem var árið 1982 og fram á síðastliðið ár, var peningaeftirspurn ekki í neinu samræmi við það mikla framboð, sem felst í ofangreindum tölum, heldur leituðu peningarnir í innflutning. Penningaeign var heldur ekki eftirsóknarverð við slíkar aðstæður. Gjalddeyrisstaða bankanna versnaði því mikið, t.d. um 1423 m.kr. á 12 mánuðum til maíloka 1983, þegar frá eru taldar bókhaldsbreytingar vegna gengis. Af þessum sökum jókst grunnfé Seðlabankans tiltölulega lítið árið 1982 og fyrstu mánuði ársins 1983 í samanburði við verðlagsbreytingar. Svo sem meðfylgjandi yfirlit yfir reikninga Seðlabankans sýnir, er grunnfé samtala seðla og myntar í umferð og innstæðna innlánsstofnana hjá Seðlabanka. Breytingar þess verða fyrir tilstilli breytinga gjaldeyrisstöðu og lána Seðlabankans. Á 12 mánuðum, til maíloka 1983, jókst það t.d. um 55%, þegar lánskjaravísitala hækkaði um 83%. Sama skýring á við um tiltölulega litla aukningu óbundins peningamagns (M2), þ.e. samtölu seðla, myntar, veltiinnlána og almennra spariinnlána, sem allt er óverðtryggt. Á þessu tímabili jókst það um 54%, sem felur í sér, að kaupmáttur þess miðað við breytingar lánskjaravísitölu hafi lækkað um 16%. Veltuhraði þessa fjár hefur því aukist verulega, sem gefur vísbendingu um knappa lausafjárstöðu fyrirtækja og einstaklinga á þessu tímabili. Eftir mitt árið, þegar gjaldeyrisstaða tók að batna og lítið dró úr lánveitingum Seðlabankans, tók grunnfé að vaxa að raungildi og peningamagnið sömuleiðis. Yfir árið í heild jókst grunnfé um 73,6% og peningamagn og almennt sparifé um 73,3%, sem er nánast eins og hækkun verðlags samkvæmt lánskjaravísitölu, sem var 73,4%.

Lausafjárstaða

Lausafjárstaða innlánsstofnana var afar rýr allt árið, en hún rýrnaði á árinu 1982 um 921 m.kr. og svaraði í lok þess til um -6,2% heildarinnlána. Árið 1983 rýrnaði hún enn um 427 m.kr., en í samanburði við innlán nam hún í lok þess um -5,7%. Eins og skýrt var frá í skýrslu Seðlabankans um árið 1982 voru hinn 1. nóvember það ár settar strangar reglur um yfirdrátt innlánsstofnana hjá Seðlabankanum. Fela þær í sér stighækkandi refsivexti og ákveðin hámarks- og yfirdráttarlán. Í þessu skyni úthlutaði Seðlabankinn öllum bönkum og sparisjóðum yfirdráttarþrepum, sem skiptust á stofnanir í hlutfalli við stærð, en til samans jafngiltu þrepin um það bil 1% heildarinnlána. Þrepin voru síðan óbreytt til 1. júní 1983, er þau voru hækkuð um 40%. Þegar reglurnar voru settar, var yfirdrætti margra stofnana breytt í víxillán samtals að fjárhæð 361 m.kr., sem greiddast skyldu

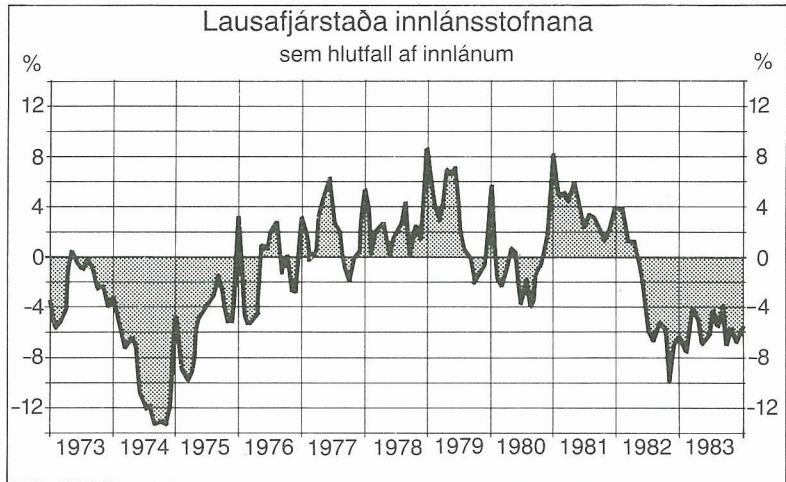
Tafla V.2. Úr reikningum innlánsstofnana 1982 og 1983.
(Í milljónum króna)

	Staða 31/12 1983	Hreyfingar							
		1982		1983		1. árs- fjórð.	2. árs- fjórð.	3. árs- fjórð.	4. árs- fjórð.
		1982	1983	1983	1983	1983	1983	1983	
1 Lausafjárstaða	-1.089	-921	-427	54	-23	-591	133		
11 Gagnvart Seðlabanka . . .	-1.025	129	-166	224	-140	-283	33		
12 Gagnvart útlöndum	-64	-1.050	-262	-171	116	-307	100		
2 Skyldubundnar innstæður	5.180	1.032	2.370	264	458	617	1.031		
3 Aðrar innstæður í Seðlab.	414	111	176	186	38	-40	-8		
4 Útlán ¹⁾	20.251	5.362	8.817	1.224	2.614	2.733	2.246		
41 Endurseld Seðlabanka . . .	4.915	1.543	1.980	36	819	569	556		
42 Löng lán til opinberra frankvæmda og sjóða	1.130	291	536	1.188	1.795	2.164	1.960		
43 Önnur útlán	14.206	3.528	6.301	1.188	1.795	2.164	1.960		
5 Endurlánað erlent lánsfé	7.671	1.876	4.025	397	1.345	476	1.807		
6 Samtals (1+2+3+4+5 =7+8+9+10)	32.427	7.460	14.961	2.125	4.432	3.195	5.209		
7 Heildarinnlán	19.128	3.974	8.494	1.389	2.361	1.697	3.047		
71 Veltiinnlán	2.956	349	1.383	378	343	91	571		
72 Almenn spariinnlán	8.651	1.823	3.607	4	722	271	2.610		
73 Spariinnlán á uppsagnarr.	7.521	1.802	3.505	1.008	1.296	1.334	-133		
8 Endurkaup og verðbréf Seðlabanka	5.699	1.901	2.255	242	866	577	570		
9 Erlent lánsfé til langs tíma	7.468	1.820	3.943	354	1.274	479	1.836		
10 Eigið fé og annað nettó	132	-235	269	140	-69	442	-244		

	Hreyfingar í % á ári ²⁾					
Útlán	88,3	77,1	50,5	82,2	109,0	68,0
Heildarinnlán	59,7	79,9	84,8	108,1	80,4	50,2
Veltiinnlán	28,5	87,9	107,5	89,9	67,9	88,2
Almenn spariinnlán	56,6	71,5	40,5	100,7	54,3	96,6
Bundin spariinnlán	81,4	87,3	144,6	137,3	118,4	-3,1

¹⁾ Útlán eru hér sýnd með gengisuppfærslu endurkaupa. ²⁾ Ársgildi hreyfinga í hverjum ársfjórðungi eru reiknuð af árstíðaleiðréttum tölum. Ennfremur hafa innlánin verið leiðrétt fyrir áföllnum vöxtum.

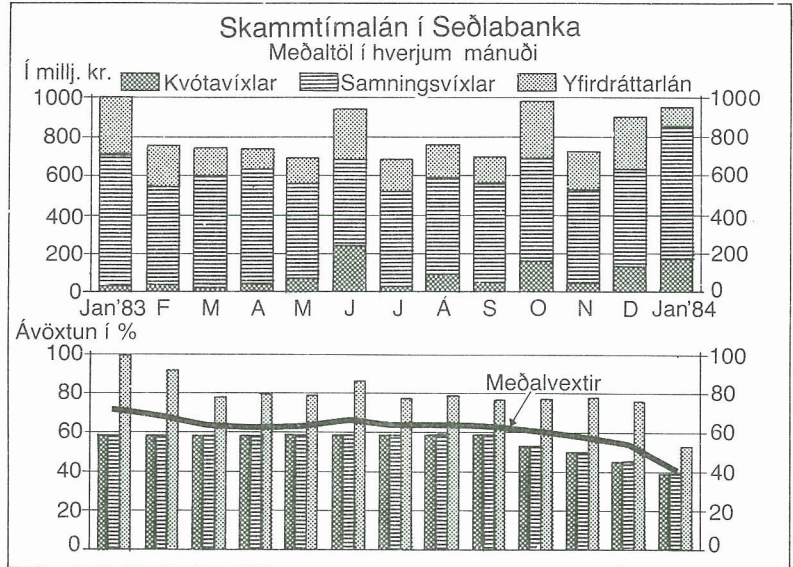
niður á allt að sex mánuðum. Var með þessu gefinn nokkur tími til að aðlagast nýju reglum og stóðu vonir til, að unnt yrði að bæta lausafjárstöðuna verulega á tímabilinu. Árangurinn varð lakari en við var búist, og voru víxillánin framlengd í nokkrum tilvikum og jafnframt gerðir samningar um, að hlutadeigandi stofnun héldi útlánnum sínum innan tiltekinna marka í nokkra mánuði. Fari útlánin fram úr mörkunum, er yfirdráttarþrep viðkomandi stofnunar lækkað, sem felur í sér, að refsivextir hækka. Gerðir voru 11 slíkir samningar á árinu 1982 og 5 á árinu 1983, og voru yfirdráttarþrep

lækkuð þrívægis í tengslum við samningana. Með þessu lagði Seðlabankinn áherslu á, að innlánsstofnanir löguðu útlánastarfsemi sína að raunverulegri útlánagetu í stað þess að byggja á yfirdrætti, sem aðeins ber að nota í undantekningartilvikum. Seðlabankinn hefur hins vegar ekki verið aðili að samningum um útlánamarkmið fyrir bankana í heild síðan 1979. Viðskiptabankarnir hafa nokkrum sinnum gert slíkt samkomulag sín í milli. Mestan hluta ársins 1983 var t. d. í gildi samkomulag um, að útlán, önnur en afurðalán, skyldu ekki hækka nema sem næmi verðbótum og verðbótapætti vaxta. Af þróun útlána og lausafjárstöðu er ekki unnt að greina mikinn árangur þessara aðgerða, en að öllum líkindum hafa þær þó komið í veg fyrir enn meiri útlánapenslu, enda var lánsfjárefnispurn mikil. Með framlengingu áður nefndra víxillána fengu innlánsstofnanir lengri aðlögunartíma að nýju reglunum um yfirdrátt en upphaflega var áformað. Línurit á næstu síðu sýnir lausaskuldir innlánsstofnana við Seðlabankann árið 1983. Þær námu um 800 m.kr. að meðaltali á dag allt árið og skiptust þannig, að um 65% voru umsamin víxillán, 10% voru víxlar innan kvóta og afgangurinn, 25%, voru yfirdráttarlán.

Reglur um víxilkvóta innlánsstofnana voru óbreyttar á árinu 1983, en þær hafa m.a. opnað möguleika fyrir millibankaviðskipti, sem sparisjóðir notfærðu sér lítils háttar á árinu. Sparisjóðir, sem þurftu ekki að nota kvóta sína að fullu, framseldu þá öðrum, og námu slík viðskipti samtals 62,9 m.kr. á árinu. Innlánsstofnanir semja sjálfar um þóknunina, sem lántökustofnunin greiðir þeirri, sem lætur kvóta af hendi, og munu þær í öllum tilfellum hafa miðað við 0,1% í þessum viðskiptum. Kvótavíxlar eru ætíð til 10 daga.

Millibanka- markaður

Útlán

Um miðbik ársins var útlánaaukning innlánsstofnana afar mikil, og ferill 12 mánaða breytinga náði hæst 91,6% í lok ágúst. Nokkuð dró úr aukningunni á seinni hluta ársins, og yfir árið í heild jukust þau um 77,1% samanborið við 88,3% árið áður. Við þessar tölur þarf að gera þá athugasemd, að í bókhaldi innlánsstofnana eru verðbætur útlána ekki færðar í hverjum mánuði eins og verðbætur innlána, heldur á gjalddaga hvers láns. Vegna mikilla verðhækkana fyrr á árinu söfnuðust upp miklar verðbætur, sem skila sér inn í útlánatölurnar smám saman. Samkvæmt athugun hjá viðskiptabönkunum námu áfallnir, en ófærðir vextir og verðbætur útlána um 4,9% af stöðu heildarútlána í lok árs 1982 og 6,8% í árslok 1983. Með hliðsjón af þessu má ætla, að í raun hafi útlánaaukning innlánsstofnana numið 81% árið 1983.

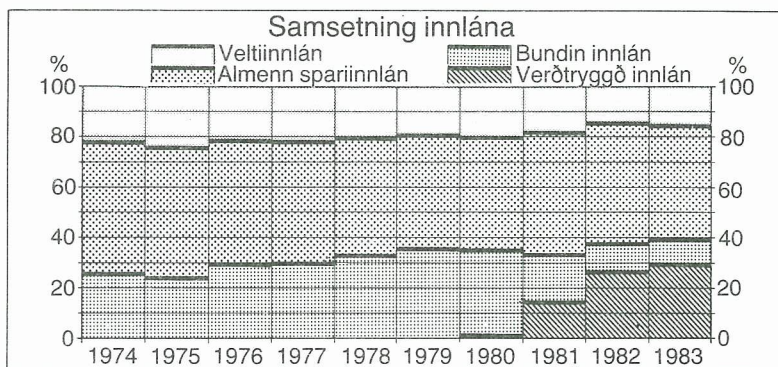
Nefna má nokkrar sérstakar skýringar á mikilli útlánaaukningu innlánsstofnana, og skal fyrst vikið að birgðahaldi. Útflutningsvörubirgðir og ógreiddur útflutningur jukust mjög mikið á árinu 1982 og allt til þriðja ársfjórðungs 1983. Það gefur vísbendingu um mikilvægi þessa þáttar í samanburði við ráðstöfunarfé bankakerfisins, að framleiðsla, bundin í þessu formi, svaraði að meðaltali til um 20% alls peningamagns og sparifjár fyrir einum áratug síðan, en hækkaði í 25% árið 1975 og í um 30% 1977, og var svo í 5 ár. Árið 1982 hækkaði hlutfallið í 32% og síðan í 41% árið 1983. Að framan er vikið að skuldbreytingu í sjávarútvegi, en hún var framkvæmd með þeim hætti, að ekkert skyldi vera um nýjar lánveitingar frá bankakerfinu, heldur aðeins, að stuttum lánnum og skuldum í vanskilum skyldi breyta í lengri lán. Engu að síður getur slík aðgerð haft óbein áhrif til

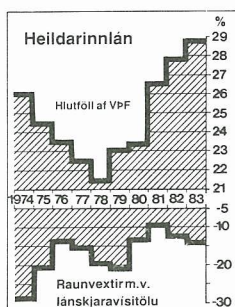
útlánaaukningar, þar sem hún getur dregið úr skilvísí lánþega, treysti þeir á, að sambærileg aðgerð verði endurtekin. Á þetta ekki síður við um lán til annarra greina. Vanskil hafa verið vaxandi vandamál í lánastofnunum síðustu árin, sem bendir til, að lánþegar hafi reist sér hurðarás um öxl, en ekki sniðið útgjöldum sínum stakkt eftir vexti.

Hið tvöfalda vaxtakerfi, þ.e. háir vextir á sumum tegundum, en vísitölubinding á öðrum, gerir innlánsstofnunum erfitt fyrir, þegar innstæðueigendur eiga auðveldara með að færa innlán á milli reikninga en stofnanir að breyta samsetningu útlána til samræmis, svo að þær geti staðið við skuldbindingar sínar gagnvart sparifjáreigendum. Nýjar ávöxtunarleiðir og miklar sveiflur í verðþróun og ekki síst sibreytileg afstaða milli verðbólgu og vaxta, sem verið hefur, eiga að líkindum nokkurn þátt í mikilli útlánaaukningu og lélegri lausafjárstöðu innlánsstofnana. Í árslok 1983 voru um 35,6% allra útlána innlánsstofnana verðtryggð samanborið við 27,6% ári fyrr. Eins og árið 1982 var stærsti hluti verðtryggðu lánanna til einstaklinga eða um 35%, enda var nær öll lánaaukning til þeirra í vísitölubundnu formi á árinu.

Innlán

Heildarinnlán innlánsstofnana jukust um nær 80% árið 1983 samanborið við um 60% árið áður. Framan af árinu jukust bundin innlán afar mikið, einkum fé á vísitölubundnum reikningum. Á heilu ári til ágústloka nam aukning bundins sparifjár 136,5%, en þá varð mikil breyting á við það, að stórlega dró úr hækkun vísitölnunnar. Yfir árið jókst bundið sparifé um 87,3%. Viðbrögð sparifjáreigenda við breyttri verðlagsþróun og hækkun raunvaxta óverðtryggðra innlána komu skýrt í ljós í þróun innlána á einstökum tegundum. Síðustu 4 mánuði ársins lækkuðu innstæður á verðtryggðum reikningum um 1132 millj. kr., þrátt fyrir að færðar væru um 503 millj. kr. vextir og verðbætur á reikningana á sama tíma. Þetta þýðir, að sparifjáreigendur hafi tekið 1635 milljónir króna út af verðtryggðum spari-

reikningum til annarrar ráðstöfunar. Með þessu móti leituðu spari-
fjáreigendur bestu ávöxtunarkjaranna, því að þótt kjör verðtryggðra
reikninga hafi ekki rýrnað, þá bötnuðu kjör óverðtryggðra reikninga
verulega svo sem þegar er nefnt.

Tafla V.3. Úr reikningum bankakerfisins 1982 og 1983.
(í milljónum króna)

	Staða 31/12 1983	Hreyfingar					
		1982	1983	1. árs- fjórð. 1983	2. árs- fjórð. 1983	3. árs- fjórð. 1983	4. árs- fjórð. 1983
1 Gjaldeyrisstaða . . . . . (þar af endurm. v/gengis)	2.530	-12 (1.080)	844 (778)	-60 (379)	214 (298)	207 (22)	483 (79)
2 Endurlánað erlent lánsfé	7.766	1.850	4.050	416	1.370	455	1.809
3 Innlendir liðir nettó . . .	17.572	4.147	8.131	1.507	2.103	1.822	2.699
31 Lán Seðlabanka	1.103	-21	815	984	-752	13	570
32 Lán innlánsstofnana . . .	20.251	5.362	8.817	1.224	2.614	2.733	2.246
33 Ýmsir sjóðir (-) ¹⁾	-1.379	-348	-571	-139	167	-168	-431
34 Annað nettó	-2.403	-846	-930	-562	-74	-756	314
4 Samtals (1+2+3=5+6)	27.868	5.985	13.025	1.863	3.687	2.484	4.991
5 Peningam. og sparifé (M3)	19.885	4.097	8.733	1.463	2.351	1.749	3.170
51 Sparifé á uppsagnarr. . .	7.521	1.802	3.505	1.008	1.296	1.334	-133
52 Peningamagn og alm. sparifé (M2)	12.364	2.295	5.228	455	1.055	415	3.303
521 Almennt sparifé	8.651	1.823	3.607	4	722	271	2.610
522 Peningamagn (M1) . . .	3.713	472	1.621	451	333	144	693
6 Erlent lánsfé til langs tíma	7.983	1.888	4.292	400	1.336	735	1.821
				Hreyfingar í % á ári ²⁾			
Endurlánað erlent lánsfé		99,1	109,0	94,2	282,2	10,6	132,0
Innlendir liðir nettó		78,3	87,2	84,6	95,0	114,0	55,7
Peningamagn og sparifé (M3) . . .		58,1	78,3	81,9	96,9	86,6	51,0
Peningamagn og alm. sparifé (M2)		47,4	73,3	54,6	79,6	67,7	93,0
Peningamagn (M1)		29,1	77,5	116,2	53,9	72,8	71,6

¹⁾ Auk sjóða í opinberri vörslu eru hér innstæður fjárfestingarlánasjóða í Seðlabanka. Innstæður og aukning innstæðna eru merktar með mínusmerki. ²⁾ Ársígildi á hverjum ársfjórðungi eru reiknuð af árstíðaleiðrétttum tölum.

Ráðstöfunarfé bankakerfisins

Meðaltal peningamagns og sparifjár svaraði til 29,8% af þjóðarframleiðslu á árinu 1983, sem er um 0,8% meira en árið áður. Sá hluti þess, sem óbundinn er (M2), lækkaði á árinu úr 19,2% í 17,9% af þjóðarframleiðslu, þegar miðað er við ársmeðaltöl. Samsvarandi hlutfall bundins sparifjár hækkaði hins vegar úr 9,9% í 11,9%. Þegar þessar tölur eru bornar saman við samdrátt sparifjár á fyrri verðbólgu skeiðum, verður að telja markvert, hve vel peningakerfið hefur varist þeim hættum, sem verðbólgan á árinu 1983 bauð heim.

VI. FJÁRFESTINGARLÁNASJÓÐIR OG LÍFEYRISSJÓÐIR

Auk bankakerfisins starfar hér á landi fjöldi fjárfestingarlánasjóða, sem þjóna flestir skýrt afmörkuðum verkefnum. Eðli málsins samkvæmt lána þeir yfirleitt til lengri tíma en innlánsstofnanir og þeir eru frábrugðnir innlánsstofnunum að því leyti, að þeir taka ekki við innlánnum, heldur byggist útlánageta þeirra á eigin höfuðstól, aðfengnum framlögum, oftast frá ríkissjóði, og töku langra lána. Í hagskýrslum eru nú taldir 18 fjárfestingarlánasjóðir, og hafði þeim þá fjölgað um

Tafla VI.1. Fjárstreymi fjárfestingarlánasjóða.

	1982		1983	
	M.kr.	Breyt. fráf. ári %	M.kr.	Breyt. fráf. ári %
<i>Uppruni fjármagns:</i>				
Eigið framlag, nettó	0	.	51	.
Skatttekjur og framlög	477	46	762	60
Lántökur ¹⁾	1.426	82	2.265	59
Frá ríkissjóði	—	.	152	.
Frá bankakerfinu	92	-36	144	57
Frá lífeyrissjóðum	414	45	786	90
Frá Atvinnuleysisstryggingasjóði	52	44	0	-100
Innkominn skyldusparnaður	212	53	436	106
Aðrar innlendar lántökur	0	-100	3	.
Erlendar lántökur	655	266	744	14
Uppruni = ráðstöfun	1.902	58	3.078	62
<i>Ráðstöfun fjármagns:</i>				
Ný útlán	1.645	46	2.645	61
Til opinberra aðila og banka	152	37	162	7
Íbúðalán til einstaklinga	646	71	1.140	76
Til atvinnufyrirtækja	847	32	1.343	59
Til landbúnaðar	117	48	151	29
Til sjávarútvegs	372	29	548	47
Til verslunar	75	25	137	83
Til iðnaðar	231	43	391	69
Til annarra atvinnufyrirtækja	52	-2	116	123
Framlög og styrkir	87	521	38	-56
Breytingar á innstæðum og sjóði	170	.	395	.

¹⁾ Bráðabirgðatölur nettó innifaldar (-5 m.kr. 1982 og 3 m.kr. 1983).

einn á árinu 1983, þar sem Veðdeild Alþýðubankans bættist í hópinn, en starfsemi hennar var sáralítill áður. Undanfarin ár hafa stjórnvöld lagt mikla áherslu á að stýra fjárstreymi því, sem fer um fjárfestingarlánasjóðina, og hafa þeir átt sinn fasta sess í lánsfjáráætlunum ríkisstjórna.

Útlán fjárfestingar- lánasjóða

Í byrjun árs 1983 var staða heildareigna fjárfestingarlánasjóða um 10.600 m.kr., en að teknu tilliti til verðtryggingar þess stofns og nýrra útlána á árinu má búast við, að þær nemi nær 20.000 m.kr. í árslokin, en endanlegir reikningar liggja ekki enn fyrir. Ný útlán sjóðanna á árinu 1983 töldust 2645 m.kr., sem er um 61% hærri fjárhæð en á árinu 1982, en það ár voru ný lán um 46% umfram lán 1981. Séu þessar tölur bornar saman við fjármunamyndun í þeim greinum, sem fjárfestingarlánasjóðir lána til, kemur í ljós, að lánin nema um 35–36% fjárfestingarinnar tvö síðastliðin ár, svo sem sjá má af línuriti hér á blaðröndinni. Í yfirlitinu hér um fjárstreymi fjárfestingarlánasjóða undanfarin tvö ár er m.a. sýnt, hvernig ný útlán skiptast á greinar. Verulega meiri aukning hefur orðið á íbúðalánum, 76% 1983 og 71% 1982, heldur en á lánnum til atvinnufyrirtækja, 59% 1983 og 32% 1982, eða lánnum til opinberra aðila, sem jukust um 7% 1983 og 37% 1982, en þau eru fremur lítil. Aukningu á íbúðalánnum umfram önnur lán sjóðanna má rekja til þeirrar aðgerðar, að húsnæðislán voru hækkuð um 50% frá því sem þau voru, með afturvirkni til lánveitinga frá árinu 1982 fyrir þá, sem þess óskuðu. Viðbótin vegna þessa nam 141 m.kr. á árinu 1983.

Tafla VI.2. Fjármögnun útlána fjárfestingarlánasjóða.
(Hlutföll í %)

	1979	1980	1981	1982	1983
Eigið framlag nettó	4	2	2	-16	-15
Innstæðu- og sjóðsbreytingar	-9	-1	-6	-10	-15
Jöfnuður afborgana og rekstrar	13	3	8	-6	0
Skatttekjur og framlög	37	35	29	29	29
Lántökur	59	63	69	87	86
Erlend lán	12	10	16	40	28
Innlend lán	47	53	53	47	58
Frá ríkissjóði	-	-	-	-	6
Frá bankakerfi	3	8	13	6	5
Frá lífeyrissjóðum	27	30	25	25	30
Frá Atvinnuleysisstryggingasjóði	4	2	3	3	-
Innkominn skyldusparn. bruttó	13	13	12	13	17
Ný útlán	100	100	100	100	100

Fjármögnun

Auk fjárstreymisyfirlits, sem vitnað var til hér að framan, má sjá af hlutfallsyfirliti, að fjármögnun útlána fjárfestingarlánasjóða er í líkum farvegi árið 1983 og árið á undan. Vert er þó að benda á þá mikilvægu breytingu, að framlög af eigin rekstri eru ekki neikvæð svo

sem var á árinu 1982. Einnig hefur tekist að lækka hlutdeild erlendra lántaka úr 40% 1982 í um 28% 1983 og auka innlendar lántökur að sama skapi. Munar þar mest um sérstaka lánaþyrngreiðslu ríkissjóðs til íbúðalánakerfisins að fjárhæð 150 m.kr. og aukna hlutdeild lífeyrissjóðalána. Fyrirnefnda láninu má að vísu jafna við erlendar lántökur að því leyti, að ríkissjóður þarf jafnan að leita eftir erlendum lánunum, auk þess sem yfirdráttur ríkissjóðs í Seðlabanka jókst á árinu svo sem nánar er útlitað í öðrum köflum þessarar skýrslu. Mikil aukning varð á innstæðum og sjóði fjárfestingarlánasjóða 1983, annað árið í röð, og nemur lausafjárstaða þeirra um 735 m.kr. í árslok 1983 og hafði rúmlega tvöfaldast á árinu.

Tafla VI.3. Lán Framkvæmdasjóðs.

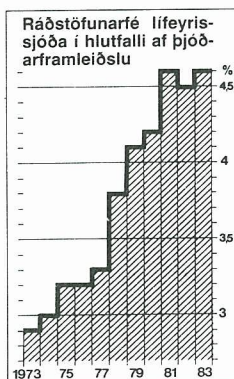
	Í milljónum króna				1983
	1980	1981	1982	1983	Breyt. frá f. ári %
Stofnlánadeild landbúnaðarins	27,5	41,0	56,0	103,0	84
Fiskveiðisjóður Íslands	59,1	98,8	245,0	663,0	171
Iðnlánasjóður	29,8	51,0	85,0	150,0	76
Verzlunarlánasjóður	3,6	7,0	9,0	12,0	33
Stofnlánadeild samvinnufélaga	3,6	7,0	9,0	12,0	33
Ferðamálasjóður	5,0	4,0	15,5	22,0	42
Lánasjóður sveitarfélaga	16,6	33,0	50,0	30,0	-40
Bygðasjóður	19,8	39,0	188,0	137,3	-27
Landflutningasjóður	3,0	3,6	5,3	4,0	-25
Framleiðsluráð landbúnaðarins	30,0	17,0	20,0	-	-100
Lán til annarra aðila	8,9	25,7	21,5	38,8	80
	206,9	327,1	704,4	1.172,1	66

Framkvæmdasjóður

Framkvæmdasjóður er eins konar lántökusjóður fyrir stóran hluta fjárfestingarlánasjóðakerfisins. Þann hluta mynda þeir sjóðir, sem taldir eru upp í töflu VI.3., en utan við standa íbúðalánasjóðir. Um 90% af nýjum lántökum í Framkvæmdasjóðskerfinu voru tekin með milligöngu Framkvæmdasjóðs, og um 92% nýrra útlána þess eiga uppruna sinn í honum á árinu 1983. Má af þessum tölum nokkuð marka mikilvægi Framkvæmdasjóðs. Auk innlendra lána frá innlánsstofnunum og lífeyrissjóðum sá Framkvæmdasjóður um erlendar lántökur, sem samtals voru metnar á um 682 m.kr. á árinu 1983. Í júlí tók hann að láni 13 milljónir vestur-þýskra marka hjá Viðreisnarsjóði Evrópu, og samið var í nóvember um 20 milljóna dollara lán við nokkra erlenda banka undir forystu Hambros Bank Ltd. í London, en ákveðið að nota aðeins helminginn af því á árinu 1983. Í sama mánuði tók Framkvæmdasjóður þriðja lánið hjá nokkrum bönkum í Japan undir forystu Sumitomo Bank og var það að fjárhæð 5000 milljónir japanskra yena, en um leið var borgað upp 12 milljóna dollara lán, sem tekið var 1982, og telst aðeins mismunurinn, sem nemur um 2160 milljónum yena, til erlendra lána árið 1983. Auk Framkvæmda-

sjóðs fékk Iðnþróunarsjóður í nóvember 2.215.000 dollara lán hjá Norræna fjárfestingarbankanum, og eru þá upptalin erlend lán fjárfestingarlánasjóða á árinu 1983.

Lífeyrissjóðir

Ráðstöfunarfé þeirra 90 lífeyrissjóða, sem skýrslur ná yfir, er áætlað um 2430 m.kr. á árinu 1983 samanborið við 1390 m.kr. 1982 og hefur því aukist um 75%. Árið 1982 varð aukningin 46%. Hlutfall ráðstöfunarfjár sjóðanna af þjóðarframléiðslu óx mjög á áttunda áratugnum eða úr 2% við upphaf hans í um 4,5% í lok áratugarins og má ætla, að hlutfallið hafi verið nálægt því undanfarin þrjú ár. Upplýsingar um útlán lífeyrissjóðanna á árinu 1983 benda til þess, að þeir hafi aukið lán til ríkissjóðs og fjárfestingarlánasjóða meira heldur en önnur ný útlán. Er talið, að lán, sem uppfylla skilyrði um svokölluð skyldukaup, hafi numið 36% af ráðstöfunarfé árið 1983, en 34% árið 1982. Enn vantar því á, að lögbundið mark náist, þar sem það er ákveðið 40%. Nokkur vandi hefur steðjað að framkvæmdaaðilum lánsfjáráætlunar vegna þessa og einnig þess, að ekki hefur tekist að beina lífeyrissjóðalánunum eftir þeim brautum, sem ætlað var við gerð áætlunarinnar. Athyglisvert er, að enn virðast lífeyrissjóðir auka lausafjárstöðu sína á árinu 1983, þar sem innstæður og sjóðir eru um 430 m.kr. hærrí í árslok heldur en við ársbyrjun.

Tafla VI.4. Fjárstreymi lífeyrissjóða.

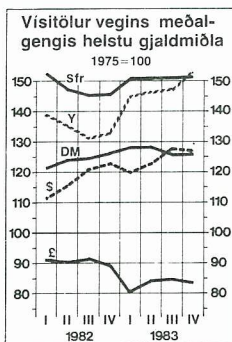
	Bráðabirgðatölur 1982		Áætlun 1983	
	M.kr.	Breyt. frá f. ári %	M.kr.	Breyt. frá f. ári %
Fjármagnshreyfingar og rekstur nettó	700	51	1.225	75
Iðgjöld að frádregnum lífeyrisgreiðslum	690	41	1.205	75
Ráðstöfunarfé alls	1.390	46	2.430	75
Ný útlán	1.260	45	2.000	59
Til Byggingarsjóðs ríkisins	129	8	268	108
Til Byggingarsjóðs verkamanna	67	415	116	73
Til Framkvæmdasjóðs	90	29	146	62
Til annarra fjárfestingarlánasjóða	128	56	256	100
Til ríkissjóðs v/lánsfjáráætlunar	55	-4	87	58
Önnur útlán	791	51	1.127	42
Innstæðu- og sjóðsbreytingar	130	.	430	.

VII. GENGISMÁL

Alþjóðleg gengisþróun

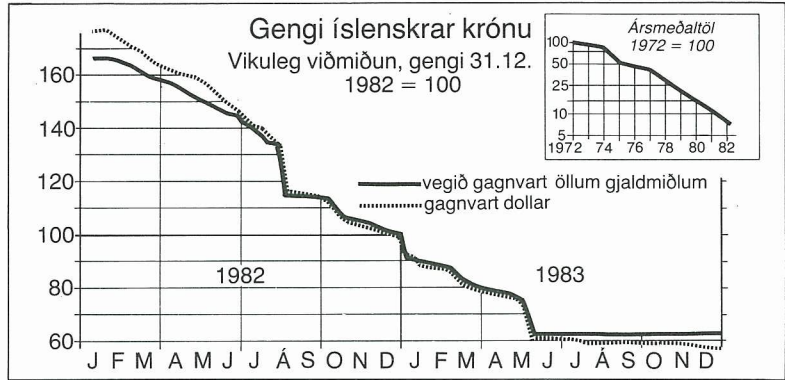
Þróun gengis á helstu viðskiptagjaldmiðlum heims einkenndist á árinu 1983 áfram af háum vöxtum á Bandaríkjadollar. Varð það til að halda áfram sterku gengi dollars vel umfram það, sem kaupmáttur hans sagði til um. Styrkur hans endurspegladist að nokkru leyti í gengissigi sterlingspundsins og þýska marksins, en japanska yenið og svissneski frankinn héldu betur velli. Við árslok 1983 benti margt til, að dollarinn væri mjög yfirskráður á gjaldeyrismörkuðum, og líkur höfðu aukist á lækkun hans á árinu 1984.

Gengi íslensku krónunnar

Þróun gengis íslensku krónunnar á árinu 1983 einkenndist annars vegar af mjög hröðu gengissigi á fyrstu fimm mánuðum ársins og tveim gengisfellingum á sama tímabili, en eftir það var genginu haldið stöðugu út árið. Árið byrjaði með lokun gjaldeyrisviðskipta til 5. janúar, en þá var meðalgengi krónunnar lækkað um 9% miðað við skráð gengi í árslok 1982. Hélt vegið meðalgengi krónunnar nokkuð stöðugt út janúarmánuð, en í febrúar byrjaði nokkuð hratt gengissig, sem stóð fram til 25. maí, en þá var gengisskráning felld niður í tvo daga. Þann 27. maí var gengisskráning tekin upp að nýju eftir að gengið hafði verið fellt um 14,6%. Hafði gengið þannig lækkað frá árslokum til 27. maí um 37,2%, sem svarar til 59,2% hækkunar á gengi erlendra gjaldmiðla.

Efnahagsaðgerðirnar í maílok höfðu stöðugleika gengis að einum aðalhyrningarsteini sínum, og hélt meðalgengi krónunnar svo stöðugt það sem eftir var ársins, að það breyttist um minna en 1% frá maílokum. Hins vegar breyttist gengi krónunnar gagnvart einstökum gjaldmiðlum allmikið á árinu, sem endurspegladi innbyrðis gengisbreytingar gjaldmiðla á alþjóðlegum fjármagnsmarkaði, sem lýst hefur verið hér að framan. Þannig hækkaði Bandaríkjadollar um 72,5% gagnvart íslenskri krónu milli ársloka 1982 og 1983, gengi SDR um 63,7%, þýska marksins um 50,6% og sterlingspundsins um 55,2%.

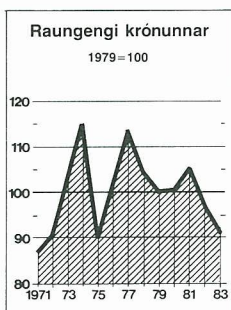
Raungengi

Með því að bera saman verð- eða kostnaðarþróun hér á landi og í umheiminum, hvort tveggja mælt í sömu mynt, má fá mynd af því, hvaða áhrif gengið hefur haft á samkeppnisstöðu innlendra atvinnuvega gagnvart erlendum. Slíkir mælikvarðar eru oft nefndir raungengi, þar sem þeir fela í sér, að gengið hefur verið leiðrétt fyrir mismun innlendra og erlendra verðbólgu. Raungengið er talið hækka, þegar lækun gengis krónunnar er ekki nægjanleg til að veða upp mun innlendra og erlendra verðbólgu, en það felur í sér, að samkeppnisstaða innlendra atvinnugreina versnar. Einkum er stuðst við tvo slíka mælikvarða á raungengið, þ.e. annars vegar verðsamburð og hins vegar kostnaðarsamburð, einkum samburð launakostnaðar. Á meðfylgjandi línuriti er sýnt raungengi krónunnar, mælt með því að bera saman verðvísitölu landsframleiðslu hér á landi annars vegar og í helstu viðskipta- og samkeppnislöndum hins vegar.

Tafla VII.1. Raungengi íslensku krónunnar.

1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
84,7	87,2	90,9	101,5	115,3	90,1	100,1
1977	1978	1979	1980	1981	1982 ¹⁾	1983 ¹⁾
112,5	104,3	100,0	100,3	105,1	97,6	90,8

¹⁾ Bráðabirgðatölur.

Á þennan mælikvarða fellur raungengið um nær 7% hvort árið 1982 og 1983. Raungengið hafði hins vegar hækkað nokkuð á árinu 1981 vegna aðhaldssamrar gengisstefnu stjórnvalda á því ári. Raungengið var með lágsta móti á árinu eða svipað og 1975, en lágt raungengi hefur jafnan fylgt í kjölfar efnahagsáfalla, þar sem gengið hefur verið lækkað umfram mun innlendra og erlendra verðbólgu til að vinna á móti verri samkeppnisstöðu útflutnings- og samkeppnisgreina og draga úr viðskiptahalla við útlönd. Raungengið náði lágmarki á

öðrum ársfjórðungi, en hækkaði síðan nokkuð, eftir að tekið var upp stöðugt gengi eftir gengisfellinguna í maí, og var orðið um 5% hærra á síðasta ársfjórðungi en að meðaltali á árinu öllu. Mæling afstæðs launakostnaðar gefur í stórum dráttum svipaða mynd af þróun raungengisins. Þó varð lækkunin milli 1982 og 1983 mun meiri eins og við var að búast eða um 16%. Gróflega má áætla, að launakostnaður hér á landi samanborinn við launakostnað í viðskipta- og samkeppnislöndum hafi náð lágmarki á þriðja ársfjórðungi og verið þá um 7% lægri en að meðaltali á árinu, en afstæði launakostnaðurinn hækkað síðan um tæplega 3% á síðasta fjórðungi ársins.

VIII. ERLEND MÁL OG SAMNINGAR

Alþjóðastofnanir

Seðlabankinn annast fyrir hönd íslenskra stjórnvalda margvísleg viðskipti á sviði efnahags- og fjármála við alþjóðastofnanir og erlendar peningastofnanir. Á bankinn samskipti við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn (IMF), Alþjóðabankann og systurstofnanir hans (World Bank Group), Efnahags- og framfarastofnunina í París (OECD), Fjárhagsnefnd Norðurlanda, norrænu seðlabankana og Alþjóðlega greiðslubankann (BIS) auk margra annarra banka.

Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn

Á árinu 1983 var Jóhannes Nordal, seðlabankastjóri, áfram aðalfulltrúi Íslands í sjóðsráði Alþjóðagjaldeyrissjóðsins og Jón Sigurðsson, forstjóri Þjóðhagsstofnunar, varafulltrúi. Aðalfulltrúi í bankaráði Alþjóðabankans var Tómas Árnason fram til 27. maí og Ragnar Arnalds varafulltrúi hans, en frá þeim degi tóku við Matthías Á. Mathiesen, viðskiptaráðherra, og Albert Guðmundsson, fjármálaráðherra. Jón Sigurðsson, forstjóri Þjóðhagsstofnunar, var aðalfulltrúi Norðurlanda í sjóðsstjórn Alþjóðagjaldeyrissjóðsins fram til 15. janúar 1983, en þá tók John Tvedt frá Noregi við. Varafulltrúi var Leif Vidvei frá Noregi fram til 6. mars, en þá tók Arne Lindå frá Svíþjóð við. Pekka Korpinen frá Finnlandi var aðalfulltrúi Norðurlanda í bankastjórn Alþjóðabankans og Ole L. Poulsen frá Danmörku varafulltrúi hans fram til 7. júlí, en þá tók Per Taxell frá Svíþjóð við. Fulltrúar Norðurlandanna hjá þessum stofnunum hafa aðsetur í höfuðstöðvum stofnananna í Washington D.C.

Ársfundur Alþjóðagjaldeyrissjóðsins og Alþjóðabankans var haldinn í Washington D.C. í lok september, og sóttu hann Albert Guðmundsson, Jóhannes Nordal, Jón Sigurðsson, Matthías Á. Mathiesen, Sigurgeir Jónsson og Þórhallur Ásgeirsson. Jóhannes Nordal var talsmaður Norðurlanda í millifundanefnd sjóðsins (Interim Committee) frá september 1982 til september 1983.

Starfsemi Alþjóðagjaldeyrissjóðsins á síðasta starfsári, sem lauk í apríl 1983, einkenndist fyrst og fremst af greiðslujafnaðarerfiðleikum og lánavanskilum nokkurra stórra þróunarlanda, sem komust nærri því að hrinda af stað meiriháttar kreppu í alþjóðlegum fjármálavið-

skiptum. Nokkur stór lönd, Mexíkó, Brasilía og Argentína, réðu ekki við erlenda skuldabyrði sína og neyddust til að endursema um erlendar skuldir og lengja lánsfrest. Tók Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn þátt í þessum samningaumleitunum og gegndi þar þýðingarmiklu forystuhlutverki. Ennfremur tók hann þátt í samskonar samningum fyrir nokkur önnur ríki, bæði meðal þróunarlanda og í Austur-Evrópu. Með þessu móti var kerfi alþjóðagjaldeyrismála forðað frá stórfelldum, keðjuverkandi erfiðleikum, sem annars hefðu áreiðanlega dunið yfir og haft áhrif á allar þjóðir, sem skulda mikið erlendis, þ.á m. Íslendinga. Erfiðleikarnir í alþjóðaviðskiptum, sem stöfuðu af áframhaldandi slaka í búskap margra af stærri iðnríkjunum á árinu 1983, urðu til þess, að eftirspurn eftir lánsfé frá sjóðnum var áfram mikil. Ný lán jukust úr 7,0 milljörðum SDR á fjárhagsárinu 1982 í 10,3 milljarða SDR 1983. Nettó jukust þær úr 5,0 milljörðum SDR 1982 í 8,7 milljarða SDR 1983 og hafa aldrei verið hærrí.

Kvótaaukning Sjóðsins

Í mars 1983 samþykkti Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn að hækka heildarkvóta aðildarlanda sinna úr 61 milljarði SDR í 90 milljarða SDR eða um 47,5%. Var Íslandi úthlutað kvótahækkun úr 43,5 milljónum SDR í 59,6 milljónir SDR, en hana samþykkti Alþingi með lögum nr. 68/1983. Einn fjórða hluta af kvótaaukningunni greiddi Seðlabankinn í sérstökum dráttarréttindum, en þrír fjórðu voru greiddir í íslenskum krónum. Fjórðungurinn í SDR telst áfram vera hluti af gjaldeyrisforða bankans, og er hægt að taka hann til notkunar hvenær sem er án allra skilyrða. Gengið var frá kvótaaukningunni af hálfu bankans fyrir árslok 1983, en þá tók hún gildi.

Engin lán voru tekin hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum af Íslands hálfu á árinu 1983. Í lok ársins skuldaði Ísland Alþjóðagjaldeyrissjóðnum 21,5 milljónir SDR, sem var jöfnunarlán, tekið í desember 1982, auk 9,04 milljóna SDR, sem Seðlabankinn hafði tekið í nóvember 1982 af innstæðu sinni hjá sjóðnum. Í ársbyrjun 1983 námu eldri skuldir við sjóðinn 1,7 milljónum SDR, sem endurgreiddar voru á árinu.

Áttunda grein stofn- sammings Sjóðsins

Hinn 19. september 1983 tilkynnti Seðlabankinn Alþjóðagjaldeyrissjóðnum, að Ísland hefði uppfyllt skilyrði 8. gr. stofnskrár hans og mundi hér eftir haga gjaldeyrisáttálum sínum í samræmi við þá grein. Í þessu felst, að gjaldeyrisviðskipti, önnur en fjármagnshreyfingar, verði yfirleitt frjáls, eitt og sama gengi gildi fyrir alla og aðilum sé ekki mismunað á neinn hátt í gjaldeyrisáttálum. Jafnframt skuldbindur Seðlabankinn sig til að skipta íslenskum krónum í erlendan gjaldeyri, sem erlendir aðilar eignast með löglegum hætti í viðskiptum. Er íslenska krónan þar með orðin skiptifrjáls í viðskiptum út á við eins og gjaldmiðlar nágrannalandanna. Voru það fyrst og fremst efnahagsaðgerðirnar í maí og afnám skatts á sölu ferðagjaldeyris í ágúst, sem gerðu nú kleift að ná þessu markmiði.

Gjaldeyrissamningur seðlabanka Norður- landa

Í árslok 1983 tók gildi breyting á samningi milli seðlabanka Norðurlanda um auknar heimildir til skammtímagjaldeyrislána þeirra í milli. Samningar um slík gjaldeyrislán hafa verið í gildi allt frá árinu 1962, og hefur Seðlabankinn einu sinni tekið slíkt lán. Samkvæmt hinu nýja samkomulagi mun Seðlabankinn geta tekið að láni allt að 30 milljónir SDR hjá seðlabönkum hinna Norðurlandanna, sé þess þörf vegna óhagstæðrar gjaldeyrisstöðu. Sömuleiðis tekur Seðlabankinn á sig þá skyldu að lána seðlabönkum hinna Norðurlandanna samtals allt að 20 milljónir SDR, ef þörf krefur. Samningur þessi var síðast endurskoðaður 1976, en samkvæmt honum voru lántökuréttur og lánveitingarskylda Íslands takmörkuð við 10 milljónir SDR. Er því um þreföldun á lántökuréttinum og tvöföldun á lánveitingarskyldunni að ræða. Fyrir seðlabanka hinna Norðurlandanna gildir það jafnframt frá áramótum, að lántökuréttur hvers þeirra verður hækkaður í allt að 150 millj. SDR og lánveitingarskyldan í 100 millj. SDR, en hvorttveggja nam áður allt að 60 milljónum SDR.

Norrænt samstarf

Árlegur fundur seðlabanka Norðurlanda var haldinn í Borgarnesi dagana 28.–30. júní 1983. Fjallað var um samstarf norrænu seðlabankanna á breiðum grundvelli og alþjóðleg gjaldeyris- og efnahagsmál með tilliti til Norðurlandanna. – Fjárhagsnefnd Norðurlanda starfaði einnig allt árið og fjallaði um verkefni Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, en einnig starfar hún á vegum Norðurlandaráðs með verkefni á sviði gjaldeyris- og fjármála. Þá tók Seðlabankinn þátt í fundum þeirra norrænu aðila, sem annast erlendar lántökur fyrir opinbera aðila á Norðurlöndum.

IX. UMSJÁ SJÓÐA OG ÝMIS STARFSEMI FYRIR RÍKISSJÓÐ

Ríkisábyrgðasjóður

Á árinu voru veittar 16 nýjar ríkisábyrgðir, sem er nokkru færri en árið áður. Fjárhæð nýrra ábyrgða var mun lægri en árið á undan, eins og sjá má á yfirlitinu hér á eftir.

Tafla IX.1. Ríkisábyrgðir 1982 og 1983.

	1982		1983	
	Fjöldi	M.kr.	Fjöldi	M.kr.
Hafnargerðir og dráttarbrautir	7	1,0	7	4,2
Iðnaður	3	48,8	5	211,1
Samgöngur	–	–	1	48,6
Togarar og fiskiskip	6	12,7	–	–
Rafveitur og virkjanir	1	6,0	–	–
Hítaveitur	1	480,0	–	–
Annað	5	61,6	3	60,0
	23	610,1	16	323,9

Í lok ársins nam heildarfjárhæð ríkisábyrgða 10.438 m.kr. og hækkaði á árinu um 4.820 m.kr. Af lánum með ríkisábyrgð voru í árslok 6.599 m.kr. háðar gengistryggingu og 3.598 m.kr. bundnar vísitölu.

Greiðslur, sem falla á Ríkisábyrgðasjóð vegna ríkisábyrgða, hafa farið stöðugt vaxandi undanfarin ár og voru á árinu 1983 meiri en nokkru sinni fyrr. Yfirlit yfir innleystar kröfur og endurgreiðslur frá skuldurum árin 1979–1983 fer hér á eftir.

Tafla IX.2. Innleystar kröfur og endurgreiðslur til Ríkisábyrgðasjóðs 1979–1983.
(Í milljónum króna)

	1979	1980	1981	1982	1983
Innleystar kröfur	34,1	42,7	60,6	89,1	193,1
Endurgreiðslur skuldara	30,2	36,5	60,6	66,6	91,1
	3,9	6,2	0,0	22,5	102,0

Lánaumsjá fyrir ríkissjóð

Seðlabankinn annast ráðgjöf og ýmsa fyrirgreiðslu í sambandi við lántökur ríkissjóðs, innanlands og utan. Bankinn annast t.d. innlenda verðbréfaútgáfu ríkissjóðs. Ríkisábyrgðasjóður annast afgreiðslu og vörslu þeirra lána, sem ríkissjóður veitir af eigin fé sínu eða af andvirði lána, sem hann tekur til endurlána. Í árslok 1983 nam höfuðstóll endurlána ríkissjóðs 17.784 m.kr. og hækkaði á árinu um 7.839 m.kr. Ný lán, veitt á árinu, námu 2.345 m.kr.

Spariskírteini

Samkvæmt fjárlögum 1983 var fjármálaráðherra fyrir hönd ríkissjóðs heimilað að gefa út til sölu innanlands ríkisskuldabréf eða spariskírteini að fjárhæð 200 m.kr. Spariskírteini voru gefin út í 2 flokkum á árinu, og gekk sala heldur dræmt. Sala fyrri flokksins hófst 1. mars og lauk 30. júní, og voru seld skírteini að nafnverði 64 m.kr. Sala síðari flokksins hófst 15. nóvember og lauk 30. desember, og seldust skírteini að nafnverði 43 m.kr. Alls nam sala spariskírteina því 107 m.kr. á árinu. Kjör skírteina í fyrri flokki voru hin sömu og árið áður, hámarkslánstími 20 ár og meðalvextir 3,5% p.a. Við útgáfu síðari flokksins var kjörum breytt nokkuð. Hámarkslánstími þeirra er 17 ár, vextir hækkuðu í 4,16% og gjalddagar eru 2 á ári, en til þessa hefur gjalddagi verið einu sinni á ári. Skírteini í báðum flokkum eru innleysanleg eftir 3 ár.

Þetta er tuttugasta árið, sem ríkissjóður aflar fjár með útgáfu spariskírteina. Alls hafa verið gefnir út 37 flokkar skírteina að nafnverði samtals 513,6 m.kr. Af þessum 37 flokkum eru 11 fallnir til lokainnlausnar. Nafnverð óinnleysta skírteina nam í árslok 501,1 m.kr., en að meðtöldum vöxtum og verðbótum nam verðmæti þeirra 4.193,5 m.kr. Innlausnarverð þeirra skírteina, sem innleysanleg voru við lok ársins, nam þá 2.060,7 m.kr.

Happdrættisbréf

Á árunum 1972–1981 voru gefnir út 11 flokkar verðtryggðra happdrættisskuldabréfa samtals að nafnverði 23,6 m.kr. Andvirði bréfaanna var varið til vegaframkvæmda. Á árinu komu til innlausnar 2 flokkar þessara bréfa. Nafnverð óinnleysta bréfa nam 20,6 m.kr. í árslok 1983, en að viðbættum verðbótum nam verðmæti þeirra 495,4 m.kr.

Önnur innlend fjáröflun

Leitað var eftir því, að sparissjóðir og lífeyrissjóðir keyptu verðtryggð skuldabréf af ríkissjóði með svipuðum hætti og árin á undan. Sparissjóðir keyptu slík bréf fyrir 18,8 m.kr., en kaup lífeyrissjóða námu alls 85,0 m.kr.

Erlend lán

Eins og áður hafði Seðlabankinn á árinu milligöngu við útvegum erlendra framkvæmdalána fyrir ríkissjóð og veitti ýmsum ríkisfyrirtækjum og opinberum stofnunum aðstoð og ráðgjöf við erlendar lántökur. Á árinu tók ríkissjóður 4 stór erlend lán. Í maí var samið við

2 hollenska banka, Amsterdam-Rotterdam Bank og Bank voor Nederlandsche Gemeenten, um lán að fjárhæð 40 millj. hollenskra gyllina. Lánið er til 10 ára og vextir 8 7/8% p.a. Það er afborgunarlaust fyrstu 5 árin, en endurgreiðist með jöfnum afborgunum árin 1989–1993. Lánsandvirði nam 315,7 m.kr. á lántökudegi. Í maí var tekið lán í Bretlandi fyrir milligöngu Hambros Bank Ltd. Fjárhæð lánsins var 15,0 millj. sterlingspunda, sem jafngilti 649,5 m.kr. Lánið er til 34 ára og endurgreiðist í einu lagi í janúar 2016. Vextir eru 14 1/2% p.a., og útgáfugengi var 101,25%. Í júlí var tekið lán hjá bandarískum tryggingarfélagum o.fl. fyrir milligöngu Blyth, Eastman, Payne, Webber Inc. Lánið, sem er 15,0 millj. Bandaríkjadala, jafnvirði 414,9 m.kr., er til 10 ára, afborgunarlaust fyrstu 4 árin, en endurgreiðist árin 1988–1993. Vextir eru um 12,8% p.a. Í desember var samið um lán hjá bönkum og tryggingarfélagum í Japan. Lánið, sem er 5.000 millj. yena, jafnvirði 606,6 m.kr., var tekið fyrir milli-göngu Nikko Securities Co. o.fl. Það er til 10 ára, afborgunarlaust fyrstu 5 árin, en endurgreiðist 1989–1993. Vextir eru 8,4% p.a. Andvirði lánanna er varið til framkvæmda í samræmi við fjárfestingar- og lánsfjáráætlun. Nánar er fjallað um ráðstöfun fjárins í kafla IV hér að framan.

Orkusjóður

Á fjárlögum 1983 voru Orkusjóði alls ætluð framlög að fjárhæð 118,3 m.kr. auk verðjöfnunargjalds, sem á fjárlögum var áætlað 120,0 m.kr., en varð 287,3 m.kr. Lántökur sjóðsins námu 310,8 m.kr. árið 1983, en lánveitingar urðu 311,4 m.kr. og skiptust þannig:

*Tafla IX.3. Lánveitingar Orkusjóðs 1983.
(Í milljónum króna)*

Lán til raforkuframkvæmda	293,3	
Hitaveitulán	6,1	
Lán til jarðhitaleitar	10,9	
Lán til einkarafstöðva	1,1	
Samtals	311,4	

Vaxtatekjur sjóðsins urðu 310,5 m.kr. á árinu, en vaxtagjöld 292,6 m.kr. (bráðabirgðatölur). Framlög og styrkveitingar úr Orkusjóði námu alls 338,6 m.kr. og skiptust eins og sjá má á töflu IX.4:

*Tafla IX.4. Styrkveitingar og framlög úr Orkusjóði 1983.
(Í milljónum króna)*

<i>Skv. 71. gr. orkulaga:</i>			
Til sveitarafvæðingar	22,5		
Til styrkingar rafdreifikerfa í sveitum	26,2	48,7	
Til jarðhitarannsóknna		39,6	
<i>Af verðjöfnunargjaldi:</i>			
Til Rafmagnsveitna ríkisins	226,5		
Til Orkubús Vestfjarða	56,5		
Til Rafveitu Siglufjarðar	2,8	285,8	
		374,1	

Hafnabótasjóður

Hafnabótasjóður veitti alls 11 lán á árinu samtals að fjárhæð 16,6 m.kr. Styrkir voru veittir 19 hafnarsjóðum, og nam heildarfjárhæð styrkjanna 9,8 m.kr. Sé borið saman við árið á undan, eru lánveitingar til muna hærri, voru 5,3 m.kr. 1982, og styrkveitingar hafa aukist nokkuð, voru 7,4 m.kr. árið áður. Á árinu var tekið lán hjá Byggðasjóði að fjárhæð 9,0 m.kr. og bráðabirgðalán hjá Atvinnuleysisstryggingasjóði að fjárhæð 5,0 m.kr. Framlag til sjóðsins samkvæmt fjárlögum 1983 var 10,4 m.kr., en að auki var veitt viðbótarfjárveiting, 5,2 m.kr., svo að alls urðu framlög ríkissjóðs 15,6 m.kr. Vaxtatekjur sjóðsins á árinu urðu 11,1 m.kr., en vaxtagjöld 5,0 m.kr.

Verðjöfnunarsjóður fiskiðnaðarins

Á árinu 1983 dró enn úr virkni verðjöfnunar gagnvart þeim sjávarafurðum, sem Verðjöfnunarsjóður fiskiðnaðarins nær til. Var aðeins um að ræða verðjöfnun á 5 afurðum af 17, þ.e. frystum hörpudiski og rækju, óverkuðum saltfiski og söltuðum ufsaflökum og skreið. Aðrar afurðir voru hlutlausar, ýmist vegna lækkandi verðs samfara greiðsluþroti, sem þær lentu í á árunum 1981 og 1982, eða tiltölulega stöðugs verðlags, sem gaf ekki tilefni til verðjöfnunar.

Gert er ráð fyrir, að greiðslur verðbóta á framleiðslu ársins 1983 geti numið um 140,7 m.kr. og greiðslur í sjóðinn um 48,5 m.kr. eða 92,2 m.kr. greiðslu úr sjóðnum umfram innborganir.

Endanlegt uppgjör liggur nú fyrir um greiðslur (verðhækkunatekjur og verðbætur), að því er snertir allar afurðir, framleiddar á árinu

Tafla IX.5. Greiðslur Verðjöfnunarsjóðs eftir framleiðsluárum.
(Í milljónum króna)

	Framleiðsla 1982		Framleiðsla 1983	
	Innh.	Útgr.	Innh.	Útgr.
Frystar fiskafurðir		9,0	48,5	
Freðfiskur	—	—	—	—
Humar	—	—	—	—
Rækja		1,7	34,0	
Hörpudiskur		7,34	14,5	
Saltsíld	—	—	—	—
Saltfiskafurðir		6,8		117,7
Saltfiskur, óverkaður		4,3		114,0
Saltfiskur, verkaður	—	—	—	—
Söltuð ufsaflök		2,5		3,7
Skreið		135,0		23,0
Mjöl- og lýsisafurðir		1,2	0	0
Mjöl		0,9	—	—
Loðnummjöl	—	0,9	—	—
Spærlings- og kolmunnamjöl	—	—	—	—
Fiskmjöl	—	—	—	—
Síldarmjöl	—	—	—	—
Lýsi		0,3	—	—
Loðnulýsi		0,3	—	—
Síldarlýsi	—	—	—	—
Samtölur afurða	—	152,0	48,5	140,7
Samtölur deilda	—	152,0	48,5	140,7
Samtölur Verðjöfnunarsjóðs nettó		152,0		92,2

1982, að skreið undanskilinni, en vegna söluerfiðleika hefur enn ekki tekist að gera þá afurð upp á grundvelli verðjöfnunar, en hins vegar liggur orðið nokkuð ljóst fyrir, að um verulegar verðbætur verður að ræða á þessa framleiðslu vegna mikillar verðlækkunar. Hér er um mikla breytingu að ræða, frá því sem gert var ráð fyrir í upphafi ársins 1982, en þá var áætlað, að skreiðin myndi greiða í sjóðinn nokkrar milljónir króna. Uppgjöri fyrir framleiðslu ársins 1983 er enn ekki lokið, og eru því tölur fyrir það ár í eftirfarandi yfirliti að mestu byggðar á áætlun:

Heildarinnstæða Verðjöfnunarsjóðs í Seðlabankanum nam 259,8 m.kr. í árslok 1982, en 277,8 m.kr. í árslok 1983. Átti skreiðardeildin mest bæði árin. Eftirfarandi yfirlit sýnir innstæður í árslok 1982 og 1983 ásamt breytingum á árinu 1983, skipt eftir deildum:

Tafla IX.6. Innstæður Verðjöfnunarsjóðs í Seðlabankanum.

	Stofn- fjárd.	Frysti- afurðad.	Salt- sildard.	Salt- fiskd.	Skreið- ard.	Mjöl- og lýsisd.	Alls
Innstæður							
31/12'82 . . .	0,4	51,7	0,3	78,6	122,4	6,2	259,6
Inngr./Útgr.	-0,0	9,4	-0,0	-92,1	-103,2	-4,0	-189,9
Gengisuppf.	0,3	33,3	0,2	48,5	78,9	3,0	164,2
Vextir ¹⁾	0,1	7,0	0,0	7,8	16,4	0,6	31,9
Framlag frá gengismun 1981 ²⁾	-	-	-	1,1	2,4	-	3,5
Framlag frá gengismun 1982 ³⁾	-	-	-	3,6	3,1	1,8	8,5
Innst. 31/12'83	0,8	101,4	0,5	47,5	120,0	7,6 ⁴⁾	277,8

¹⁾ Vextir voru 9,24%, þ.e. meðalvextir ríkisvixla í Bandaríkjunum og Bretlandi.

²⁾ Á árinu fór fram endanlegt uppgjör gengismunar af óverkuðum saltfiski og skreið (áður hafði gengismunur af frystum hörpudiski og saltsíld verið gerður endanlega upp). Samtals nam gengismunurinn 21,8 m.kr. Upptaka þessa gengismunar var ákveðin í lögum nr. 81/1981.

³⁾ Á árinu fór fram endanlegt uppgjör gengismunar af óverkuðum saltfiski, skreið og loðnumjöldi og -lýsi. Samtals nam gengismunurinn 37,5 m.kr. Upptaka þessa gengismunar var ákveðin í lögum nr. 28/1982.

⁴⁾ Lán að upphæð 42 m.kr., sem tekið var á árinu 1981 í þeim tilgangi að gera sjóðnum kleift að standa undir greiðslum verðbóta á loðnumjöldi og -lýsi, framleiddu á tímabilinu frá 1. október 1981 til loka vetrarloðnuvertíðar 1982, stóð framreiknað ásamt vöxtum í 124,7 m.kr. um áramótin 1983/1984.

Olíusjóður fiskiskipa

Olíusjóður fiskiskipa var settur á stofn með lögum nr. 1/1983 í þeim tilgangi að greiða niður verð á gas- og svartolíu til íslenskra fiskiskipa á árinu 1983 samkvæmt nánari reglum sjávarútvegsráðuneytisins. Var Seðlabanka Íslands falið að annast stjórn og gæslu sjóðsins og sjá um greiðslur úr honum. Sambærilegur sjóður var einnig starfræktur á árinu 1982, þ.e. tímabilið frá 1/9 til 31/12.

Sjóðurinn var aðeins starfræktur fyrstu 5 mánuði ársins, þar sem ákveðið var með bráðabirgðalögum nr. 55/1983 frá 27. maí 1983 að fella lög hans úr gildi.

Tekjur sjóðsins voru 4% útflutningsgjald af sjávarafurðum, framleiddum á tímabilinu frá 1/1 til 31/5 1983, með örfáum undantekningum. Um áramótin 83/84 námu þessar tekjur 155,9 m.kr. og var þá áætlað, að enn ætti eftir að skila sér um 21 m.kr. frá fyrrgreindu tímabili.

Með ákvörðun um skiptingu gengismunar skv. 3. gr. bráðabirgðalaga nr. 55/1983 var ákveðið að verja u.þ.b. 55 m.kr. til greiðslu eftirstöðva skulda sjóðsins, þar með taldir vextir, og hafði sjóðurinn notið 30 m.kr. af þessum gengishagnaði í árslok.

Niðurgreiðsla olíuverðs var ákveðin 35% af útsöluverði eins og það var á hverjum tíma, og námu þessar greiðslur 202,7 m.kr., og er það endanleg upphæð.

Í árslok var sjóðurinn í skuld (yfirdrætti á reikningi í Seðlabanka Íslands með ríkisábyrgð), er nam 43,5 m.kr., og eru þá vaxtagjöld umfram vaxtatekjur meðtalin. Áætlað er, að óinnkomin útflutningsgjöld ásamt u.þ.b. 25 m.kr. kröfu á gengismunarreikning mæti þessari skuld að fullu.

X. ÝMSIR ÞÆTTIR Í STARFSEMI BANKANS OG LAGABREYTINGAR

Helstu lagabreytingar, er snerta bankann á árinu 1983

Með lögum nr. 36 frá 25. mars 1983 var 32. gr. laga bankans breytt þannig, að framvegis skyldi fylgja með ársreikningi sundurliðað yfirlit um launagreiðslur, bifreiðakostnað, ferða- og risnukostnað bankans. Einnig skyldi í ársreikningi koma fram tiltekin sundurliðun á fjármunamyndun.

Samkvæmt lögum nr. 68 frá 28. nóvember 1983 var ríkisstjórninni heimilað að hækka kvóta Íslands hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum úr 43,5 milljónum sérstakra dráttarréttinda í 59,6 milljónir sérstakra dráttarréttinda. Skyldi Seðlabanki Íslands leggja fram það fé, sem þyrfti til hækkunar kvótans, sbr. 22. gr. laga nr. 10 29. mars 1961.

Með lögum nr. 73 frá 22. desember 1983, um breytingu á lögum nr. 63 frá 31. maí 1979, um skipan gjaldeyris- og viðskiptamála, var bankastjórn Seðlabankans heimilað, að fengnu samþykki ráðherra, að leyfa sparissjóðum að versla með gjaldeyri innan takmarka, sem hún ákvæði. Jafnframt skyldu ákvæði um viðskiptabanka í umræddum lögum nr. 63 frá 1979 taka til sparissjóða og póststjórnarinnar að því marki, sem þessum aðilum væri heimilt að versla með gjaldeyri.

Með lögum nr. 79 frá 28. desember 1983, um innlenda lánsfjáröflun ríkissjóðs, var fjármálaráðherra fyrir hönd ríkissjóðs heimilað til þess að afla innlends lánsfjár í samræmi við heimildir fjárlaga eða lánsfjárlaga hverju sinni að gefa út til sölu skuldaviðurkenningar ríkissjóðs í formi ríkisskuldabréfa, spariskírteina og ríkisvixla. Í því sambandi var m.a. heimilað að miða verðtryggingu ríkisskuldabréfa og spariskírteina við gengi erlendra gjaldmiðla eða hin sérstöku dráttarréttindi Alþjóðagjaldeyrissjóðsins (SDR).

Í stefnuyfirlýsingu ríkisstjórnarinnar frá 27. maí sl. var kveðið svo á, að vextir skyldu lækka í samræmi við verðbólguþig svo fljótt sem árangur af hjöðnunaraðgerðum gegn verðbólgu leyfði. Var þetta jafnframt í samræmi við þau lög, sem gilda um vaxtaákvörðun, þ.e.

Vaxtabreytingar

VII. kafla laga nr. 13 frá 10. apríl 1979, um stjórn efnahagsmála o.fl. Fyrst eftir efnahagsaðgerðir ríkisstjórnarinnar sl. vor hólst verðbólguþróun enn mjög ör, en eftir að hækkunaráhrif þeirra höfðu að mestu fjarað út, kom fram verulegur árangur í hægari verðbólgu, svo sem ljóst var af vísitölumælingum í byrjun septembermánaðar.

Með gildistöku hinn 21. september var því ákveðið að lækka meðalársávöxtun óverðtryggðra útlána og innlána um því sem næst 7%. Samtímis þessari almennu vaxtabreytingu var ákveðið að breyta endurkaupanlegum afurðalánnum útflutningsframleiðslu í lán með gengisviðmiðun og vöxtum, er fylgdu vöxtum á alþjóðapeningamörkuðum. Þessi ákvörðun var byggð á þeirri skoðun, að slík lánskjör væru útflutningsframleiðslunni að jafnaði hagstæðari en innlend vaxtakjör, sem ákvarðast að verulegu leyti af innlendri verðlagsþróun. Hin gengistryggðu afurðalán miðast við gengi sérstakra dráttarréttinda Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, SDR. Vextir af lánnum þessum miðast við vexti af SDR að viðbættum sem næst ¾% á ári og voru fyrst í stað ákveðnir 9½% á ári á lánnum frá innlánsstofnunum.

Alls voru ákveðnar fjórar vaxtabreytingar á árinu, þ.e. hinn 21. september, sem getið er hér að framan, 21. október, 21. nóvember og 21. desember, og er þeirra getið nánar í annál peninga- og gjaldeyrismála 1983, sbr. og yfirlit um þær í töflu hér að neðan.

Vaxtabreytingar.

Yfirlit um vaxtabreytingar 1983

Innlán:	Nafnvextir %			
	21/9	21/10	21/11	21/12
Ávísana- og hlaupareikningar . . .	21,0	19,0	15,0	10,0
Almennar sparisjóðsbækur	35,0	32,0	27,0	21,5
3 mánaða sparireikningar	37,0	34,0	30,0	23,0
12 mánaða sparireikningar	39,0	36,0	32,0	25,0
<i>Útlán:</i>				
Endurseljanleg lán	29,0	29,0	27,0	23,5
Endurseljanleg lán v/útfl.frl. ¹⁾	9,5	9,5	9,25	9,5
Hlaupareikningslán	33,0	30,5	28,0	23,5
Víxlar	33,0	30,5	28,0	24,0
Vanskilavextir	60,0	57,0	48,0	39,0

¹⁾ Bundin gengi SDR.

Seðlar og mynt

Í árslok 1983 námu seðlar og mynt í umferð 825,0 m.kr. og höfðu aukist um 42,3% á árinu. Árið áður var aukningin 30,3% og árið 1981 88,7%.

Af gamla gjaldmiðlinum voru í árslok 1983 óinnleystir seðlar 8,4 m.kr. eða um 1,6% og 3,5 m.kr. af mynt eða 43,9%. Búið er að brenna um 98% af innleystum seðlum og bræða alla myntina.

Gjaldeyrissréttindi

Á árinu 1982 hafði Búnaðarbanka Íslands verið veitt heimild til afhliða gjaldeyrissviðskipta. Bankinn fékk jafnframt aðild að Samstarfsnefnd um gjaldeyrismál og Lánanefnd, sem báðar starfa á vegum við-

skiptaráðuneytisins skv. lögum nr. 63/1979, um gjaldeyris- og viðskiptamál.

Með bréfi viðskiptaráðuneytisins 20. júní lýsti það þeim vilja sínum, að öðrum bönkum og sparisjóðum verði veittar heimildir til ákveðinna gjaldeyrisviðskipta, einkum afgreiðslu ferðagjaldeyris og opnun gjaldeyrisreikninga, óski þeir eftir því.

Umsóknir lágu þá fyrir frá hlutafélagabönkunum, og starfsrammi fyrir þá hafði verið mótaður í nóvember. Voru leyfi veitt 30. nóvember til Iðnaðarbankans, Verzlunarbankans og Samvinnubankans. Hófu þeir viðskiptin fljótlega. Leyfi til Alþýðubankans var útgefið 5. janúar 1984.

Heimildir þessara banka eru í aðalatriðum þær, sem að ofan greinir. Þeir hafa ákveðið að bíða með að stofna erlenda bankareikninga og byggja á samstarfssamningum, sumir við Landsbankann og aðrir við Útvegsbankann.

Breyting á gjaldeyrislögum vegna aðildar sparisjóða að gjaldeyrisviðskiptum var afgreidd sem lög nr. 73 22. desember 1983. Fengu fimm sparisjóðir heimild 19. janúar 1984 og hófu viðskipti með sama sniði fljótlega á eftir.

Starfsemi bankaeftirlits

Seðlabankinn hefur með höndum eftirlit með starfsemi innlánsstofnana, sbr. 10. gr. laga nr. 10/1961, um Seðlabanka Íslands. Innlánsstofnanir eru skv. lögnum viðskiptabankar, sparisjóðir, innlánsdeildir samvinnufélaga, Söfnunarsjóður Íslands og hver sú stofnun önnur, sem tekur við innlánnum frá almenningi eða rekur sambærilega starfsemi að mati bankans. Póstgíróstofan telst til innlánsstofnana samkvæmt fyrrnefndri skilgreiningu. Bankaeftirlitið skal fylgjast með því, að innlánsstofnanir fylgi lögum og reglum, sem hverju sinni gilda um starfsemi þeirra. Skylt er bankaeftirlitinu að tilkynna ráðherra þegar í stað, ef það telur hag eða rekstur innlánsstofnunar óheilbrigðan. Eftirlitið er framkvæmt með reglubundnum heimsóknnum í innlánsstofnanir, þar sem gerðar eru nákvæmar athuganir á útlánnum og öðrum efnahags- og rekstrarliðum. Auk þess safnar bankaeftirlitið margvíslegum upplýsingum um mánaðarlegan efnahag og rekstur innlánsstofnana í skýrsluformi. Bankar og sparisjóðir skila til bankaeftirlitsins ítarlega sundurliðuðum ársreikningum, og hafa þeir verið gefnir út árlega í samandregnu og samræmdu formi sl. 11 ár. Auk reglubundins eftirlits með innlánsstofnunum sinnir bankaeftirlitið margvíslegum öðrum verkefnum, og má þar m.a. nefna framkvæmd innlánsbindingar, umsjá með gjaldskrár fyrir innlánsstofnanir, sbr. 13. gr. laga nr. 10/1961 og 11. gr. laga nr. 63/1979, afgreiðslu á umsóknnum um stofnun útibúa o.fl. Samkvæmt lögum um skattskyldu innlánsstofnana, nr. 65/1982, er Seðla-

bankanum falin innheimta á fyrirfrangreiðslu skatta hjá innlánsstofnunum. Bankaæftirlitið annast þá innheimtu. Fjöldi banka, sparisjóða og innlánsdeilda samvinnufélaga var sem hér segir í árslok 1982 og 1983:

Afgreiðslustaðir innlánsstofnana.

	Árslok 1982	Árslok 1983
Viðskiptabankar	7	7
Útibú og umboðsskrifstofur viðskiptabanka	109	115
Sparisjóðir	40	40
Útibú og umboðsskrifstofur sparisjóða	3	5
Innlánsdeildir samvinnufélaga	31	29
Afgreiðslustaðir alls:	190	196

Eftirfarandi er yfirlit yfir nýja afgreiðslustaði banka og sparisjóða, sem opnaðir voru á árinu 1983:

- Landsbanki Íslands, útibú á Patreksfirði.
- Búnaðarbanki Íslands, útibú í Kópavogi.
- Útvegsbanki Íslands, útibú í Reykjavík, Hlíðahverfi.
- Samvinnubanki Íslands h/f, útibú í Reykjavík, Höfðabakka.
- Verzlunarbanki Íslands h/f, útibú í Reykjavík, v/Kringlumýrarbraut.
- Iðnaðarbanki Íslands h/f, útibú í Reykjavík, Réttarholtsvegi.
- Sparisjóður Reykjavíkur og nágrr., útibú á Seltjarnarnesi.
- Sparisjóður Kópavogs, umboðsskrifstofa, Digranesvegi, Kópavogi.

Tvær innlánsdeildir samvinnufélaga voru lagðar niður á árinu, þ.e. innlánsdeild Sláturfélagsins Örlygs, Örlygshöfn, og innlánsdeild Kaupfélags Rauðasandshrepps.

Í árslok 1983 lágu fyrir óafgreiddar umsóknir um 33 nýja afgreiðslustaði banka og sparisjóða.

**Starfsemi
lánadeildar**

Meginhlutverk lánadeildar er umsjón endurkaupaviðskipta bankans. Jafnhliða þessum umsvifum hefur starf lánadeildar á seinustu misserum færst í sívaxandi mæli yfir á svið millibanka- og skuldabréfa- viðskipta.

Sú skuldbreyting við útgerðina, sem hófst á haustdögum 1982, stóð enn yfir í byrjun ársins, og var henni ekki að fullu lokið fyrr en í maí-mánuði sl. Meginþættir þessarar skuldbreytingar voru þeir, að útgerðarfyrirtæki gátu fengið skuldbreytt vanskilaskuldum innan viðskiptabankanna og að nokkru við aðra viðskiptamenn, þó samanlagt að hámarki 10% af váttryggingarverði skipa í eigu viðkomandi útgerðar. Skuldbreytingarlánin voru til 5 ára og bera almenna skuldabréfavexti, þó með þeirri undantekningu, að skuldbreytingarlán útgerðarfyrirtækja vegna skulda við olúfélög eru verðtryggð með lánskjaravísitölu, en vaxtalaus.

Alls fengu 286 fyrirtæki í sjávarútvegi fyrirgreiðslu í formi skuldbreytingar út á 420 skip, og námu skuldbreytingarlánin samtals 517,5 m.kr.

*Skuldbreyting vegna útgerðar 1982–1983.
Greining heildarskuldbreytingar eftir skuldareigendum.*

	Í þús. kr.	Hlutfallstölur
Skuldbreyting v/bankaskulda	339.829	67,7
Skuldbreyting v/ólúskulda	38.025	7,3
Skuldbreyting v/annarra viðskiptaaðila þ.a. viðnaðar	139.687 (43.202)	27,0 (8,3)
Samtals skuldbreyting	517.541	100,0

Mjög mikil aukning varð á endurkeyptum lánnum framan af árinu 1983. Jukust þá endurkaup langt fram yfir almenna verðlagsviðmiðun. Mest varð aukningin um mitt árið 1983. Þannig var 12 mánaða aukningin 122% í júní, 116% í júlí og 115% í ágúst. Á haustmánuðum tók þó að hægja mjög á aukningu endurkaupa, þannig að hún varð 69% yfir allt árið. Mest varð aukningin í sjávarútvegi, þar jukust endurkaupin um 72% eða um nær 1200 m.kr. milli áranna 1982 og 1983. Endurkaup til landbúnaðar jukust um 64%, en til iðnaðar um 67%.

*Skipting endurkaupalána eftir atvinnuvegum og breyting milli
áranna 1982 og 1983.*

	Staða í m.kr.		Breyt. milli ára í %		Hlutfallstölur	
	31/12/82	31/12/83	12/81– 12/82	12/82– 12/83	31/12/82	31/12/83
Sjávarútvegur	1.659	2.847	119,2	71,6	58,3	59,3
Landbúnaður	700	1.143	59,4	63,4	24,6	23,8
Iðnaður	484	810	150,8	63,3	17,1	16,9
Annað	1	1	-0,7	0,0	0,0	0,0

Góð reynsla hefur fengist af víxilkvótaviðskiptum innlánsstofnana við Seðlabankann, og er nú hátt á þriðja ár síðan þessi nýbreytni var tekin upp. Eftirfarandi yfirlit sýnir þróun víxilkvótaviðskipta eftir ársfjórðungum. Enn sem fyrr er það svo, að bankar nota víxilkvótann mun meira en sparisjóðir. Einnig er notkun víxilkvótanna mjög mismunandi eftir ársfjórðungum.

Kvótavíxlar 1983.

	Bankar			Sparisjóðir			Samtals		
	Láns- M.kr.	hámark	Notað	Láns- hámark	Nota	%	Láns- hámark	Notað	%
I. ársfj.	490,8	230,3	46,9	180,0	53,4	31,4	660,8	283,7	42,9
II. ársfj.	1.044,5	950,2	91,0	246,6	57,3	23,2	1.291,1	1.007,6	78,0
III. ársfj.	878,3	527,4	60,0	271,4	86,2	31,8	1.149,8	613,6	53,4
IV. ársfj.	1.135,7	1.045,9	92,1	271,4	200,1	73,7	1.407,1	1.246,0	88,6

Umsvif lánadeildar vegna verðbréfavíðskipta voru mikil á árinu.

Samkvæmt þeim reglum, sem Seðlabankinn setti 29. október 1982 um lausaskuldir banka og sparisjóða við Seðlabankann, voru keypt sérstök skuldabréf af innlánsstofnunum að fjárhæð 964 m.kr. Um seinustu áramót námu slík skuldabréf hjá Seðlabankanum alls 627,5 m.kr. Nánar verður vikið að þessum skuldabréfavíðskiptum í kafla-
num um peningamál.

Á árinu keypti Seðlabankinn almenn skuldabréf að fjárhæð 952 m.kr., en sambærileg fjárhæð árið áður var 551 m.kr. Þegar hefur verið getið um kaup á skuldabréfum vegna skuldbreytingar útgerðar, en sú fjárhæð nam 219 m.kr. á árinu. Þar að auki ber að nefna kaup á skuldabréfi ríkissjóðs að fjárhæð 619 m.kr. og kaup á skuldabréfi vegna Áburðarverksmiðjunnar að fjárhæð 80 m.kr.

Á haustmánuðum varð ljóst, að vextir af endurkeyptum lánnum útflutningsatvinnuveganna voru orðnir tiltölulega mjög háir miðað við gengis- og tekjuþróun í ísl. krónum, enda breyttist meðalgengi ekkert frá maílokum út allt árið. Nauðsyn þótti því á að breyta fyrirkomulagi endurkaupa vegna útflutningsatvinnuveganna aftur í fyrra form gengisbundinna afurða- og rekstrarlána.

Á árunum 1979 til 1981 höfðu endurkaup vegna útflutningsframleiðslunnar verið bundin Bandaríkjadollar, og gafst það á margan hátt vel. Þó varð slík tilhögun illframkvæmanleg við það mikla gengissig, sem átti sér stað á árunum 1981 og 1982, og vegna mikillar lækkunar Evrópumynta á árinu 1981. Því var gengisbinding afurðalána felld niður formlega um áramótin 1981/1982.

Það var ákvörðun bankastjórnar Seðlabankans í septembermánuði sl., að endurkaup vegna útflutningsafurða skyldu framvegis verða bundin við SDR (sérstök dráttarréttindi). Tók þessi nýbreytni gildi frá og með 21. september sl. Jafnframt var ákveðið, að vextir yrðu miðaðir við skráningu Alþjóðagjaldeyrissjóðsins á SDR-vöxtum.

Árið 1983 var sjötta starfsár Þjóðhátíðarsjóðs, en hann starfar samkvæmt skipulagsskrá nr. 361 frá 30. september 1977. Stjórn sjóðsins ákvað, að úthluta skyldi allt að 4,2 m.kr. á árinu í styrki. Samkvæmt skipulagsskrá rennur fjórðungur úthlutunarfjár til friðlýsingarsjóðs til náttúruverndar á vegum Náttúruverndarráðs og fjórðungur til varðveislu fornminja, gamalla bygginga og annarra menningarverðmæta á vegum Þjóðminjasafns. Úthlutað var 33 styrkjum samkvæmt umsóknnum, samtals að fjárhæð 2,06 m.kr. Höfuðstóll sjóðsins í árslok var 22,8 m.kr.

Þjóðhátíðar- sjóður

Nýbygging Seðlabankans

Framkvæmdum við nýbyggingu bankans var haldið áfram á árinu samkvæmt áætlun. Öðrum áfanga, uppsteypu á bílageymslu Reykjavíkurborgar og undirstöðum og botnplötu bankans, lauk verktakinn,

Steintak hf., í mars. Þriðji áfangi, uppsteypa kjallara og jarðhæðar, var boðinn út í febrúar, og var samið við sama verktaka um framhaldið, en vinna við þennan verkþátt hófst í byrjun apríl og lauk í byrjun desember. Einnig var samið við Steintak hf. um að ljúka uppsteypu alls hússins og smíði á þökum að hluta, og á því verki að vera lokið um mitt ár 1984. Verulegur sparnaður náðist með því að tengja þessa tvo síðari verkþætti saman, en heildarupphæð þeirra var þannig 16% undir kostnaðaráætlun.

Þegar framkvæmdum verktakans við byggingu bílageymslu Reykjavíkurborgar lauk í byrjun ágúst, var hafist handa við að ljúka öðrum verkþáttum við bílageysluna, sem Seðlabankinn skyldi annast skv. samningi aðila. Enda þótt framkvæmdum væri ekki að fullu lokið, var bílageyslan afhent Reykjavíkurborg til afnota 15. desember, og var hún formlega opnuð af borgarstjóra sama dag að viðstöddum borgarráðsmönnum, bankastjórn og fleirum.

Heildarfjárfesting bankans vegna nýbyggingar, að frátöldu kaupverði lóðar, nam í árslok 84,9 m.kr., þar af nemur framkvæmdakostnaður á árinu 67,3 m.kr.

Auk þess að ljúka við uppsteypu alls hússins er gert ráð fyrir, að framkvæmdir við bygginguna á árinu 1984 verði í meginatriðum fólgnar í frágangi þaka og lokun hússins með gluggum, gleri og álklæðningu. Ennfremur er fyrirhugað að ljúka við bílageymslu bankans, sem verður í kjallara hússins.

XI. ANNÁLL PENINGA- OG GJALDEYRISMÁLA 1983

Janúar

Gengisskráning var felld niður frá opnun banka að morgni hinn 4. janúar og gengið skráð að nýju 5. janúar. Var meðalgengi krónunnar þá 9% lægra en það var síðast skráð.

Vextir endurseljanlegra afurðalána innlánsstofnana voru hækkaðir hinn 1. janúar úr 29% í 33% á ári. Samsvarandi hækkun varð á lánum, endurseldum Seðlabanka, eða úr 28% í 32% á ári.

Febrúar

Eftir viðræður Seðlabankans við viðskiptaráðuneytið og viðskiptabankana ákvað bankastjórn Seðlabankans, að meðan sú óvissa var-aði, sem þá ríkti um sölu skreiðar til Nígeríu, yrðu ekki endurkeypt afurðalán út á skreið.

Mars

Hinn 1. mars hófst sala á nýjum verðtryggðum spariskírteinum ríkissjóðs í 1. fl. 1983 alls að fjárhæð 64 m.kr. Vextir skírteinanna voru 3,53% á ári og binditíminn 3 ár.

Apríl

Hinn 15. apríl var lágmarkslánstími verðtryggðra útlána í lægsta vaxtaflokki stytur úr 9 mánuðum í 6 mánuði. Sama dag breyttust vextir á innlendum gjaldeyrisreikningum. Vextir á innstæðum í sterlingspundum hækkuðu um 1%, en á öðrum reikningum lækkuðu þeir um 1%.

Vextir af bundnum innstæðum óverðtryggðra innlána voru hækkaðir úr 34% í 38% þennan sama dag.

Þá var innlánsstofnunum heimilað að víkja frá bindireglum verðtryggðra reikninga í vissum tilvikum.

Jafnframt voru settar reglur um útborgun verðtryggðra lána í þeim tilvikum, að gjalddagi er ekki sami dagur mánaðar og útborgunardagur. Ber þá að leiðrétta frávikid með sérstökum verðbótum.

Maí

Skráning á gengi íslensku krónunnar var felld niður hinn 25. maí. Er gengisskráning hófst að nýju hinn 27. maí, hafði gengi krónunnar verið lækkað um 14,6%. Í framhaldi af þessari gengisbreytingu var fyrirhugað að stöðva reglulegt gengissig og stefna að sem mestum stöðugleika í gengi íslensku krónunnar gagnvart erlendum gjaldeyri, eftir því sem aðstæður leyfðu.

Júní

Hinn 23. júní voru samþykktar endurskoðaðar reglur um tékkaviðskipti. Hinar nýju reglur fólu í sér aukið aðhald gagnvart viðskiptamönnum sem og innlánsstofnunum. Helstu nýjungar voru þær, að skilyrði fyrir opnun tékkareikninga voru hert og lokun tékkareikninga sett í fastari skorður en áður. Í því fólst m.a., að lokun eins tékkareiknings leiddi sjálfkrafa af sér lokun annarra tékkareikninga sama aðila.

Júlí

Hinn 29. júlí var skattur á ferðagjaldeyri, sem settur hafði verið á hinn 11. september 1978, felldur úr gildi.

September

Í september var tekinn upp nýr grunnur á lánskjaravísitölunni, sem hafði fyrst áhrif á útreikning hennar hinn 1. október. Í stað þess að miða við ársfjórðungslegar verðmælingar á framfærsluvísitölu og byggingarvísitölu er nú byggt á mánaðarlegum mælingum þessara vísitalna.

Hinn 19. september tilkynnti Seðlabankinn Alþjóðagjaldeyrissjóðnum í samráði við viðskiptaráðuneytið, að Ísland hafi uppfyllt skilyrði 8. gr. stofnskrár hans og muni hér eftir haga gjaldeyrismálum sínum í samræmi við þá grein. Þetta felur í sér, að öll gjaldeyrisviðskipti önnur en fjármagnshreyfingar verða yfirleitt frjáls og eitt og sama gengi gildir fyrir öll viðskipti. Jafnframt skuldbindur Seðlabankinn sig til þess að skipta í erlendan gjaldeyri íslenskum krónum, sem erlendir aðilar eignast í löglegum viðskiptum.

Hinn 21. september lækkuðu vextir á óverðtryggðum innlánnum um 6–8% og óverðtryggðum útlánnum um 4–7%. Hvortveggja þýddi þetta lækkun ávöxtunar um sem næst 7%. Vaxtalækkunin var fyrsti áfangi í aðlögun vaxta að lækkingu verðbólguþing.

Samtímis hinn almennu vaxtabreytingu var endurkaupanlegum afurðalánnum útflutningsframleiðslu breytt í lán með gengisviðmiðun (SDR) og vöxtum, er fylgi vöxtum á alþjóðapeningamörkuðum. Voru vextir þessir fyrst í stað 9,5% frá innlánsstofnunum og 8% frá Seðlabankanum.

Október

Hinn 21. október lækkuðu vextir á óverðtryggðum inn- og útlánum um nálægt 3%. Var vaxtalækkun þessi annar áfangi í aðlögun vaxta að lækkandi verðbólguþingi.

Þá lækkuðu vanskilavextir úr 5% í 4,75% á mánuði.

Nóvember

Hinn 15. nóvember hófst sala á nýjum verðtryggðum spariskírteinum ríkissjóðs í 2. fl. 1983 alls að fjárhæð 43 m.kr. Þessi spariskírteini eru með 4,16% vöxtum á ári í stað 3,53% áður. Jafnframt eru nú tveir gjalddagar á ári í staðinn fyrir einn áður.

Hinn 21. nóvember var tekinn þriðji áfanginn á árinu í því að aðlaga vexti lækkandi verðbólguþingi. Vextir lækkuðu almennt um 2,5–5%, og var meðallækkun ársávöxtunar um 4,4% á innlánahlið og um 4,6% á útlánahlið.

Þá lækkuðu vanskilavextir úr 4,75% í 4% á mánuði.

Vextir á gengisbundnum afurðalánum innlánsstofnana m.v. SDR lækkuðu úr 9,5% í 9,25% á ári. Samsvarandi lækkun varð á gengisbundnum lánum, endurseldum Seðlabanka, eða úr 8% í 7,75%.

Hinn 30. nóvember var hlutafélagabönkum öðrum en Alþýðubanka og nokkrum sparisjóðum veitt takmörkuð heimild til að versla með erlendan gjaldeyri.

Desember

Hinn 21. desember lækkuðu vextir óverðtryggðra innlána og útlána um 3,5%–7%. Vextir verðtryggðra útlána og sparifjár, sem bundið er í langan tíma, hækkuðu hins vegar um 0,5%–1%. Að meðaltali lækkaði ávöxtun inn- og útlána um nálægt 5,5%. Vaxtabreyting þessi var hin fjórða í röðinni á árinu 1983 til að samræma kjör verðtryggðra liða og annarra. Sama dag hækkuðu vextir á gengisbundnum afurðalánum innlánsstofnana úr 9,25% í 9,5%. Samsvarandi vextir við Seðlabankann hækkuðu jafnframt úr 7,75% í 8%.

Um áramótin hækkaði kvóti Íslands hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum um 16 millj. SDR, úr 43,5 millj. SDR í 59,6 millj. SDR. Jafnframt hækkuðu heimildir til töku gjaldeyrislána hjá seðlabönkum Norðurlanda um 20 millj. SDR, úr 10 millj. SDR í 30 millj. SDR.

TÖFLUR

1. tafla. Þjóðarframleiðsla og verðmætaráðstöfun.

Á verðlagi hvers árs í millj.kr.	Verðmætaráðstöfun					Viðskiptajöfnuður			Verg þjóðar- fram- leiðsla
	Einka- neysla	Sam- neysla	Fjár- muna- myndun	Þirgða- breyt- ingar ²⁾	Alls	Útfl. vöru og þjón.	Innfl. vöru og þjón.	Jöfn- uður	
1970	282	42	105	-4	425	211	205	7	432
1971	357	55	161	16	588	224	262	-39	550
1972	447	72	191	-8	702	262	280	-18	684
1973	609	99	286	-2	993	374	400	-26	966
1974	932	157	452	26	1.566	481	636	-155	1.411
1975	1.250	220	636	37	2.142	722	936	-214	1.928
1976	1.641	299	780	-17	2.703	1.055	1.099	-44	2.660
1977	2.324	430	1.088	70	3.911	1.453	1.549	-97	3.815
1978	3.546	684	1.507	-39	5.697	2.498	2.419	79	5.776
1979	5.316	1.022	2.174	13	8.526	3.852	3.917	-65	8.460
1980	8.380	1.622	3.638	103	13.743	5.813	6.126	-313	13.430
1981	13.240	2.520	5.549	233	21.542	8.887	9.910	-1.023	20.519
1982	20.790	4.055	8.576	886	34.307	13.063	16.173	-3.110	31.197
1983 ¹⁾	35.470	6.890	13.000	-1.093	54.267	27.456	28.719	-1.263	53.004

Á verðlagi ársins 1980	Verðmætaráðstöfun					Viðskiptajöfnuður			Verg þjóðar- fram- leiðsla	Áhrif viðsk.- kjara- breyt.	Vergar þjóðar- tekjur
	Einka- neysla	Sam- neysla	Fjár- muna- myndun	Þirgða- breyt- ingar ²⁾	Alls	Útfl. vöru og þjón.	Innfl. vöru og þjón.	Jöfn- uður			
1977	7.676	1.451	3.533	215	12.875	4.603	5.512	-909	11.966	634	12.600
1978	8.137	1.506	3.343	-131	12.855	5.299	5.772	-473	12.382	658	13.040
1979	8.300	1.559	3.324	2	13.185	5.658	5.915	-257	12.928	151	13.079
1980	8.380	1.622	3.638	103	13.743	5.813	6.126	-313	13.430	-	13.430
1981	8.800	1.703	3.713	157	14.373	5.924	6.650	-726	13.647	40	13.687
1982	8.973	1.768	3.659	346	14.746	5.393	6.700	-1.307	13.439	2	13.441
1983 ¹⁾	8.435	1.821	3.160	-213	13.203	5.879	6.382	-503	12.700	243	12.943

Magnaukning frá fyrra ári í % ³⁾	Einka- neysla	Sam- neysla	Fjármuna- myndun	Verðmæta- ráðstöfun alls	Útflutn. vöru og þjónustu	Innflutn. vöru og þjónustu	Verg þjóðar- fram- leiðsla	Vergar þjóðar- tekjur
1971	16,4	6,8	42,1	26,1	-3,8	22,2	12,8	15,8
1972	9,6	7,6	-1,0	1,8	10,3	1,4	5,7	5,4
1973	8,7	9,4	20,1	12,9	8,9	18,9	7,7	11,6
1974	7,0	6,1	10,8	10,4	-0,7	13,2	3,5	1,1
1975	-10,0	4,8	-8,4	-7,8	1,4	-10,3	-2,0	-5,8
1976	1,0	7,0	-2,6	-3,1	11,9	-1,2	2,6	6,0
1977	8,0	0,8	11,5	10,9	10,3	18,7	6,0	9,0
1978	6,0	3,8	-5,4	-0,2	15,1	4,7	3,5	3,5
1979	2,0	3,5	-0,6	2,6	6,8	2,5	4,4	0,3
1980	1,0	4,0	9,4	4,2	2,7	3,6	3,9	2,7
1981	5,0	5,0	2,1	4,6	1,9	8,6	1,6	1,9
1982	2,0	3,8	-1,5	2,6	-9,0	0,8	-1,5	-1,8
1983 ¹⁾	-6,0	3,0	-13,6	-10,5	9,0	-4,7	-5,5	-3,7

¹⁾ Bráðabirgðatölur. ²⁾ Aðallega breytingar útflutningsvöruþirgða og bústofs. ³⁾ Til 1977 er miðað við verðlag 1969, en við verðlag 1980 síðan.

1. tafla, frh. Þjóðarframleiðsla og verðmætaráðstöfun.

Verðhækkanir frá fyrra ári í %	Einka- neysla	Sam- neysla	Fjármuna- myndun	Verðmæta- ráðstöfun alls	Útflutn. vöru og þjónustu	Innflutn. vöru og þjónustu	Verg þjóðar- framleiðsla
1970	11,4	19,1	13,4	12,2	10,7	2,8	16,6
1971	8,7	22,2	7,5	9,7	10,0	4,8	12,8
1972	14,3	21,7	20,2	17,2	6,2	5,1	17,8
1973	25,4	25,6	24,7	25,3	31,0	20,4	31,1
1974	43,0	48,8	42,4	42,9	29,5	40,4	41,1
1975	49,0	33,8	53,7	48,3	48,1	64,0	39,5
1976	30,0	27,4	26,0	30,3	30,6	18,9	34,4
1977	31,1	42,4	25,0	30,5	24,8	18,7	35,3
1978	43,9	53,2	46,0	46,0	49,3	49,2	46,3
1979	47,0	44,4	45,1	45,9	44,4	58,0	40,3
1980	56,1	52,5	52,9	54,6	46,9	51,0	52,8
1981	50,5	48,0	49,4	49,9	50,0	49,0	50,4
1982	54,0	55,0	56,8	55,2	61,5	62,0	54,8
1983 ¹⁾	81,5	65,0	75,5	76,7	92,8	86,4	79,8

¹⁾ Bráðabirgðatölur.
Heimild: Þjóðhagsstofnun.

2. tafla. Framlag atvinnugreina til þjóðarframleiðslunnar.
(Hlutfallstölur)

	Bráðabirgðatölur								
	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982
Landbúnaður og vinnsla landbúnaðarvara	7,0	6,6	5,9	6,6	7,2	6,5	6,3	6,0	6,0
Fiskveiðar	7,5	6,6	7,1	8,4	8,3	9,2	9,6	9,4	8,4
Fiskvinnsla	5,5	7,0	7,9	8,3	8,5	9,2	9,8	9,8	8,7
Iðnaður	13,4	12,7	13,1	13,1	12,6	12,5	12,5	12,7	12,9
Byggingarstarfsemi	12,1	11,0	11,4	10,5	9,4	9,0	9,1	8,8	8,7
Verslun, starfsemi veitinga- og gistihúsa	11,5	11,4	10,9	10,1	10,4	10,1	9,8	10,1	10,4
Samgöngur	9,4	11,2	10,1	9,0	8,9	8,8	8,3	8,4	8,4
Opinber umsýsla og ýmis þjónustustarfsemi	33,6	33,5	33,6	34,0	34,7	34,7	34,6	34,8	36,5
Samtals	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Heimild: Þjóðhagsstofnun.

3. tafla. Þjóðarauðurinn.

Árslök	Verðlag hvers árs í milljónum króna				Verðlag ársins 1969 í milljónum króna				Þjóðarauður alls magnvísitala 1945 = 100
	Þjóðar- auður alls	Atvinnu- vegirnir	Byggingar og mannvirki hins opinb.	Einkafjár- munir	Þjóðar- auður alls	Atvinnu- vegirnir	Byggingar og mannvirki hins opinb.	Einkafjár- munir	
1970	1506	508	480	518	1316	452	407	457	335
1971	1769	602	560	607	1405	492	431	482	358
1972	2238	732	710	796	1481	522	456	504	377
1973	2973	997	934	1042	1577	562	478	537	402
1974	4675	1525	1486	1663	1701	614	511	576	433
1975	7410	2433	2433	2545	1783	644	550	589	454
1976	9660	3139	3260	3261	1858	658	595	605	473
1977	13066	4132	4556	4378	1961	696	630	634	499
1978	19931	6300	6967	6664	2037	728	655	654	519
1979	30039	9382	10569	10088	2120	758	681	682	540
1980	48121	14791	17218	16112	2214	793	716	705	564
1981	75442	23040	27164	25238	2316	831	754	732	590
1982	122536	37453	44493	40590	2414	872	784	758	615

Heimild: Þjóðhagsstofnun.

4. tafla. Fjármunamyndun.

Í millj. kr.	Á verðlagi hvers árs								
	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983 ¹⁾
1 Fjármunamyndun alls	636	780	1.088	1.507	2.174	3.638	5.549	8.576	13.000
2 Atvinnuvegir	258	277	462	665	944	1.502	2.353	3.659	5.531
21 Landbúnaður	39	48	67	93	115	159	235	422	650
22 Fiskveiðar	49	35	104	107	167	217	376	518	731
23 Vinnsla sjávarafurða	26	26	50	64	104	144	215	349	512
24 Álverksmiðjan	2	0	2	8	50	77	155	37	22
25 Járblendiverksmiðjan	7	5	22	79	79	70	20	6	9
26 Annar iðn. (en 24, 25)	37	47	61	101	161	244	373	712	1.150
27 Flutningatæki	46	55	75	77	99	283	470	593	832
28 Verslun, skrifst., veitinga- hús o.fl.	29	40	50	82	99	155	268	538	831
29 Ýmsar vélar og tæki	25	22	31	54	71	153	240	484	794
3 Íbúðarhús	135	169	233	343	494	744	1.008	1.714	2.694
4 Byggingar og mannvirki hins opinbera	243	333	393	500	736	1.392	2.189	3.203	4.775
41 Rafvirkjanir og rafveitur	100	157	139	152	239	507	810	1.154	1.560
42 Hita- og vatnsveitur	26	34	64	90	138	267	370	330	440
43 Samgöngumannvirki	73	88	115	159	230	403	639	1.061	1.825
44 Byggingar hins opinbera	45	55	75	98	130	215	370	658	950
Fjármunamyndun, % af VPF	33,0	29,3	28,5	26,1	25,7	27,1	27,0	27,5	24,5
Innl. sparnaður, % af VPF	23,8	27,0	27,8	26,8	25,0	25,5	23,2	20,4	20,1
Fjármögnun af erl. uppruna, % af VPF	11,1	1,7	2,5	-1,4	0,8	2,3	5,0	10,0	2,4
	Á verðlagi árs- ins 1969				Á verðlagi ársins 1980				
Í millj. kr.	1976	1977	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983 ¹⁾
1 Fjármunamyndun alls	154,9	172,7	3.533	3.343	3.324	3.638	3.713	3.659	3.160
2 Atvinnuvegir	59,7	84,3	1.446	1.427	1.416	1.502	1.587	1.578	1.350
21 Landbúnaður	9,8	11,2	205	197	171	159	157	179	154
22 Fiskveiðar	6,8	19,9	325	228	246	217	256	226	183
23 Vinnsla sjávarafurða	5,5	9,0	153	135	155	144	147	152	128
24 Álverksmiðjan	0,1	0,4	7	17	74	77	105	16	5
25 Járblendiverksmiðjan	1,1	3,6	69	170	118	70	14	3	2
26 Annar iðnaður (en 24, 25)	10,5	12,0	191	220	244	244	254	308	280
27 Flutningatæki	13,0	14,7	230	155	148	283	312	254	191
28 Verslun, skrifst., veitinga- hús o.fl.	7,3	7,0	168	187	154	155	177	228	206
29 Ýmsar vélar og tæki	5,6	6,7	98	118	106	153	165	212	201
3 Íbúðarhús	31,0	32,8	784	784	768	744	666	725	667
4 Byggingar og mannvirki hins opinbera	64,2	55,7	1.303	1.132	1.140	1.392	1.460	1.356	1.143
41 Rafvirkjanir og rafveitur	33,0	21,5	452	340	364	507	545	495	378
42 Hita- og vatnsveitur	6,1	9,0	214	206	215	267	245	139	109
43 Samgöngumannvirki	15,1	14,7	385	362	359	403	426	444	421
44 Byggingar hins opinbera	10,0	10,6	252	224	202	215	244	278	235

¹⁾ Bráðabirgðatölur.
Heimild: Þjóðhagsstofnun.

5. tafla. Vísitölur verðlags.

	Vísitala framfærslukostnaðar 1. janúar 1968 = 100					Vísitala vöru og þjónustu 1. janúar 1968 = 100				
	1. febr.	1. maí	1. ágúst	1. nóv.	Meðaltal	1. febr.	1. maí	1. ágúst	1. nóv.	Meðaltal
1972	157	170	175	176	170,7	170	184	189	192	185,5
1973	183	201	210	226	208,6	201	225	234	250	231,3
1974	242	289	297	342	298,3	268	320	321	378	328,8
1975	372	426	459	491	444,4	411	468	512	552	494,0
1976	507	566	605	645	587,3	567	631	679	727	659,7
1977	682	731	766	840	766,2	771	816	859	945	860,7
1978	936	1.044	1.162	1.234	1.103,9	1.060	1.167	1.307	1.392	1.241,7
1979	1.292	1.452	1.649	1.911	1.605,7	1.459	1.618	1.855	2.167	1.809,4
1980	2.085	2.361	2.600	2.883	2.545,8	2.373	2.643	2.927	3.265	2.876,2
1981	3.295	3.559	3.879	4.264	3.840,7	3.761	3.972	4.355	4.815	4.330,3
1982	4.678	5.186	5.798	6.813	5.800,2	5.306	5.778	6.509	7.721	6.544,5
1983	7.845	9.679	11.755	12.544	10.688,3	8.966	10.876	13.382	14.327	12.155,5
1984	12.873					14.715				
1981 ¹⁾	102	110	120	131	118,4	102	107	118	130	117,2
1982	144	160	179	210	178,9	144	156	176	209	177,1
1983	242	298	363	387	329,6	243	294	362	388	328,9
1984	397					398				

Vísitala byggingarkostnaðar

	1. október 1975 = 100 ²⁾		1. janúar 1983 = 100 ³⁾			
	1976	1977	1. jan.	1. apríl	1. júlí	1. okt. Meðaltal
1968	16,3		11,9	13,0	14,6	14,6
1969	20,0		17,4	18,9	20,9	21,5
1970	23,4		26,9	29,4	33,1	33,3
1971	26,9		42,2	46,0	49,9	50,6
1972	31,9		61,3	68,5	76,9	79,0
1973	39,7		100	120	140	149
1974	58,3		155	158		134
1975	86,7					
1976		112				
1977		146				
1978		217				
1979		318				
1980		494				
1981		750				
1982		1170				
1983		1991				
1984						

Lánskjaravísitala. 1. júní 1979 = 100⁴⁾

Ársmeðaltöl	1979	1980	1981	1982	1983	1984		
1972	(11,5)	Janúar	(87,3)	135	206	304	488	846
1973	(13,9)	Febrúar	(89,0)	139	215	313	512	850
1974	(19,7)	Mars	(90,0)	143	226	323	537	854
1975	(29,6)	Apríl	(92,4)	147	232	335	569	865
1976	(38,7)	Maí	(96,0)	153	239	345	606	
1977	(50,2)	Júní	100	160	245	359	656	
1978	(72,5)	Júlí	103	167	251	373	690	
1979	(104,1)	Ágúst	107	172	259	387	727	
1980	164	September	113	178	266	402	786	
1981	249	Október	118	183	274	423	797	
1982	373	Nóvember	122	191	282	444	821	
1983	669	Desember	130	197	292	471	836	

¹⁾ Ný vísitala framfærslukostnaðar var tekin upp um áramótin 1980/1981 með grunntölu 1. janúar 1981 = 100. Framfærsluvísitalan tengdist þá eldri vísitölunni, sem var 3243, en eldri neysluvöruvísitalan var 3696. Báðar vísitölurnar eru sýndar hér. ²⁾ Um áramótin 1975/76 var tekin upp ný vísitala, en eldri vísitala, sem hafði grunntölu 1. október 1955 = 100 og mældist 1985,61 stíg 1. október 1975, er hér tengd nýrri vísitölunni. ³⁾ Vísitala byggingarkostnaðar er jafnan reiknuð í byrjun þess mánaðar, er næstur fer á undan formlægum gildistökmánuði hennar. Þannig byggist vísitala sú, sem tekur gildi 1. janúar ár hvert, á byggingarkostnaði í byrjun desember. Fyrir 1983 er ný vísitala tengd vísitölu með grunntölu = 100 1. október 1975. Tengingin fer fram 1. janúar 1983, þegar eldri vísitalan mældist 1481,82 stíg. ⁴⁾ Samsett af framfærsluvísitölu (2/3) og byggingarvísitölu (1/3). Reiknuð mánaðarlega, fyrst fyrir júní 1979, og gildir í einn almanaks mánuð. Svígatölur sýna útreiknuð gildi vísitölunnar fyrir formlaga gildistöku hennar.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

6. tafla. Greiðslujöfnuður við útlönd.

Í millj. kr.	1979	1980	1981	1982	1983
Vöruskiptajöfnuður	93	153	-196	-1.885	467
Innfluttar vörur alls, f.o.b.	-2.692	-4.307	-6.732	-10.364	-18.156
Sérstakar fjárfestingarvörur	-192	-347	-557	-501	-655
Skip og flugvélar	-127	-240	-334	-399	-587
Vegna Þjórsárvirkjana	-12	-35	-130	-92	-68
Vegna álbræðslu	-26	-38	-86	-10	-
Vegna járnblendiverksmiðju	-27	-34	-7	-	-
Rekstrarvörur vegna álbræðslu	-176	-289	-396	-614	-1.378
Rekstrarvörur vegna járnblendiverksmiðju	-21	-25	-67	-97	-177
Almennur innflutningur	-2.303	-3.646	-5.712	-9.152	-15.946
(þar af olía)	(-525)	(-724)	(-1.089)	(-1.591)	(-3.012)
Útflutningur alls, f.o.b.	2.785	4.460	6.536	8.479	18.623
(þar af ál)	(375)	(542)	(634)	(852)	(3.273)
Þjónustujöfnuður	-158	-466	-827	-1.225	-1.730
Innflutt þjónusta, alls	-1.225	-1.819	-3.178	-5.809	-10.563
Útflutt þjónusta, alls	1.067	1.353	2.351	4.584	8.833
Útgjöld af ferða- og dvalarkostnaði	-177	-265	-503	-911	-1.660
Tekjur af erlendum ferðamönnum	79	112	158	314	682
Útgjöld vegna samgangna	-593	-775	-1.230	-2.315	-3.860
Tekjur af samgöngum	588	620	1.210	2.280	4.233
Vaxtagjöld	-280	-468	-960	-1.815	-3.405
Vaxtatekjur	39	63	158	340	355
Útgjöld vegna trygginga	-37	-56	-90	-160	-385
Tekjur af tryggingum	74	46	73	100	295
Tekjur af varnarliði, nettó	167	332	497	1.089	2.156
Ýmis útgjöld	-138	-255	-395	-608	-1.253
(þar af vegna álbræðslu)	(-54)	(-122)	(-182)	(-226)	(344)
Ýmsar tekjur	120	180	255	461	1.112
Viðskiptajöfnuður	-65	-313	-1.023	-3.110	-1.263
Framlög án endurgjalds, nettó	-10	-20	-23	-56	-42
Fjármagnsjöfnuður	351	814	1.630	2.685	1.252
Til útlanda, alls	-310	-445	-666	-1.414	-4.770
Frá útlöndum, alls	661	1.259	2.296	4.099	6.022
Erlent einkafjármagn til fjárfestingar	54	81	155	36	22
Erlent einkafjármagn (rekstrarfé)	-41	30	235	420	-632
Afborganir af lánum einkaaðila	-61	-84	-164	-308	-617
Innkomin lán einkaaðila	129	286	337	301	140
Stuttar fjármagnshreyfingar einkaaðila, nettó	-25	-56	-32	-17	-1.370
Afborganir af opinberum lánum	-94	-150	-249	-454	-993
Innkomin opinber lán	325	525	809	2.206	3.493
Stuttar opinberar hreyfingar, nettó	44	-13	37	13	-85
Afborganir af lánum lánastofnana	-89	-142	-220	-468	-1.068
Innkomin lán lánastofnana	109	214	550	1.123	1.953
Stuttar hreyfingar lánastofnana, nettó (endurlánað)	...	123	173	-165	414
Framlag Norðurlanda til Iðnþróunarsjóðs	-	-	-1	-2	-5
Úthlutun sérstakra dráttarréttinda við IMF	12	16	24	-	-
Skekkjur og vantalið, nettó	-117	-228	-173	-683	-90
Heildargreiðslujöfnuður	171	269	435	-1.164	-143
Gjaldeyrstengdir liðir	74	151	-14	-60	-470
Skuldir Seðlabanka í frjálsum gjaldeyri	67	131	-7	-153	-115
Viðskiptabankar, nettó	7	20	-7	93	-355
Gjaldeyrisforði Seðlabankans	98	118	449	-1.104	327
Umreikningsgengi miðað við bandarískan dollar	3,52	4,79	7,24	12,52	25,00

7. tafla. Greiðslujöfnuður við útlönd — Ársfjórðungsfirlit.

Í millj. kr.	1982				1983			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Vöruskiptajöfnuður	-345	-448	-697	-395	105	402	84	-124
Innfluttar vörur alls, f.o.b.	-1.829	-2.630	-2.688	-3.217	-3.161	-4.075	-5.503	-5.417
Útfluttar vörur alls, f.o.b.	1.484	2.182	1.991	2.822	3.266	4.477	5.587	5.293
Pjónustujöfnuður	-299	-401	-270	-255	-515	-540	-132	-543
Ferða- og dvalarkostnaður	-96	-204	-178	-119	-199	-319	-261	-199
Samgöngur	-35	-15	55	-40	29	28	322	-6
Vextir	-254	-334	-355	-532	-547	-783	-839	-881
Varnarlið	167	211	243	468	272	623	660	601
Annað	-81	-59	-35	-32	-70	-89	-14	-58
Viðskiptajöfnuður	-644	-849	-967	-650	-410	-138	-48	-667
Framlög án endurgjalds, nettó	-16	-17	-11	-12	-16	-10	-13	-3
Fjármagnsjöfnuður	413	394	1.035	843	-634	621	-76	1.189
Erlent einkafjármagn	-3	155	196	108	27	-361	-149	-127
Innkomin löng lán	292	833	898	1.607	747	1.986	1.940	913
Afborganir af löngum lánum	-221	-301	-243	-465	-597	-605	-716	-760
Stuttar fjármagnshreyfingar, nettó	345	-293	184	-407	-811	-399	-999	1.163
Úthlutun sérst. dráttarréttinda við IMF	-	-	-	-	-	-	-	-
Skekkjur og vantalið, nettó	-28	-1	-239	-415	539	-669	140	-100
Heildargreiðslujöfnuður	-275	-473	-182	-234	-521	-196	155	419
Gjaldeyrisforði Seðlabankans	-208	183	-450	-629	-318	507	-205	343
Gjaldeyristengdir liðir	-67	-656	268	395	-203	-703	360	76
Umreikningsengi miðað við dollar	9,72	10,69	13,17	15,90	19,47	24,09	27,87	28,16

8. tafla. Staða þjóðarbúsins út á við.

Í millj. kr.	Föst lán	Stutt vörukauplán o.fl.	Ógreiddur útflutn.	Gjald-eyrisstaða	Nettóstaða við útlönd	Umreikningsengi miðað við U.S.\$
1970	-111	-17	8	33	-88	0,8790
1971	-144	-19	7	48	-109	0,8712
1972	-172	-22	12	62	-121	0,9760
1973	-209	-32	20	62	-158	0,8360
1974	-414	-59	30	19	-424	1,1830
1975	-730	-74	47	-34	-791	1,7060
1976	-959	-102	62	-4	-1.002	1,8950
1977	-1.343	-156	96	61	-1.343	2,1280
1978	-2.361	-278	188	203	-2.249	3,1770
1979	-3.313	-488	276	444	-3.081	3,9440
1980	-5.858	-985	514	988	-5.341	6,2300
1981	-8.470	-1.291	707	1.710	-7.344	8,1610
1982	-19.863	-3.084	1.272	1.673	-20.002	16,6000
1983	-36.333	-4.756	3.440	2.459	-35.190	28,6300

9. tafla. Gjaldeyrisstaða bankanna.

		Seðlabankinn							
		Frjáls gjaldeyrir og gull							
Í millj. kr.		Gjald- eyris- fordi ¹⁾ (1)	Skuld við Alþj. gjald- eyrissjóðinn (2)	Aðrar skuldir (3)	Nettó- eign (4)	Vöruskipta- reikningar, nettóeign (5)	Viðskipta- bankar, nettó- eign (6)	Heildar- gjaldeyris- staða bankanna (7)	Umreiknings- gengi miðað við U.S.\$ (8)
Árslok	1971	60	-	-7	54	-2	-4	48	0,8712
-	1972	82	-	-14	68	-1	-6	62	0,9769
-	1973	84	-	-9	75	-8	-4	62	0,8360
-	1974	57	-22	-8	27	-12	4	19	1,1830
-	1975	80	-63	-44	-27	-17	10	-34	1,7060
-	1976	153	-124	-46	-18	-	14	-4	1,8950
-	1977	213	-146	-24	43	-	18	61	2,1280
-	1978	438	-196	-69	173	-	29	203	3,1770
-	1979	648	-180	-63	404	-	40	444	3,9440
-	1980	1.104	-123	-72	910	-	78	988	6,2300
-	1981	1.890	-56	-197	1.637	-	73	1.710	8,1610
-	1982	2.441	-409	-538	1.494	-	180	1.673	16,6000
1983:									
Janúar	2.759	-456	-654	1.650	-	68	1.718	18,8000	
Febrúar	2.926	-478	-660	1.787	-	35	1.822	19,7500	
Mars	2.771	-490	-669	1.611	-	-7	1.604	21,1900	
Apríl	2.784	-502	-686	1.596	-	-29	1.567	21,6100	
Máí	3.483	-627	-1.543	1.314	-	195	1.509	27,0200	
Júní	4.038	-630	-1.701	1.707	-	103	1.811	27,4500	
Júlí	3.797	-631	-1.024	2.142	-	-104	2.038	27,7700	
Ágúst	3.830	-632	-1.068	2.130	-	7	2.138	28,1400	
September	3.882	-634	-1.038	2.211	-	-227	1.984	27,9000	
Október	4.214	-635	-1.038	2.540	-	-343	2.198	27,8900	
Nóvember	4.207	-637	-346	3.224	-	-618	2.606	28,2000	
Desember	4.321	-646	-1.073	2.603	-	-144	2.459	28,6300	

¹⁾ Þ.e. gulleign, sérstök dráttarréttindi við IMF, gjaldeyrisstöðuframlag til IMF, verðbréf og innstæður hjá erlendum bönkum.

10. tafla. Skipting innflutnings eftir notkun.

C.i.f.-verð í millj.kr.	Neyslu- vörur	Rekstrar- vörur	Fjárfestingar- vörur	Samtals	Umreiknings- gengi m. v. U.S.\$
1970	50	45	43	138	0,8800
1971	63	55	75	194	0,8800
1972	75	59	71	204	0,8800
1973	102	90	126	319	0,9002
1974	160	174	192	526	1,0024
1975	212	280	259	751	1,5403
1976	269	311	277	857	1,8231
1977	390	408	412	1.210	1,9929
1978	678	604	561	1.843	2,7214
1979	954	1.145	813	2.913	3,9293
1980	1.567	1.731	1.505	4.802	4,8009
1981	2.548	2.663	2.274	7.485	7,2620
1982	4.232	4.003	3.412	11.647	12,5595
1983	7.190	7.800	5.606	20.596	25,0713

11. tafla. Útflutningur. Skipting á helstu vöruflokkum.

F.o.b.-verð í millj. kr.	Sjávar- vörur	Landb.- vörur	Iðnaðar- vörur	(þar af ál)	Aðrar	Samtals	Umreiknings- gengi m. við U.S.\$
1970	101	4	22	(17)	2	129	0,88
1971	111	4	16	(9)	1	132	0,88
1972	123	5	37	(27)	2	167	0,88
1973	192	8	58	(44)	3	260	0,8967
1974	246	9	65	(48)	8	329	0,9984
1975	373	14	81	(50)	7	474	1,5363
1976	534	19	170	(124)	13	735	1,8191
1977	751	24	223	(149)	20	1.019	1,9878
1978	1.347	41	348	(237)	27	1.763	2,7147
1979	2.080	71	602	(375)	32	2.785	3,5293
1980	3.339	77	967	(542)	77	4.460	4,7895
1981	5.116	89	1.258	(634)	73	6.536	7,2418
1982	6.361	107	1.888	(852)	123	8.479	12,5237
1983	12.667	207	5.458	(3.273)	291	18.623	24,9973

12. tafla. Út- og innflutningsverð og viðskiptakjör.
Ársmeðaltöl (1972 = 100,0)

	Útflutningsverð		Innflutningsverð		Viðsk.- kjör
	Í ísl. krónum	Í erl. mynt ¹⁾	Í ísl. krónum	Í erl. mynt ¹⁾	
<i>Verð heildarút- og innflutnings</i>					
1975	269,3	142,8	307,1	162,7	87,7
1976	360,9	168,8	367,9	171,9	98,1
1977	462,0	190,7	433,0	178,6	106,7
1978	686,1	199,1	642,2	186,1	106,9
1979	990,7	214,6	1.020,5	220,9	97,1
1980	1.455,3	228,8	1.551,2	243,7	93,8
1981	2.158,2	247,3	2.278,7	261,0	94,7
1982	3.377,6	240,4	3.620,9	257,6	93,3
1983	6.653,9	250,3	6.839,9	257,2	97,3
<i>Verð út- og innflutnings án viðskipta álversins</i>					
1975	272,4	144,3	303,1	160,7	89,9
1976	364,2	170,1	360,7	168,6	101,0
1977	466,2	192,2	427,1	176,2	109,2
1978	689,0	199,7	630,0	182,7	109,4
1979	977,7	211,7	1.013,7	219,6	96,4
1980	1.408,9	221,4	1.523,6	239,6	92,4
1981	2.137,3	244,9	2.235,1	256,1	95,6
1982	3.387,6	241,1	3.549,3	252,7	95,4
1983	6.561,8	246,8	6.704,6	252,2	97,9

¹⁾ Umreiknað í erlenda mynt skv. vísitölu meðalgengis.

13. tafla. Vísitala meðalgengis erlendra gjaldmiðla.

Ársmeðaltöl	Mánaðarmeðaltöl						
	1982	1983	1982	1983			
1978	100,00	Janúar	321,38	587,50	Júlí	385,05	850,14
1979	133,89	Febrúar	324,22	606,20	Ágúst	432,82	852,47
1980	184,46	Mars	334,02	648,83	Septembar	465,68	852,27
1981	253,05	Apríl	342,16	673,46	Október	483,95	851,37
1982	407,33	Mái	355,10	724,87	Nóvember	505,23	853,08
1983	770,73	Júní	367,39	847,27	Desember	523,69	858,14

14. tafla. Verðmæti inn- og útflutnings eftir löndum.

Í millj. kr.	Innflutningur (c.i.f.)				Útflutningur (f.o.b.)			
	1980	1981	1982	1983	1980	1981	1982	1983
Alls	4.802	7.485	11.647	20.596	4.460	6.536	8.479	18.623
EFTA	1.022	1.792	2.582	4.704	677	1.154	1.617	2.770
Austurríki	23	46	81	125	4	5	6	26
Finnland	132	169	291	508	137	93	130	193
Noregur	360	734	872	1.643	75	79	63	132
Portúgal	119	135	268	491	212	702	1.000	1.143
Swiss	45	85	107	220	154	165	300	1.057
Svíþjóð	343	623	963	1.717	95	110	118	219
EBE	2.111	3.326	5.345	9.281	1.669	2.047	2.771	6.462
Belgía	97	201	305	509	28	83	118	403
Bretland	455	573	1.015	1.811	734	933	1.119	2.207
Danmörk	392	777	1.114	2.002	94	112	148	289
Frakkland	119	170	304	470	111	125	244	682
Grikkland	.	1	1	4	.	73	115	189
Holland	438	556	855	1.511	45	76	80	282
Írland	9	13	25	43	3	12	11	6
Ítalía	117	174	290	499	213	209	322	588
Luxemborg	5	3	14	6	3	3	14	4
Vestur-Pýskaland	479	858	1.422	2.426	438	421	600	1.812
Austur-Evrópa	535	699	1.202	2.337	395	518	714	1.488
Austur-Pýskaland	12	21	42	68	2	1	3	5
Búlgaría	1	1	1	3	0	0	-	-
Pólland	23	27	40	49	108	56	41	37
Rúmenía	1	4	2	3	2	2	3	1
Rússland	468	600	1.065	2.133	239	403	640	1.385
Tékkóslóvakía	27	40	44	69	39	49	22	46
Ungverjaland	3	6	8	12	5	7	5	14
Önnur Evrópulönd	48	113	126	207	255	358	421	759
Færeyjar	1	33	1	1	23	56	66	114
Grikkland	0	.	.	.	58	.	.	.
Júgóslavía	1	3	5	9	22	55	7	12
Spánn	45	76	118	193	152	244	346	610
Tyrkland	1	1	2	4	-	3	2	23
Norður-Ameríka	518	666	1.050	1.704	989	1.405	2.234	5.336
Bandaríkin	450	582	983	1.622	962	1.361	2.189	5.266
Kanada	68	84	67	82	27	44	45	70
Ástralía	164	194	191	830	1	3	5	15
Brasilía	56	66	70	91	7	7	13	47
Ísrael	5	8	9	16	0	1	5	16
Japan	193	337	547	808	65	109	274	522
Kína	8	14	21	46	-	-	8	-
Mexikó	0	1	0	7	1	1	0	0
Nígería	0	0	0	0	316	858	325	888
Panama	4	5	11	25	19	5	7	68
Önnur lönd	138	264	493	540	66	70	85	252
Umreikningsengi mið- að við bandar. dollar	4,80	7,26	12,56	25,07	4,79	7,24	12,52	25,00

15. tafla. Yfirlit yfir fjármál ríkissjóðs.
Rekstrargrunnur

M.kr.	Greiðslujöfnuður						Greiðsluhreyfing v. bankakerfið				
	Fjármagnsafgangur/þörf (= -)						Lán- tökur, nettó	Lausa- skuldir	Greiðslu- jöfnuður	Gagnv. Seðla- banka	Banka- innst. og sjóður
	Rekstrarjöfnuður			Lánveit., nettó		Alls					
Tekjur	Gjöld	Afgangur									
1970	98	94	4	0	4	2	-2	5	4	1	
1971	133	135	-3	-2	-4	4	-1	-1	-2	1	
1972	185	184	1	0	1	6	-6	1	1	1	
1973	249	251	-3	0	-3	7	-7	-3	-4	1	
1974	377	410	-33	0	-33	8	-9	-34	-35	1	
1975	510	586	-75	-5	-80	22	3	-55	-55	0	
1976	713	705	8	-5	3	19	-27	-5	-9	4	
1977	1.003	1.028	-25	-5	-31	39	-26	-18	-21	4	
1978	1.637	1.653	-16	-23	-39	57	-56	-38	-46	8	
1979	2.480	2.491	-11	-11	-22	41	4	23	22	1	
1980	3.929	3.790	139	-8	131	83	-152	62	45	17	
1981	6.304	6.129	175	-56	120	179	-113	185	164	21	
1982	10.328	9.479	850	-532	318	652	-804	166	124	42	
1983: ¹⁾											
Jan.	906	919	-13	-2	-15	-11	-65	-90	-65	-25	
Febr.	1.721	1.929	-208	-3	-211	-25	-106	-342	-287	-55	
Mars	2.829	3.197	-368	-17	-385	-36	-391	-812	-769	-43	
Apríl	3.844	4.458	-614	-21	-635	-94	-167	-896	-877	-19	
Maí	5.124	5.786	-662	-28	-690	-124	-165	-978	-956	-22	
Júní	6.402	7.213	-811	-111	-922	27	-287	-1.182	-1.152	-30	
Júlí	7.667	8.620	-953	-124	-1.077	81	-305	-1.301	-1.327	26	
Ágúst	8.969	10.083	-1.114	-128	-1.242	186	-273	-1.330	-1.335	5	
Sept.	10.466	11.273	-807	-53	-860	251	-429	-1.038	-1.024	-14	
Okt.	11.724	13.045	-1.321	209	-1.112	237	-270	-1.145	-1.088	-57	
Nóv.	13.258	14.519	-1.261	212	-1.049	166	-230	-1.114	-1.054	-60	
Des.	15.100	16.598	-1.498	178	-1.320	220	-160	-1.260	-1.260	-	

¹⁾ Greiðslugrunnur: Frá ársbyrjun til loka mánaðar.
Heimild: Ríkisreikningur og mánaðaryfirlit ríkisbókhalds.

16. tafla. Skipting ríkistekna eftir tekjustofnum.

M.kr.	Beinir skattar			Óbeinir skattar						Aðrar tekjur	Tekjur alls
	Tekju- og eignarsk.	Aðrir	Alls	Sölu- skattur ¹⁾	ÁTVR	Vöru- gjald	Aðflutn.- gjöld	Aðrir	Alls		
1970	11	0	11	27	9	1	33	16	85	2	98
1971	15	-	15	35	11	1	44	24	116	2	133
1972	43	-	43	43	17	2	54	24	140	2	185
1973	57	-	57	57	22	2	77	31	189	3	249
1974	59	-	59	119	33	2	111	50	314	4	377
1975	61	-	61	179	47	14	124	77	442	8	510
1976	92	-	92	249	61	40	149	110	610	12	713
1977	110	-	110	362	82	62	217	150	873	19	1.003
1978	239	41	280	536	125	91	345	231	1.327	29	1.637
1979	410	53	462	774	173	153	455	411	1.966	52	2.480
1980	571	78	649	1.368	262	276	636	637	3.179	101	3.929
1981	941	42	983	2.247	407	450	1.116	983	5.203	118	6.304
1982	1.728	71	1.800	3.604	579	773	1.612	1.663	8.230	299	10.328

¹⁾ Orkujöfnunargjald meðtalið frá 1980.
Heimild: Ríkisreikningur.

17. tafla. Skipting ríkisútgjalda eftir málefnaflokkum.

M.kr.	Almenn mál	Mennta- mál	Heilbr.- og velf.- mál	Niður- greiðslur	Land- búnaður	Sjávar- útvegur	Iðn- aður	Orku- vinnsla	Sam- göngur	Ýmis- legt	Gjöld alls
1970	11	17	33	6	7	2	0	2	12	3	94
1971	13	24	46	16	8	3	1	2	18	4	135
1972	20	31	69	17	8	3	1	4	23	7	184
1973	28	43	97	21	12	6	2	2	30	10	251
1974	41	66	146	37	22	11	3	16	48	20	410
1975	58	83	220	56	28	26	4	12	69	30	586
1976	75	114	270	52	37	20	4	12	79	42	705
1977	113	162	409	58	58	25	6	26	104	68	1.028
1978	177	268	664	118	92	38	9	34	148	104	1.653
1979	275	389	990	225	121	48	14	91	212	127	2.491
1980	395	615	1.517	270	173	72	30	135	377	205	3.790
1981	603	955	2.602	389	276	96	60	212	619	318	6.129
1982	993	1.561	3.800	805	389	153	85	251	954	487	9.479

Heimild: Ríkisreikningur.

18. tafla. Skipting ríkisútgjalda eftir tegundum.

M.kr.	Sam- neysla	Vextir	Rekstrartilfærslur				Fjár- festing	Fjármagns- tilfærslur	Gjöld alls
			Til alm.- trygginga	Niður- greiðslur	Annað	Alls			
1970	27	2	25	6	8	39	8	17	94
1971	36	2	35	16	13	65	14	19	135
1972	50	3	57	17	13	87	16	27	184
1973	71	5	81	21	19	122	21	33	251
1974	112	8	116	37	51	204	30	57	410
1975	146	18	165	56	54	275	48	99	586
1976	203	24	199	52	60	311	47	121	705
1977	356	34	232	58	122	413	80	146	1.028
1978	569	65	429	118	174	720	96	202	1.653
1979	855	77	660	225	260	1.145	143	272	2.491
1980	1.328	90	1.040	270	390	1.700	288	384	3.790
1981	2.132	158	1.789	388	613	2.790	440	609	6.129
1982	3.330	222	2.547	805	1.006	4.358	782	787	9.479

Heimild: Ríkisreikningur.

19. tafla. Seðlar og mynt.

Í millj. kr.	1982			1983		
	Seðlar og mynt í mánaðarlok	Meðaltal hvers mánaðar	Seðlar og mynt að frádr. seðlasj. banka og sparisjóða	Seðlar og mynt í mánaðarlok	Meðaltal hvers mánaðar	Seðlar og mynt að frádr. seðlasj. banka og sparisjóða
Janúar	444	452	368	559	610	445
Febrúar	448	435	369	564	593	437
Mars	424	425	346	695	611	591
Apríl	481	475	403	649	661	538
Máí	530	521	430	671	768	536
Júní	506	521	413	719	754	582
Júlí	599	565	496	876	846	723
Ágúst	525	554	422	714	819	579
September	522	533	420	759	779	635
Október	565	548	467	732	775	579
Nóvember	549	555	444	754	802	612
Desember	568	641	518	825	946	757

20. tafla. Skipting seðla og myntar eftir stærð í árslok.

Seðlastærð	1980		1981		1982		1983	
	Pús. kr.	%	Pús. kr.	%	Pús. kr.	%	Pús. kr.	%
500 nýkr.	—	—	298.600	71,1	411.950	75,3	633.253	81,0
100 —	—	—	75.120	17,9	84.500	15,5	99.630	12,7
50 —	—	—	18.925	4,5	20.370	3,7	23.900	3,1
10 —	—	—	17.940	4,3	21.140	3,9	25.195	3,2
5000 gkr.	205.420	90,1	5.075	1,2	4.675	0,9	—	—
1000 —	14.877	6,5	2.140	0,5	2.055	0,4	—	—
500 —	3.538	1,6	805	0,2	783	0,1	—	—
100 —	4.121	1,8	1.325	0,3	1.310	0,2	—	—
Samtals	227.956	100,0	419.930	100,0	546.783	100,0	781.978	100,0
<i>Myntstærð</i>								
5 nýkr.	—	—	9.960	37,3	13.200	37,6	19.704	45,8
1 —	—	—	9.140	34,3	12.660	36,0	15.655	36,3
50 aurar	—	—	2.164	8,1	2.888	8,2	3.823	8,9
10 —	—	—	1.624	6,1	2.490	7,1	3.229	7,5
5 —	—	—	337	1,3	486	1,4	648	1,5
50 gkr.	3.261	43,0	1.177	4,4	1.155	3,3	—	—
10 —	2.832	37,3	1.316	4,9	1.292	3,7	—	—
5 —	819	10,8	419	1,6	41,2	1,2	—	—
1 —	672	8,9	545	2,0	540	1,5	—	—
Samtals	7.584	100,0	26.682	100,0	35.123	100,0	43.059	100,0

21. tafla. Ávísanavelta.¹⁾

	1981 í m.kr.		1982 í m.kr.		1983 í m.kr.		1983 í pús. stk.	
	Heildar velta tékka	Ávís- ana skipti	Heildar velta tékka	Ávís- ana skipti	Heildar velta tékka	Ávís- ana skipti	Heildar velta tékka	Ávís- ana skipti
Janúar . . .	4.580	2.252	6.864	3.683	11.263	5.937	1.245	817
Febrúar . .	4.707	2.330	7.463	3.938	12.443	6.409	1.362	897
Mars . . .	5.651	2.688	9.091	4.788	15.209	7.878	1.550	1.021
Apríl . . .	6.265	3.017	9.155	4.836	14.053	7.508	1.376	907
Máí	6.492	3.211	9.960	5.106	17.198	8.952	1.571	1.038
Júní	6.938	3.424	10.493	5.586	17.804	9.612	1.570	1.031
Júlí	7.598	3.775	11.229	5.811	19.046	9.819	1.518	992
Ágúst . . .	6.682	3.468	9.840	5.327	18.558	9.826	1.542	1.034
September .	6.856	3.693	11.561	6.117	20.445	10.886	1.528	1.018
Október . .	7.624	4.022	11.375	6.054	20.310	10.966	1.526	1.021
Nóvember .	8.047	4.238	12.070	6.439	20.768	11.120	1.532	1.023
Desember .	9.831	5.254	15.175	7.978	25.736	13.505	1.759	1.156
Samtals . .	81.271	41.372	124.276	65.663	212.833	112.418	18.079	11.955

¹⁾ Í ávísanaskiptum teljast ávísanir, sem innlánsstofnanir skipta sín á milli, en í heildarveltu tékka eru þar að auki taldar ávísanir, sem afgreiddar eru af sömu stofnun og þær eru stílaðar á.

22. tafla. Úr peningamálum.

Staða í lok tímabils í m.kr.	Erl. eignir, nettó ¹⁾ (1)	Útlán ²⁾			Peningamagn			Lausaffjárstaða innlánsstofnana			Endurl. erlent lánsfé ⁶⁾ (11)
		Bankakerfi (2)	Seðlabanki (3)	Innlánsstofn. (4)	I ³⁾ (5)	II ⁴⁾ (6)	III ⁵⁾ (7)	Heildarinnlán innl.st. (8)	Samtals (9)	Við útlönd (10)	
1966	21	100	1	99	28	82	106	96	-1	4	4
1967	13	114	7	107	26	82	111	101	-4	-2	5
1968	1	131	12	119	29	88	120	111	-8	-4	8
1969	21	150	16	134	38	109	148	136	2	1	3
1970	33	178	18	161	47	135	182	168	-	-3	1
1971	48	212	17	196	57	160	219	202	-7	-4	7
1972	62	248	13	235	70	192	259	238	-8	-5	8
1973	63	341	28	313	97	259	344	318	-10	-4	14
1974	21	519	61	458	125	336	439	405	-19	6	55
1975	-33	696	135	561	171	441	566	523	16	12	126
1976	-3	865	158	708	207	548	750	694	22	12	166
1977	62	1.183	174	1.009	306	783	1.079	992	53	17	216
1978	204	1.719	300	1.419	432	1.122	1.605	1.484	130	34	388
1979	447	2.530	300	2.230	625	1.677	2.503	2.345	135	47	579
1980	982	3.860	343	3.517	1.012	2.775	4.139	3.919	319	78	1.129
1981	1.699	6.425	309	6.116	1.620	4.841	7.056	6.660	257	69	1.865
1982:											
Jan.	2.034	6.604	308	6.296	1.570	4.928	7.257	6.889	275	71	1.916
Febr.	1.890	7.045	463	6.582	1.590	4.949	7.406	7.038	97	33	1.877
Mars	1.783	7.629	521	7.108	1.636	5.092	7.656	7.310	95	30	2.155
Apríl	1.636	8.264	629	7.635	1.730	5.279	7.904	7.501	-16	54	2.093
Maí	1.667	8.628	468	8.160	1.791	5.373	8.096	7.666	-204	-89	2.364
Júní	1.485	8.961	514	8.447	1.797	5.308	8.315	7.902	-512	88	2.285
Júlí	1.322	9.440	700	8.740	1.846	5.424	8.538	8.042	-597	206	2.247
Ágúst	1.678	9.518	597	8.921	1.865	5.502	8.706	8.284	-461	267	2.407
Sept.	1.624	9.912	490	9.422	1.834	5.585	8.912	8.492	-564	96	3.196
Okt.	1.395	10.542	491	10.051	1.923	5.773	9.229	8.762	-1.009	-91	3.207
Nóv.	1.562	11.126	480	10.646	1.983	5.854	9.487	9.044	-728	55	3.316
Des.	1.686	11.765	288	11.477	2.092	7.136	11.152	10.634	-662	198	3.716
1983:											
Jan.	1.747	12.232	395	11.837	2.048	7.029	11.399	10.954	-836	101	3.854
Febr.	1.849	12.701	806	11.895	2.191	7.139	11.789	11.352	-479	66	4.026
Mars	1.626	13.973	1.272	12.701	2.543	7.591	12.615	12.023	-608	27	4.132
Apríl	1.579	14.690	1.157	13.533	2.471	7.651	13.000	12.462	-910	-5	3.909
Maí	1.546	15.250	777	14.473	2.705	8.140	13.936	13.400	-924	243	4.792
Júní	1.840	15.835	520	15.315	2.876	8.646	14.966	14.384	-631	143	5.502
Júlí	2.067	16.770	475	16.295	2.965	8.913	15.673	14.950	-916	-65	5.553
Ágúst	2.169	17.759	665	17.094	2.889	8.701	16.397	15.818	-637	49	5.884
Sept.	2.047	18.581	533	18.048	3.020	9.061	16.715	16.081	-1.222	-164	5.957
Okt.	2.256	19.543	647	18.896	3.103	9.661	17.327	16.747	-1.077	-275	6.023
Nóv.	2.647	20.240	603	19.637	3.254	10.090	17.557	16.945	-1.278	-567	7.291
Des.	2.530	21.354	1.103	20.251	3.713	12.364	19.885	19.128	-1.089	-64	7.765

¹⁾ Gjaldeyris eign bankakerfisins að frádregnum skuldum til skamms tíma. ²⁾ Endurlánað erlent lánsfé er ekki talið með. ³⁾ Peningamagn (M1), þ.e. samtala seðla og myntar í umferð og veltiinnlána í innlánsstofnunum. ⁴⁾ Peningamagn og almennt sparifé (M2). ⁵⁾ Peningamagn og sparifé á almennum bóku og uppsagnarreikningum (M3). ⁶⁾ Erlent lánsfé, sem Seðlabanki og innlánsstofnanir hafa endurlánað.

23. tafla. Úr reikningum Seðlabankans.

Staða í lok tíma- bils í m.kr.	Kröfur að fráðregnum innstæðum ¹⁾					Endur- kaup (6)	Bundnar innst. (7)	Grunn- fjá ²⁾ (8)	Seðlar og mynt í umf. (9)	Opinb. sjóðir í vörslu Seðlab. ³⁾ (10)
	Ríkis- sjóður (1)	Ríkis- stofn. (2)	Fjárf.- lánasj. (3)	Innl.- stofn. (4)	Aðrir (5)					
1966	-	-4	3	-6	1	13	17	30	10	1
1967	2	-3	5	-4	1	13	19	31	10	1
1968	6	-2	6	-1	2	14	21	33	9	3
1969	7	-	1	-10	2	19	26	42	11	2
1970	2	3	-	-18	7	17	34	51	14	4
1971	3	-1	2	-16	7	21	40	61	17	14
1972	2	-1	7	-16	2	27	47	76	21	15
1973	6	8	3	-21	1	40	68	105	26	22
1974	35	13	-3	45	2	82	86	133	34	41
1975	93	11	10	38	2	125	114	179	43	26
1976	110	19	1	23	1	160	159	244	56	45
1977	146	3	-8	31	1	265	225	378	87	71
1978	261	18	-10	-15	1	397	329	587	122	196
1979	286	-3	-57	-28	1	587	533	866	158	239
1980	298	17	-37	-197	10	992	941	1.521	220	256
1981	226	-30	11	-550	26	1.392	1.778	2.535	396	385
1982:										
Jan.	159	17	33	-694	41	1.303	1.804	2.582	368	386
Febr.	220	132	32	-643	44	1.282	1.870	2.712	369	434
Mars	292	122	6	-406	39	1.555	1.913	2.769	346	441
Apríl	379	153	-27	-186	40	1.691	1.982	2.997	403	462
Mái	342	27	-65	-164	41	1.730	2.040	3.121	430	306
Júní	302	108	-64	299	33	1.789	2.144	3.182	413	314
Júlí	386	189	-55	606	45	1.909	2.142	3.298	496	314
Ágúst	364	103	-57	529	49	1.958	2.171	3.297	422	289
Sept.	260	135	-17	541	37	2.111	2.239	3.167	420	353
Okt.	301	47	53	910	39	2.267	2.288	3.276	467	375
Nóv.	143	195	-110	1.246	38	2.626	2.364	3.213	44	453
Des.	155	-39	-148	1.254	40	2.935	2.810	3.778	518	527
1983:										
Jan.	243	-61	-95	1.049	64	2.702	2.881	3.801	445	549
Febr.	464	107	-100	580	76	2.661	2.961	3.900	437	571
Mars	936	123	-202	823	77	2.971	3.074	4.273	591	610
Apríl	1.006	-83	-322	1.106	78	3.179	3.245	4.380	538	663
Mái	1.099	-523	-332	1.299	94	3.451	3.401	4.768	536	435
Júní	1.319	-989	-194	1.334	83	3.790	3.532	4.761	582	478
Júlí	1.468	-1.201	-310	1.295	88	3.948	3.823	5.222	723	572
Ágúst	1.393	-954	-354	1.111	89	4.141	4.023	5.287	579	504
Sept.	1.170	-843	-264	1.615	70	4.359	4.149	5.422	635	548
Okt.	1.285	-892	-241	1.408	73	4.565	4.301	5.515	579	644
Nóv.	1.169	-844	-724	1.399	70	4.760	4.444	5.744	612	733
Des.	1.470	-657	-473	1.130	79	4.915	5.180	6.559	757	695

¹⁾ Endurlánað erlent lánsfé ekki talið með. ²⁾ Heildarinnstæður innlánsstofnana hjá Seðlabanka og útgefnir seðlar og mynt. Breyting á þessum lið er jöfn peningaútreymi úr Seðlabankanum, sem samanstendur af lánum og gjaldreyrkaupum umfram sölu. ³⁾ Aflatryggingarsjóður. Verðjöfnunarsjóður fiskiðnaðarins, Jöfnunarsjóður sveitarfélaga, Verðhækkunarreikningur útflutningsbirgða, Tryggingarsjóður fiskiskipa, orlofsfé og Oliusjóður.

24. tafla. Innlán og útlán innlánsstofnana.
Flokkun eftir tegundum og stofnunum.

Staða í millj.kr. í árslok	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983 ¹⁾
Innlán:								
Hlaupareikningar	96	132	192	296	503	744	899	1.885
Sparisjóðsávisanareikningar	57	89	120	175	287	472	659	1.036
Gíróreikningar	2	4	6	8	20	18	23	40
÷ millibankaveltiinnlán	-2	-2	-5	-3	-5	-6	-4	-4
÷ óuppgerðir tékkar	-1	-5	-5	-8	-12	-4	-2	-1
Almennar bækur	341	477	684	1.021	1.689	3.086	4.607	7.619
Sparisjóðsreikningar, 3 mánaða	-	-	-	100	220	350	276	505
Sparisjóðsreikningar, 12 mánaða	101	193	356	609	953	874	886	1.348
Aðrir reikningar með uppsagnarfr.	93	94	111	109	147	-	-	-
Vísitölubundnar innstæður	-	-	-	-	35	977	2.846	5.655
÷ millibankaspariinnlán	-	-1	-1	-2	-2	-10	-5	-6
Geymslufé v/innflutnings	7	9	16	8	9	13	8	11
Gjalddeyrreikningar	-	-	11	32	76	145	442	1.039
Heildarinnlán	694	992	1.484	2.345	3.919	6.660	10.634	19.128
Landsbanki	245	348	529	822	1.353	2.312	3.721	6.894
Útvegsbanki	73	105	146	230	386	601	999	1.831
Búnaðarbanki	123	181	274	431	717	1.236	1.959	3.434
Iðnaðarbanki	35	48	77	127	223	368	617	1.156
Verzlunarbanki	34	45	62	90	151	264	421	694
Samvinnubanki	46	69	100	171	288	497	774	1.320
Alþýðubanki	11	15	23	40	71	146	230	399
Sparisjóðir	106	153	228	364	607	1.055	1.633	2.973
Innlánsdeildir kaupfélaga	23	31	51	77	124	184	271	410
Póstgíróstofa	1	4	5	6	19	16	21	30
÷ óuppgerðir tékkar	-1	-5	-5	-8	-12	-4	-2	-1
÷ millibankainnlán	-2	-3	-6	-5	-7	-16	-9	-10
Útlán:								
Greiddar óinnleystar ábyrgðir	8	13	28	64	97	105	302	376
Yfirdráttarlán	83	104	125	162	262	333	706	1.266
Afurðalán	195	325	476	769	1.181	1.918	3.934	6.723
Víxlar	251	301	366	448	544	851	1.206	2.399
Skuldabréf og vaxtabréf	124	150	168	193	212	1.591	1.969	1.985
Vaxtaaukalan	29	89	215	497	872	-	-	-
Vísitölubundin lán	-	-	-	35	256	1.183	3.163	7.214
Útlán innlánsdeilda kaupfélaga	19	26	42	63	96	137	199	291
÷ millibankaútlán	-	-	-	-1	-4	-4	-1	-3
Heildarútlán	708	1.009	1.419	2.230	3.517	6.116	11.477	20.251
Landsbanki	298	425	599	946	1.500	2.663	5.426	9.168
Útvegsbanki	103	155	180	275	399	579	1.324	2.418
Búnaðarbanki	112	162	244	378	600	1.069	1.851	3.316
Iðnaðarbanki	28	38	60	97	171	301	506	1.062
Verzlunarbanki	26	33	46	66	98	176	259	439
Samvinnubanki	40	55	78	129	207	383	610	1.059
Alþýðubanki	10	12	16	24	42	89	153	266
Sparisjóðir	72	100	152	241	391	722	1.145	2.195
Innlánsdeildir kaupfélaga	19	26	42	63	96	137	199	291
Póstgíróstofa	-	3	3	11	16	1	8	41
÷ millibankaútlán	-	-	-	-1	-4	-4	-1	-3

¹⁾ Bráðabirgðatölur.

25. tafla. Lánaflokkun innlánsstofnana.

Staða í millj.kr. í árslok	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	12	11	20	31	83	204	369	643
Bæjar- og sveitarfélög	14	23	37	49	60	97	263	538
Lánastofnanir	38	51	66	81	122	210	353	638
Fjárfestingarlánasjóðir	37	50	65	79	115	196	338	612
Aðrar lánastofnanir	1	1	1	3	7	14	15	26
Fyrirtæki	514	747	1.039	1.633	2.548	4.265	8.364	14.642
Landbúnaður	96	153	240	378	532	800	1.273	2.190
Sjávarútvegur	161	264	333	501	817	1.421	3.111	5.564
Verslun	124	153	217	373	598	963	1.949	3.131
Samvinnuverslun	44	54	77	113	190	279	431	765
Olúfélög	17	17	25	85	137	167	562	628
Önnur verslun	63	82	116	175	272	517	956	1.738
Iðnaður	86	114	159	244	380	682	1.342	2.430
Byggingarverktakar íbúðarhúsn.	8	8	12	16	28	44	69	117
Aðrir byggingarverktakar	7	7	11	13	21	34	70	134
Samgöngur	15	26	32	56	85	146	244	396
Ráforkumál	–	1	2	1	7	9	6	5
Þjónustustarfsemi	17	21	34	50	80	167	300	674
Annað, ósundurliðað	–	–	–	–	–	–	–	–
Einstaklingar	130	178	257	436	703	1.341	2.129	3.790
Íbúðabyggingar	77	105	156	273	456	781	1.197	2.161
Annað	53	72	101	162	247	560	932	1.629
Útlán, alls	708	1.009	1.419	2.230	3.517	6.116	11.478	20.251

26. tafla. Samandregið greiðslufirlit fjárfestingarlánasjóða.

Hreyfingar í millj.kr.	Eigið framlag, nettó ¹⁾ (1)	Skatttekjur og framlög (2)	Uppruni							Ráðstöfun	
			Tekin ný lán ²⁾							Innstæðu- og sjóðsbreytingar (=lækkun) (10)	Ný útlán (11)
			Ríkið (3)	Bankakerfið (4)	Lífeyris- sjóðir (5)	Atvl.- trygg.- sjóður (6)	Skyldu- sparn. o.fl. (7)	Erlend lán ³⁾ (8)	Alls (9)		
1972	5	9	4	5	2	2	4	6	23	–3	40
1973	9	19	11	8	4	2	7	8	39	8	58
1974	4	34	8	8	8	3	9	3	39	4	73
1975	7	46	28	32	13	2	13	9	97	4	146
1976	10	57	0	21	21	7	17	21	86	8	145
1977	18	86	30	17	31	6	24	–	108	5	207
1978	13	130	0	28	63	8	41	32	172	3	311
1979	59	171	–	12	124	18	59	57	271	42	459
1980	19	229	–	51	197	17	87	65	417	5	660
1981	83	327	–	144	285	36	139	179	783	63	1.129
1982	–88	477	–	92	414	52	212	655	1.426	170	1.645
1983: ⁴⁾											
– Jan.	–80	69	–	32	48	–	16	–	96	–16	101
– Feb.	–64	113	–	37	111	–	42	–	190	–8	247
– Mars	–55	172	–	5	164	–	73	–	241	–7	365
– Apr.	–41	224	–	44	204	–	100	–	348	34	497
– Maí	92	296	–	8	282	–	133	–	423	152	659
– Júní	39	342	–	7	329	–	173	–	508	13	875
– Júlí	89	392	–	20	380	–	224	139	762	150	1.093
– Ág.	72	437	–	42	447	–	281	200	970	223	1.256
– Sept.	–14	500	–	86	500	–	330	200	1.116	101	1.501
– Okt.	12	564	2	82	603	–	368	200	1.255	71	1.760
– Nóv.	45	661	2	80	673	–	402	744	1.901	572	2.035
– Des.	13	762	152	144	786	–	439	744	2.265	395	2.645

¹⁾ Eigið framlag, nettó, eru endurgreiðslur af veittum lánnum að frádrögnum endurgreiðslum af teknum lánnum og greiddum rekstrarkostnaði. ²⁾ Bráða-
birgðalán, nettó, innifalin. ³⁾ Aðeins taldar beinar erlendar lántökur sjóðanna. Gengisbundin lán, endurlánuð frá innlendum aðilum, eru talin með lánnum
viðkomandi stofnana. ⁴⁾ Tölur innan ársins sýna greiðslur frá ársbyrjun til loka mánaðar.

27. tafla. Lánaflokkun fjárfestingarlánasjóða.¹⁾

Í millj.kr.	Árleg ný útlán					Útlán í árslok		
	1979	1980	1981	1982	1983	1980	1981	1982
Lánþegar								
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	16 ²⁾	17	36	41	23	115	165	311
Bæjar- og sveitarfélög	16	40	67	105	134	184	249	519
Innlánsstofnanir	0	0	8	6	4	4	11	9
Atvinnufyrirtæki	275	376	642	848	1.343	1.681	2.837	5.341
Landbúnaður	34	72	79	117	151	273	426	723
Sjávarútvegur	137	142	288	372	548	930	1.439	2.763
Verslun	20	34	61	75	137	100	227	383
Iðnaður	62	104	162	231	392	322	614	1.235
Byggingarverkt. íbúðarhúsnæðis	16	11	31	13	50	25	59	73
Aðrir verktakar	1	0	3	1	1	2	5	8
Samgöngur	1	4	4	7	7	7	11	28
Raforkumál	0	–	–	2	–	1	1	2
Þjónustustarfsemi	4	7	14	25	53	18	51	116
Annað, ósundurlíðað	0	0	1	4	5	4	5	10
Íbúðarlán til einstaklinga	151	228	378	646	1.140	679	1.846	3.578
Útlán, alls	459	660	1.129	1.645	2.645	2.662	5.107	9.758

¹⁾ Útlán milli sjóða ekki talin með. ²⁾ Þ.a. endurlánað erlent lánsfé 15 m.kr. til Orkusjóðs.

28. tafla. Útlán einstakra fjárfestingarlánasjóða.

Í millj.kr.	Árleg ný útlán					Útlán í árslok		
	1979	1980	1981	1982	1983	1980	1981	1982
Íbúðalánasjóðir, samtals	165	234	398	633	1.126	715	1.845	3.602
Byggsj.ríkisins og Veðdeild L.Í.	153	217	286	393	696	662	1.679	3.199
Byggingarsjóður verkamanna	12	17	111	240	430	54	165	403
Aðrir fjárfestingarlánasj., samtals	294	425	732	1.013	1.519	1.947	3.263	6.156
Stofnlánadeild landbúnaðarins . . .	30	37	59	92	137	216	331	575
Veðdeild Búnaðarbankans	–	3	–	–	10	27	35	45
Framleiðnisjóður landbúnaðarins	0	0	2	1	1	2	2	3
Fiskveiðasjóður Íslands	113	114	212	204	464	760	1.205	2.256
Verzlunarlánasjóður	9	17	32	41	80	33	109	211
Stofnlánadeild samvinnufélaga . . .	10	17	27	34	52	64	114	205
Iðnlánasjóður	33	56	93	126	215	117	329	605
Veðdeild Iðnaðarbankans	2	8	32	52	94	16	57	127
Iðnþróunarsjóður	15	32	39	64	99	142	199	428
Iðnrekstrarsjóður	1	2	5	7	14	4	9	14
Ferðamálasjóður	3	4	9	16	19	12	37	76
Veðdeild Alþýðubankans	–	–	–	–	22	–	–	–
Lánasjóður sveitarfélaga	13	32	54	81	78	117	207	413
Byggðasjóður	56	60	122	246	190	252	362	755
Landflutningasjóður	–	3	4	7	7	3	7	19
Framkvæmdasjóður	8	39	43	42	39	180	261	423
Útlán alls, til annarra en sjóða . . .	459	660	1.129	1.645	2.645	2.662	5.107	9.758
Innbyrðis lán sjóðanna	143	180	289	663	1.133	1.120	1.592	3.167
Frá Framkvæmdasjóði	132	168	284	663	1.133	1.086	1.531	3.082
Frá Byggingarsjóði ríkisins	8	10	5	–	–	31	57	82
Frá Byggðasjóði	2	2	–	–	–	4	4	3

29. tafla. Samandregið greiðslufirlit einstakra fjárfestingarlánasjóða 1983.

Hreyfingar í millj. kr.	Uppruni						Ráðstöfun	
	Tekin ný lán ²⁾						Innstæðu- og sjóðs- breytingar (=lækkun)	Ný útlán (8)
Eigið framlag, nettó ¹⁾	Skatt- tekjur og framlög	Fjárf.- lána- sjóðir	Líf- eyris- sjóðir	Önnur innlend lán	Erlend lán	(7)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
Byggingarsj. ríkisins og Veðdeild L.Í.	-273	147	-	268	576	-	22	696
Byggingarsjóður verkamanna	64	196	-	118	44	-	-9	430
Stofnlánadeild landbúnaðarins	-96	121	103	35	-4	-	22	137
Veðdeild Búnaðarbankans	-13	1	-	10	12	-	-	10
Framleiðnisjóður landbúnaðarins	-8	8	-	-	2	-	2	1
Fiskveiðisjóður	-151	153	663	-	-50	-	151	464
Verzlunarlánasjóður	5	-	12	64	-	-	1	80
Stofnlánadeild samvinnufélaga	-6	-	12	32	11	-	-2	51
Iðnlánasjóður	34	16	150	-	-	-	-15	215
Veðdeild Iðnaðarbankans	10	-	-	88	4	-	8	94
Iðnþróunarsjóður	140	-	-	-	-	62	102	99
Iðnrekstrarsjóður	-2	17	-	-	-	-	1	14
Ferðamálasjóður	-5	1	22	-	-	-	-	19
Veðdeild Alþýðubankans	3	-	-	25	1	-	7	22
Lánasjóður sveitarfélaga	22	34	30	-	-	-	9	78
Bygðasjóður	21	70	137	-	-	-	38	190
Landflutningasjóður	4	-	4	-	-	-	1	7
Framkvæmdasjóður	262	-	-	146	139	682	57	1.172
Frádráttur v/innbyrðis lánaviðskipta:								
Framleiðnisjóður til Stofnlánad.	2	-2	-	-	-	-	-	-
Framkvæmdasjóður til ýmissa sjóða	-	-	-1.133	-	-	-	-	-1.133
Fjárfestingarlánasjóðir, alls	13	762	-	786	735	744	395	2.645

¹⁾ Sjá athugasemd við 26. töflu. ²⁾ Bráðabirgðalán, nettó, innifalin. Lánahreyfingar milli sjóða eru sýndar í 3. dálki, en heildaráhrif þeirra eru þurrkuð út með sérstökum frádráttarlínum.

30. tafla. Greiðslufirlit lífeyrissjóða.

Í millj. kr.	Uppruni						Bráðab- tölur		Áætlun 1983
	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982		
Uppruni fjármagns:									
Eigið framlag, nettó	32	51	96	164	286	464	700	1.225	
Innborgaðar afborganir	11	17	26	32	63	111	210	340	
Innborgaðir vextir	26	41	78	138	241	373	530	950	
Kostnaður o.fl., nettó	-5	-7	-8	-6	-18	-20	-40	-65	
Framlög, nettó	53	76	126	186	280	486	690	1.205	
Iðgjöld	76	112	189	290	458	797	1.212	2.020	
Frá dregst:									
Lífeyrsgreiðslur	-21	-35	-62	-103	-175	-310	-521	-815	
Endurgreidd iðgjöld	-1	-1	-1	-1	-3	-1	-1	-	
Uppruni=ráðstöfun:	86	127	222	350	566	950	1.390	2.430	
Ráðstöfun fjármagns:									
Útlán og skuldabréfakaup	82	118	184	287	491	867	1.260	2.000	
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	1	1	1	2	19	58	60	...	
Bæjar- og sveitarfélög	0	0	1	2	2	3	3	...	
Fjárfestingarlánasjóðir	21	31	63	124	197	285	414	786	
Atvinnufyrirtæki	2	5	6	4	11	15	33	...	
Einstaklingar (sjóðsfélagar o.fl.)	58	82	113	155	262	506	750	...	
Innstæðu- og sjóðsbreytingar	4	9	38	63	75	83	130	430	

31. tafla. Úr reikningum lánastofnana.¹⁾

Í millj. kr.	Staða í árslok						Hreyfingar	
	1977	1978	1979	1980	1981	1982	Brbt. 1982	Áætlun 1983
<i>Eignir:</i>								
Erlendar eignir til skamms tíma, nettó	62	204	447	982	1.699	1.686	-1.093	66
Útlán og endurlánað erlent lánsfé .	2.347	3.584	5.283	8.453	14.546	27.769	8.969	16.170
Ríkissj. og ríkisstofnanir	200	378	400	586	739	1.026	111	1.030
Bæjar- og sveitarfélög	81	133	204	408	773	1.454	490	775
Atvinnufyrirtæki	1.407	2.142	3.230	5.200	8.550	16.848	6.347	10.741
Landbúnaður	228	339	527	807	1.229	2.011	554	986
Sjávarútvegur	670	1.034	1.431	2.134	3.436	7.447	2.920	4.705
Verslun	187	293	537	907	1.415	2.702	1.191	2.105
Samvinnufélög	70	102	150	267	411	671	195	376
Olúfélög	25	59	184	314	340	810	470	732
Aðrir (kaupmenn)	92	132	203	326	664	1.221	526	997
Iðnaður	206	303	465	879	1.656	3.049	939	1.581
Byggingarverkt. íbúðarhúsn.	15	29	45	52	107	142	32	96
Aðrir byggingarverktakar . .	9	14	16	24	47	130	81	97
Samgöngur	37	51	100	246	342	751	396	570
Raforkumál	10	14	23	11	18	45	28	101
Þjónustustarfsemi	26	43	62	98	226	447	179	452
Annað, ósundurliðað	17	21	25	42	74	124	27	48
Einstaklingar	659	931	1.449	2.259	4.484	8.441	2.021	3.624
Íbúðarlán	587	830	1.287	2.012	3.924	7.504	1.644	2.910
Annað	72	101	162	247	560	937	377	714
<i>Eignir = skuldir</i>	2.409	3.788	5.730	9.435	16.245	29.455	7.876	16.236
<i>Skuldir:</i>								
Lántökur, nettó	531	888	1.266	2.123	3.301	7.011	2.369	4.803
Innlend lán	228	340	471	638	893	1.577	-33	74
Erlend lán	303	548	795	1.485	2.408	5.434	2.402	4.729
Bankakerfið	210	370	561	1.122	1.803	3.690	1.887	4.292
Fjárfestingarlánasjóðir	93	178	234	363	605	1.744	515	437
Innstæður, seðlar og mynt	1.110	1.711	2.594	4.140	7.012	11.149	4.144	8.479
Eigið fé og annað, nettó	767	1.189	1.869	3.172	5.932	11.295	1.363	2.954

¹⁾ Lánastofnanir eru: Bankakerfið, fjárfestingarlánasjóðir og lífeyrissjóðir. Innbyrðis viðskipti lánastofnana eru ekki talin með. Staða í árslok inniheldur bókhaldslegt endurmat, sem kemur ekki fram í hreyfingum.

32. tafla. Gengi erlendra gjaldmiðla samkvæmt skráningu Seðlabanka Íslands.

		Meðalgengi				Árslokagengi	
		1980	1981	1982	1983	1982	1983
Bandarískur dollar	kaup	4,790	7,242	12,524	24,997	16,600	28,630
	sala	4,801	7,262	12,559	25,071	16,650	28,710
Sterlingspund	kaup	11,187	14,539	21,657	37,798	26,751	41,514
	sala	11,214	14,579	21,719	37,910	26,831	41,630
Kanadískur dollar	kaup	4,099	6,043	10,141	20,279	13,469	23,001
	sala	4,109	6,060	10,170	20,339	13,509	23,065
Dönsk króna	kaup	0,8606	1,0158	1,4871	2,7156	1,9791	2,9081
	sala	0,8526	1,0186	1,4914	2,7236	1,9851	2,9162
Norsk króna	kaup	0,9711	1,2598	1,9130	3,4157	2,3483	3,7206
	sala	0,9735	1,2633	1,9185	3,4258	2,3554	3,7310
Sænsk króna	kaup	1,1334	1,4265	1,9611	3,2479	2,2685	3,5783
	sala	1,1364	1,4304	1,9667	3,2575	2,2754	3,5883
Finnskt mark	kaup	1,2893	1,6788	2,5642	4,4768	3,1374	4,9277
	sala	1,2924	1,6835	2,5715	4,4901	3,1469	4,9415
Franskur franki	kaup	1,1345	1,3313	1,8817	3,2569	2,4620	3,4380
	sala	1,1373	1,3350	1,8871	3,2666	2,4694	3,4476
Belgískur franki	kaup	0,1640	0,1949	0,2708	0,4858	0,3547	0,5149
	sala	0,1644	0,1954	0,2715	0,4872	0,3557	0,5163
Svissneskur franki	kaup	2,8639	3,7056	6,1129	11,8522	8,3104	13,1406
	sala	2,8708	3,7160	6,1303	11,8874	8,3354	13,1773
Hollensk flórína	kaup	2,4125	2,9037	4,6649	8,7031	6,3214	9,3547
	sala	2,4183	2,9119	4,6782	8,7289	6,3404	9,3808
V-þýskt mark	kaup	2,6368	3,2045	5,1298	9,7297	6,9836	10,5141
	sala	2,6431	3,2134	5,1444	9,7586	7,0046	10,5435
Ítölsk líra	kaup	0,00559	0,00637	0,00916	0,01635	0,01212	0,01728
	sala	0,00561	0,00638	0,00918	0,01640	0,01215	0,01733
Austurrískur schillingur	kaup	0,3707	0,4549	0,7298	1,3832	0,9925	1,4908
	sala	0,3716	0,4562	0,7319	1,3873	0,9955	1,4949
Portúgalskur escudo	kaup	0,0957	0,1174	0,1547	0,2233	0,1844	0,2161
	sala	0,0959	0,1177	0,1551	0,2240	0,1850	0,2167
Spænskur peseti	kaup	0,0666	0,0783	0,1125	0,1730	0,1322	0,1826
	sala	0,0668	0,0785	0,1128	0,1735	0,1326	0,1832
Japanskt yen	kaup	0,02140	0,03281	0,04993	0,10517	0,07059	0,12346
	sala	0,02145	0,03290	0,05008	0,10548	0,07081	0,12380
Írskt pund ¹⁾	kaup		11,641	17,615	30,852	23,153	32,552
	sala		11,674	17,665	30,944	23,223	32,643
SDR	kaup	6,2292	8,5108	13,7126	26,5964	18,3084	30,0240
	sala	6,2440	8,5345	13,7517	26,6752	18,3636	30,1076

¹⁾ Írski pundinn var fyrst skráð 01.07.1980.

33. tafla. Nafnvextir á helstu flokkum inn- og útlána innlánsstofnana.

		Innlánsvextir í % á ári								
		Bundnar innstæður								
Ávisana- og hlaupa-reikn.	Almenn spari-innlán ¹⁾	Sparireikningar með uppsögn		Verðtryggðir reikningar ²⁾		Innlendir gjaldeyrisreikningar				
		12 mán.	3 mán.	6. mán.	3. mán.	US\$	£	DM	Dkr.	
Frá 13.02.81	19	35	46	40½	1	.	9	8	5	9
“ 01.03.81	19	35	42 ²⁾	38 ²⁾	1	.	9	8	5	9
“ 01.06.81	19	34	39	37	1	.	10	8	7	10
“ 21.04.82	19	34	39	37	1	0	10	8	6	10
“ 01.10.82	19	34	39	37	1	0	8	7	5	8
“ 01.11.82	27	42	47	45	1	0	8	7	5	8
“ 15.03.83	27	42	47	45	1	0	7	8	4	7
“ 21.09.83	21	35	39	37	1	0	7	8	4	7
“ 21.10.83	19	32	36	34	1	0	7	8	4	7
“ 21.11.83	15	27	32	30	1	0	7	7	4	7
“ 21.12.83	10	21½	25	23	1½	0	7	7	4	7
“ 21.01.84	5	15	19	17	1½	0	7	7	4	7
<i>p.a. grunnvextir</i>										
frá 01.06.79	–	5	7½	5½	1	0	.	.	.	.
“ 21.12.83	–	5	7½	5½	1½	.	.	.	.	.
“ 21.01.84	–	3	7	5	1½	0	.	.	.	.

Vextir óverðtryggðra útlána í % á ári							
	Yfirdr.-lán	Víxlar forv.	Lán v/útl.-afurða ⁴⁾	Önnur afurða-lán	Almenn skulda-bréf	Vaxta-auka-lán	Vanskila-vextir í % á mánuði
Frá 01.03.81	30+5	33	4 ⁵⁾	29	38	43	4¾
“ 01.06.81	28+5	32	4	29	40	40	4½
“ 21.04.82	28+5	32	29	29	40	40	4
“ 01.11.82	34+5	38	29	29	47	47	5
“ 01.01.83	34+5	38	33	33	47	47	5
“ 21.09.83	28+5	33	9½	29	40	40	5
“ 21.10.83	25½+5	30½	9½	29	37	37	4¾
“ 21.11.83	23½+5	28	9¼	27	33	33	4
“ 21.12.83	18½+5	24	9½	23½	27	27	3¼
“ 21.01.84	12+6	18½	9¼	18	21	21	2½
<i>p.a. grunnvextir</i>							
frá 01.06.79	5	5½	8½	3½	6½	8½	.
“ 01.06.81	5	5½	4	3½	6½	6½	.
“ 21.09.83	5	5½	9½	3½	6½	6½	.
“ 21.01.84	6	6½	9¼	6	9	9	.

Vextir verðtryggðra útlána í % á ári							
Lágmarks-lánstími ⁶⁾ :	6 mán.	9 mán.	1 ár	1½ ár	2½ ár	4 ár	5 ár
01.06.79	.	.	.	.	.	2	2
01.07.80	.	.	.	.	.	2½	2½
13.02.81.	.	.	.	.	2½	2½	2½
21.04.82	.	.	2	2	2½	2½	3
01.11.82	.	2	2	2	2½	2½	3
15.04.83	2	2	2	2	2½	2½	3
21.12.83	2	2	2	2	3½	3½	4
21.01.84	.	.	.	2½	3½	3½	4

¹⁾ Pann 01.06.81 voru vextir á 6 mán., 12 mán. og 10 ára sparisjóðsbókum lækkaðir í sömu vexti og á almennum sparisjóðsbókum. ²⁾ Eftir 01.03.81 eru nafnvextir miðaðir við tver vaxtafærslur á ári, 30.06. og 31.12. ³⁾ Binditími verðtryggðra innlánsreikninga var upphaflega 2 ár, en lækkaði niður í 6 mánuði 13.02.81. Pann 21.04.82 var stofnaður nýr flokkur með 3 mánaða binditíma og fullri verðtryggingu, en án vaxta. ⁴⁾ Lán v/útláningsafurða voru bundin gengi erlends gjaldmiðils frá 10.01.79 til ársloka 1981, en frá þeim tíma og til 21.09.83 báru þau sömu vexti og önnur afurðalán. Frá og með 21.09.83 eru þau bundin gengi SDR og bera auk þess ákveðna ársvexti, sem Seðlabankinn ákveður hverju sinni. ⁵⁾ 4% frá og með 21.09.80. ⁶⁾ Frá og með 21.01.84 verður lágmarkslánstími verðtryggðra útlána 1½ ár í stað 6 mánaða áður.

34. tafla. Vextir við Seðlabanka í % á ári.

Frá	Alm. innstæður	Innstæður á uppsagnarreikn.			Innlánsbinding ⁴⁾	Lán v/útflutn.-afurða ¹⁾	Önnur afurða-lán	Víxlar		Vextir af yfirdr. í % á mán.
		2 mán.	9 mán.	18 mán.				gegn verðbr.	innan kvóta	
01.06.79	20-28	27½	34½	35½	M+2¼	7½	19½	26	.	4
01.09.79	25-33	32½	39½	40½	M+2¼	7½	22½	29	.	4½
01.12.79	29-37	36½	43½	44½	M+2¼	7½	25	32½	.	4½
01.06.80	33-41	40½	46	47	M+2¼	7½	28	35½	.	4¾
01.09.80	40-46	40½	46	47	M+2¼	7½	28	35½	.	4¾

Frá	Verðtr. reikn. ³⁾									
	3 mán.	6 mán.	3 mán.	1 mán.						
21.03.81	40-46	38	2½	.	M+2¼	3	28	34½	.	4¾
11.06.81	37-42	37	2½	.	M+2¼	3	28	34	36-40	5
21.06.82	37-42	37	2	0	.	35+6	28	34	38-42	5
01.11.82	45-50	45	2	0	.	35+6	28	28	45-47	4½ ²⁾
01.01.83	45-50	45	2	0	.	34,2+5,8	32	32	45	46
21.09.83	37-42	37	.	2	0	34,2+5,8	8	27½	41	42
21.10.83	34-39	34	.	2	0	34,2+5,8	8	27½	38½	39½
21.11.83	30-35	30	.	2	0	34,2+5,8	7¾	25½	36	37
21.12.83	25-30	23	.	2½	0	34,2+5,8	8	22	32	33
21.01.84	19-24	17	.	2½	0		7¾	16½	27	28

¹⁾Lán v/útflutningsafurða voru bundin gengi erlends gjaldmiðils frá 10.01.79 til ársloka 1981, en frá þeim tíma til 21.09.83 báru þau sömu vexti og önnur afurðalán. Frá og með 21.09.83 voru þau bundin gengi SDR og bera auk þess ársvexti, sem Seðlabankinn ákveður hverju sinni. ²⁾ Frá 01.11.82 hefur vaxtaútreikningur af yfirdrætti miðast við sérstök yfirdrættarþrep, sem Seðlabankinn setur hverri stofnun. Af fyrsta þrepi reiknast nú 2,5% á mánuði, en af öðrum þrepum 0,4% hærrí vextir en í næsta þrepi á undan að og með 15. þrepi. ³⁾ Frá og með 01.07.80 voru til verðtryggðir reikningar í Seðlabanka. Binditími 12 mánuðir fyrst í stað, en síðan 6 mánuðir frá og með 21.03.81. Frá og með 21.04.82 voru til 3 mánaða verðtryggðir reikningar, og báru þeir 0% ársvexti. Frá og með 25.01.83 styttest binditími verðtryggðra reikninga í Seðlabanka, annars vegar úr 6 mán. í 3 mán. og hins vegar úr 3 mán. í 1 mán. ⁴⁾ M tákna meðalvexti, sem viðkomandi innlánsstofnun greiðir af sínum innlánunum. Frá og með 01.07.80 voru til bundnir reikningar í Seðlabanka vegna visitölubundinna innstæðna innlánsstofnana, og báru þeir 2% ársvexti frá 01.07.80 til 21.12.83, en þá hækkuðu þeir í 2,5%. Á árinu 1982 voru vextir af bundnum innstæðum vegna óverðtryggðra innlána 41% af fyrstu 4 m.kr. og 35% af því, sem umfram var. Á árinu 1983 voru sömu vextir 40% af fyrstu 6 m.kr. og 34,2% af því, sem umfram var. Bæði þessi ár gildi þó sú regla, að enginn fékk lægri vexti en sína eigin innlánsvexti að viðbættu 2,25% álagi 1982 og 1% álagi 1983.

35. tafla. Bindiskyldu- og endurkaupahlutföll.

Almenn bindiskylda			Sérstök bindiskylda		Endurkaup		
Gildistími	Hlutf. af innlána-aukningu (%)	Hlutf. af heildarinnst. (%)	Gildistími	Hlutf. af heildarinnst. (%)	Lán Seðlabankans sem hlutfall af afurðaverðmæti		
					Gildistími	Útflutnings-afurðir (%)	Afurðir fyrir innanlandsmarkað (%)
Frá 01.01.65	25	18	Frá 10.06.81	2			
“ 01.10.65	30	20	“ 10.07.81	3			
“ 01.03.73	30	21	“ 10.08.81	5	Gildistími		
“ 01.07.73	30	22	“ 25.09.81	3	Frá 04.08.61	55	55
“ 01.01.75	30	23	“ 10.10.81	5	“ 01.01.72	58½	55
“ 01.01.76	30	25	“ 25.11.81	2½	“ 01.01.78	56½	53
“ 01.05.79	30	27	“ 24.12.81	0	“ 01.01.79	53½	50
“ 01.06.79	30	28	“ 05.02.82	3	“ 01.02.80	52	48½
			“ 10.03.82	4			
			“ 20.04.85	5			
			“ 10.09.82	2			
			“ 01.11.82	0			

REIKNINGAR

Seðlabanki Íslands

<i>Eignir</i>	1983 krónur	1982 þús.kr.
Erlendar eignir í frjálsum gjaldeyri	4 320 557 411	2 440 999
a) Gullmynt (1)	50 844 116	31 056
b) Sérstök dráttarréttindi við Alþjóðagjaldeyrissj. (2)	1 438 616	36 126
c) Gjalddeyrisstaða við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn (2)	120 646 558	–
d) Erlendir bankar o.fl.	662 908 212	662 415
e) Erlend verðbréf og ríkisvixlar (3)	3 484 719 909	1 711 402
 Innlánsstofnanir	 6 933 512 193	 4 514 207
a) Reikningsskuldur	289 507 491	344 349
b) Önnur stutt lán	944 550 000	726 277
c) Verðbréf	784 353 952	476 377
d) Endurkaup, gengisbundin SDR (5)	3 237 910 160	–
e) Önnur endurkaup	1 677 190 590	2 935 309
f) Endurlánað erlent lánsfé	–	31 895
 Fjárfestingarlánastofnanir	 250 756 319	 162 975
a) Reikningsskuldur	78 447 275	22 939
b) Önnur stutt lán	–	10 000
c) Verðbréf (3)	132 377 344	99 659
d) Endurlánað erlent lánsfé	39 931 700	30 377
 Ríkissjóður og ríkisstofnanir	 1 875 849 245	 534 316
a) Aðalviðskiptareikningar ríkissjóðs	673 378 506	37 861
b) Ríkisvixlar	–	–
c) Ríkisstofnanir	7 271 653	62 593
d) Verðbréf	525 507 786	398 107
e) Endurlánað erlent lánsfé	669 691 300	35 755
 Sjóðir í vörslu opinberra aðila	 143 616 976	 64 260
Aðrir aðilar	94 569 202	49 125
a) Ýmsir reikningar	2 949 296	904
b) Verðbréf bæjar- og sveitarfélaga	21 668 728	12 602
c) Önnur verðbréf	35 078	61
d) Endurlánað erlent lánsfé	69 916 100	35 558
 Mótvirði innstæðna Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	 1 666 093 380	 796 578
Ýmsir skuldunautar	2 114 810	2 475
Ógreiddir vextir	223 364 200	131 850
Peningar í sjóði	3 476 780	3 291
	Kr. 15 513 910 516	8 700 076

Erlend ábyrgð utan efnahagsreiknings (9)	58 876 590	47 441
--	------------	--------

Tölur í svigum (1–11) vísa til skýringa með reikningunum.

Efnahagur 31. desember 1983

<i>Skuldir og eigið fé</i>	1983 krónur	1982 þús.kr.
Seðlar og mynt	825 037 240	567 616
Innlánsstofnanir	5 734 447 542	3 210 241
a) Almennar innstæður	140 704 882	161 825
b) Innstæður á uppsagnarreikningum	12 041 860	8 691
c) Bundnar innstæður	5 180 178 363	2 810 324
d) Mótreykingar gjaldeyrisreikninga	401 522 437	229 401
Fjárfestingarlánastofnanir	683 913 430	281 274
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	1 023 627 418	388 524
a) Aðalviðskiptareikningar ríkissjóðs	42 412 524	130 487
b) Ríkisstofnanir	981 214 894	258 037
Sjóðir í vörslu opinberra aðila	838 687 940	590 961
Aðrir aðilar	353 345 689	56 832
Erlendar skuldir til skamms tíma	1 072 548 042	538 352
Erlend lán til langs tíma	515 340 000	166 000
Innstæður Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	2 310 540 830	1 205 735
a) Innstæður vegna kvóta (2)	1 666 093 380	796 578
b) Innstæður vegna lána (2)	644 447 450	409 157
Mótvirði sérstakra dráttarréttinda við Alþjóða- gjaldeyrissjóðinn (2)	491 848 289	300 422
Innstæður Alþjóðabankans og systurstofnana hans	9 714 837	4 799
Ýmsir skuldheimtumenn (9)	60 972 368	19 070
Fyrirfram greiddir vextir	60 927 200	37 354
Arðsjóður (8)	40 500 000	20 850
Stofnfé	1 000 000	1 000
Annað eigið fé (6)(7)	1 491 459 691	1 311 046
	<hr/> Kr. 15 513 910 516	8 700 076

Reykjavík, 3. febrúar 1984

SEÐLABANKI ÍSLANDS

Jóhannes Nordal

Davíð Ólafsson

Guðmundur Hjartarson

Jóhann T. Ingjaldsson

Seðlabanki Íslands

<i>Gjöld</i>	1983 krónur	1982 þús.kr.
Vaxtagjöld	2 328 106 455	1 326 206
a) Vextir af innstæðum (5)	2 104 301 685	1 205 651
b) Vextir af skuldum erlendis	223 804 770	120 555
Kostnaður	187 813 479	85 297
a) Kostnaður við seðla og mynt	15 419 776	8 459
b) Kostnaður við nýbyggingar og húsnæðisbreytingar	80 262 438	24 836
c) Þátttaka í kostnaði Þjóðhagsstofnunar	7 657 056	4 741
d) Rekstrarkostnaður (11)	84 474 209	47 261
Gjöld til opinberra aðila	18 913 393	9 051
a) Gjöld af gjaldeyrisviðskiptum	12 559 694	5 829
b) Landsútsvar, launaskattur o.fl.	6 353 699	3 222
Framlag til Eftirlaunasjóðs (9)	30 000 000	–
Greiddur arður af stofnfé (8)	–	12 000
Verðbætur af eigin sjóðum (7)(10)	434 300 000	74 000
Mismunur til eigin sjóða (10)	–	106 553
	Kr. 2 999 133 327	1 613 107

Ársreikning þennan fyrir Seðlabanka Íslands höfum við endurskoðað. Endurskoðunin var framkvæmd í samræmi við góða endurskoðunarvenju og voru í því sambandi gerðar þær kannanir á bókhaldi, sem nauðsynlegar þóttu.

Að okkar áliti gefur ársreikningurinn áreiðanlega mynd af afkomu og efnahag bankans í samræmi við góða reikningskilavenju.

Reykjavík, 2. febrúar 1984

*Stefán Svavarsson,
lögg. endurskoðandi,
kjörinn af bankaráði.*

*Gunnlaugur Arnórsson,
aðalendurskoðandi.*

Rekstrarreikningur árið 1983

<i>Tekjur</i>	1983 krónur	1982 þús.kr.
Vaxtatekjur	2 878 736 024	1 589 372
a) Vextir og uppfærsla endurkeyptra lána (5)	983 704 414	497 622
b) Vextir af öðrum innlendum lánum	1 479 157 613	742 497
c) Vextir af erlendum innstæðum og verðbréfum	415 873 997	349 253
Aðrar tekjur	25 144 636	23 735
a) Tekjur af sölu gjaldeyris	11 276 043	6 741
b) Umboðslaun af gjaldeyrisyfifærslum	9 656 781	4 238
c) Ýmsar tekjur	4 211 812	12 756
Gjöld umfram tekjur (10)	95 252 667	—
	<hr/>	<hr/>
	Kr. 2 999 133 327	1 613 107

Reikningurinn staðfestist hér með.

Bankaráð Seðlabanka Íslands
Sverrir Júlíusson,
formaður.

Ólafur B. Thors
Geir Magnússon

Ingi R. Helgason
Sveinn Guðmundsson

Með skírskotun til framanskráðra yfirlýsinga endurskoðenda og bankaráðs úrskurðast reikningurinn réttur.

Reykjavík, 17. apríl 1984
Matthías Á. Mathiesen,
viðskiptaráðherra.

SKÝRINGAR VIÐ ÁRSREIKNING SEÐLABANKANS 1983:

(1) Gulleign.

Í lok ársins 1983 var gulleign Seðlabankans um 48.464 únsur. Þær voru metnar samkvæmt verðskráningu Alþjóðagjaldeyrissjóðsins í árslok, og samkvæmt því er únsan metin á kr. 1.049,10.

(2) Kvóti Íslands og staðan við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn.

Kvóti Íslands við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn nam 59,6 m. SDR í lok ársins, en þá tók gildi kvótaaukning að upphæð 16,1 m. SDR. Útflutun sérstakra dráttarréttinda var óbreytt, en hún var alls 16,4 m. SDR í árslok. Heildarkrónuinnstæða sjóðsins hjá Seðlabankanum var jafnvirði 77,1 m. SDR í árslok 1983, þar af eru 21,5 m. SDR vegna jöfnunarláns, sem tekið var í árslok 1982. Gjalddeyrissstaða Seðlabankans við sjóðinn nam 4 m. SDR í árslokin.

(3) Eignarhluti í stofnunum.

Hlutabréf í Bank for International Settlements að upphæð rúmlega 296 þús. dollarar eru talin með erlendum verðbréfum. Hlutdeildarbréf fyrir framlögum til Útflutningslána sjóðs að upphæð 6,65 m.kr. eru talin með innlendum verðbréfum fjárfestingarlánastofnana. Aðild Seðlabankans að Reiknistofu bankanna er ekki eignfærð í ársreikningi, enda er að formi til um að ræða sameiginlega starfrækslu á vegum allra innlánsstofnana í landinu samkvæmt samstarfssamningi þar um. Samkvæmt efnahagsreikningi Reiknistofu bankanna 30. september 1983 var hlutdeild Seðlabankans í eigin fé stofnunarinnar 17,1% eða 3.243.225 krónur.

(4) Fastafjármunir.

Kostnaðarverð fastafjármuna Seðlabankans er gjaldfært að fullu á kaupári samkvæmt venju. Í árslok 1983 átti bankinn eftirtaldir fasteignir (tölur í þús.kr.):

	Eignar- hlutdeild	Fasteignamat		
		Hús	Eignarlóð (leigulóð)	Bruna- bótamat
Austurstræti 11	50%	9.966	9.166	59.399
Hafnarstræti 14	50%	—	2.915	—
Dugguvogur 9–11	31,9%	1.369	(189)	3.148
Ægisíða 54	50%	2.547	(654)	4.126
Einholt 4	100%	15.854	(2.316)	29.969
Kalkofnsvegur 1	100%	—	24.337	—

Á árinu 1983 var 67,3 m.kr. varið til nýbyggingar Seðlabankans á Kalkofnsvegi 1, og var kostnaðarverðið alls um 85 m.kr. í lok ársins. Einnig voru á árinu greiddar 11,5 m.kr. vegna bílageymslu Reykjavíkurborgar, sem bankinn skuldbatt sig til að bygga fyrir ákveðið verð. Ætla má, að kostnaður til að ljúka við hana verði um 2 m.kr. Auk þess átti bankinn eftirtalda fjármuni í árslok (í þús.kr.):

Bifreiðar (4)	803
Vélar og húsbúnaður	14.749
Bóka- og myntsafn	10.652

(5) Meðferð verðbóta og gengismunar í innlendum viðskiptum.

Meðal vaxtatekna og -gjalda eru taldir verðbætur á verðtryggðar eignir og skuldir bankans, en þær hafa verið færðar til verðgildis þeirra í árslok. Í september voru gengistryggð endurkaupalán tekin upp að nýju og er gengishagnaður af þeim, samtals 42,8 m.kr., færður til tekna í rekstrarreikningi. Jafnframt er til samræmis við venju bankans í þessu efni gjaldfærður sá hluti gengistaps af innstæðum Verðjöfnunarsjóðs, samtals 2,2 m.kr., sem til varð, eftir að hafin voru gengisbundin endurkaupalán á árinu.

(6) Endurmatsreikningur vegna gengisbreytinga.

Sá háttur hefur ætíð verið að færa mótvirði gengismunar á erlendum eignum og skuldum á sérstakan endurmatsreikning v/gengisbreytinga. Þar sem það er eitt meginhlutverk bankans að varðveita gjaldeyrissvarasjóð þjóðarþúsins, hefur ekki verið talið eðlilegt að telja breytingar á krónufjárhæð erlendra gjaldeyriseigna og -skulda, er stafað hafa af gengisbreytingum, til rekstrarrekna og -gjalda. Á árinu 1983 varð bankinn fyrir nettó gengistapi að fjárhæð 134,6 m.kr. Skýringin á því er aðallega sú, að við gengisfellinguna í maí var

mikið ónotað erlent lánsfé opinberra aðila á reikningi í bankanum, og urðu því gengisbundnar skuldir hærrí en erlendar eignir. Auk þess breyttust gjaldmiðlar í skuldahlið hlutfallslega meira en gjaldmiðlar í eignahlið efnahagsreiknings. Á fyrra ári varð hins vegar nettógengishagnaður að fjárhæð 718,6 m.kr.

(7) Annað eigið fé.

Eigið fé bankans, að frátöldu stofnfé, var 1.311,0 m.kr. í ársbyrjun 1983, en 1.491,5 m.kr. í árslok. Þessi aukning skýrist af eftirfarandi yfirliti:

M. kr.

Staða 1. janúar	1.311,0
Verðbætur	434,3
Rekstur	(95,2)
Endurmat	(134,6)
Arður af stofnfé	(24,0)
Staða 31. desember	<u>1.491,5</u>

Verðbætur eigin fjár eru reiknaðar út frá lánskjaravísitölu eins og undanfarið ár. Með eigin fé í þessu tilliti var nú einnig talin fjárhæð endurmats frá árunum 1980 og 1981.

(8) Arðsjóður.

Samkvæmt lögum um Seðlabanka Íslands skal hluti tekjuafgangs bankans renna til Arðsjóðs sem arður af stofnfé. Auk þess skal helmingur tekna Arðsjóðs renna til Vísindasjóðs. Í ársbyrjun 1983 nam Arðsjóður 20,8 m.kr. Vextir ársins námu 15,3 m.kr. og arður 24 m.kr., sem nú var færður af Arðjöfnunarsjóði. Hluti Vísindasjóðs varð því rúmlega 19,6 m.kr. og staða sjóðsins 40,5 m.kr. í lok ársins.

(9) Ábyrgðarskuldbindingar.

a) Árið 1974 samþykkti bankinn ábyrgð á skuldbindingum Landsvirkjunar gagnvart V/o Energomachexport að fjárhæð CHF 15.276.826,25. Eftirstöðvar skuldarinnar voru í árslok 1983 CHF 4.480.510,00.

b) Seðlabankinn hefur samþykkt að ábyrgjast að sínum hluta þær skuldbindingar, sem Eftirlaunasjóður starfsmanna Landsbankans og Seðlabankans hefur tekið á sig. Með hliðsjón af úttekt tryggingafræðings á stöðu sjóðsins í árslok 1982 þótti í ár rétt að auka áður bókfærða skuldbindingu um 30 m.kr. Samtals hafa þá verið lagðar til hliðar 33 m.kr. í þessu skyni.

(10) Afkoma bankans.

Afkoma bankans er mun lakari í ár en á síðastliðnu ári. Þá varð tekjuafgangur 106,5 m.kr., en nú voru gjöld umfram tekjur 95,2 m.kr. eftir gjaldfærslu verðbóta að fjárhæð 434 m.kr. á hluta eigin fjár. Afkoma bankans er reiknuð út eftir sömu aðferð og áður. Í því sambandi vísast til skýringar (5) varðandi meðferð verðbóta og gengismunar í innlendum viðskiptum og skýringar (6) varðandi endurmat vegna gengisbreytinga. Afkoma bankans er fengin með því að gera beinan rekstur hans upp sérstaklega, en einangra frá rekstrarreikningi þau áhrif, sem endurmat erlendra eigna og skulda bankans hefur.

Í reikningsskilum fyrirtækja hér á landi er stuðst við breytingar á almennu verðlagi innanlands til þess að mæla endurmat nettópeningastöðu þeirra. Slík viðmiðun á ekki við hjá Seðlabankanum, þar sem hann er vegna þess hlutverks síns að varðveita gjaldeyrisforða þjóðarbúsins frekar háður breytingum á verðmæti erlendra gjaldmiðla en innlendu verðlagi. Á hinn bóginn er eðlilegt að líta á tekjur og gjöld vegna innlendrar lánastarfsemi og annarra bankaviðskipta sem rekstur. Af þessum sökum er endurmat vegna gengisbreytinga ekki fært í rekstrarreikning, heldur beint á endurmatsreikning undir eigin fé. Mismunurinn á þessum tveimur viðmiðunum kemur fram í eftirfarandi yfirliti (m.kr.):

*Viðmiðun Viðmiðun
við gengi við verðlag*

Eigið fé í árslok 1982	1.312,0	1.312,0
Endurmat	835,8	962,5
	<u>2.147,8</u>	<u>2.274,5</u>
Eigið fé í árslok 1983	1.492,5	1.492,5
Lækkun eigin fjár	655,3	782,0

Miðað við gengi á SDR hefur bókfært eigið fé bankans rýrnað um 21,8 m. SDR á árinu.

Þróun afkomu og eigin fjár bankans undanfarin ár kemur fram af eftirfarandi tölum (í m.kr.):

	1979	1980	1981	1982	1983
Eigið fé í ársbyrjun:	59,9	128,9	357,8	412,9	1.312,0
<i>Breyting á árinu:</i>					
Rekstrarafgangur	12,4	21,7	(233,8)	106,5	(95,2)
Verðbætur eigin sjóða	6,2	22,6	41,3	74,0	434,3
Endurmat v/gengisbreytinga	50,4	184,6	253,6	718,6	(134,6)
Ráðstöfun úr Arðjöfnunarsjóði	–	–	(6,0)	–	(24,0)
	69,0	228,9	55,1	899,1	180,5
Eigið fé í árslok:	128,9	357,8	412,9	1.312,0	1.492,5
Niðurstöðutölur efnahagsreiknings:	1.939,7	3.058,0	4.600,1	8.700,0	15.513,9
Eigið fé í árslok sem % af niðurstöðut. efnahagsr.	6,6%	11,7%	9,0%	15,1%	9,6%

(11) Rekstrarkostnaður.

Rekstrarkostnaður sundurliðast þannig (í þús. kr.):

Laun:					
Launagreiðslur				kr.	39.488
Föst yfirvinna				“	2.498
Önnur yfirvinna				“	3.001
Eftirlaunagreiðslur				“	6.348
Vélar og áhöld:					
Keyptar vélar og áhöld				“	1.777
Viðhald				“	338
Útgáfustarfsemi, pappír, prentun og ritföng				“	3.759
Bóka- og myntsafn, blöð og tímarit				“	2.261
Burðar- og síngjöld				“	3.406
Kostnaður við fundahöld og gestamóttöku				“	1.727
Ferðakostnaður:					
Innanlands				“	509
Utanlands				“	2.982
Fasteignarekstur og húsaleiga				“	5.113
Bifreiðakostnaður:					
Keypt bifreið/seld bifreið				“	(180)
Aðkeyptur akstur				“	452
Rekstur eigin bifreiða				“	533
Kostnaður v/bifreiða starfsmanna				“	1.905
Rafreiknikostnaður				“	2.594
Námskostnaður, félagsmál starfsmanna o.fl.				“	2.893
Kostn. v/sameiginlegs mótuneytis með Landsbanka Íslands				“	1.524
Annar kostnaður				“	1.546
				kr.	84.474

Alls fengu 184 starfsmenn greidd laun á árinu, þ.m.t. bankaráðsmenn, starfsmenn í hálfu starfi, sumarstarfsmenn og ræstingarfólk. Samtals 91 starfsmaður fékk greidda yfirvinnu, þar af 45 fasta yfirvinnu. Hlutfall yfirvinnu í heildarlaunagreiðslum var 12,2%.

SKÝRINGAR VIÐ EFNAHAGSREIKNING RÍKISÁBYRGÐASJÓÐS 1983:

(1)

Kröfur vegna vanskila á lánum með ríkisábyrgð og lánum ríkissjóðs skiptast þannig:

Hafnalán	kr.	14.354.160
Rafveitulán	–	7.486.994
Lán vegna fiskiðnaðar	–	1.117.322
Togarlán	–	48.589.217
Lán vegna samgöngumála	–	79.441.673
Annað	–	51.551.045
		<hr/>
	kr.	202.540.411

Skuldir vegna samgöngumála eru einkum vegna Herjólf hf. og Skipaútgerðar ríkisins. Í liðnum „Annað“ er einkum um að ræða kröfu á Olíusjóð fiskiskípa. Líklegt má telja, að sumar ofangreindra krafna muni ekki innheimtast. Sama má segja um verðbréfaeign, kr. 50.251.455, að líklegt er, að sum þeirra muni ekki innheimtast.

(2)

Skuldabréf til innheimtu skiptast þannig:

Skuldabréf í erlendri mynt	kr.	10.963.158.209
Skuldabréf í ísl. kr., verðtryggð	–	5.137.639.318
Skuldabréf í ísl. kr., óverðtryggð	–	17.781.132
Bráðabirgðalán	–	1.665.197.661
		<hr/>
	kr.	17.783.776.320

Skuldabréf í erlendri mynt eru talin á sölugengi viðkomandi myntar hinn 30.12.83, síðasta skráða gengi ársins. Á verðtryggð lán í ísl. krónum eru reiknaðar verðbætur miðað við gildandi vísitölu í lok desember 1983, þ.e. byggingarvísitölu, sem gildi tók hinn 01.10.83, og lánskjaravísitölu desembermánaðar. Nafnverð þessara skuldabréfa er kr. 1.039.730.520. Væru verðbætur miðaðar við vísitölur, sem gildi tóku hinn 01.01.84, væri fjárhæð bréfanna kr. 5.288.742.050.

(3)

Í fjárlögum 1983, 6. gr. 7.11., var heimilað „að semja við Herjólf hf. um vanskil fyrirtækisins hjá Ríkisábyrgðasjóði, m.a. niðurfellingu vaxta og dráttarvaxta að hluta.....“ Í 6. gr. 4.32. var heimilað að fella niður allt að 1,9 m.kr. af vanskilaskuld Suðurfjarðahrepps, og í 6. gr. 7.12. var heimilað að fella niður allt að 5,0 m.kr. af vanskilaskuld Grindavíkurkaupstaðar við Ríkisábyrgðasjóð. Í samræmi við þessar heimildir voru felldar niður kröfur á hendur þessum aðilum, samtals að fjárhæð kr. 44.416.717, og er sú fjárhæð talin með afskrifuðum töpuðum kröfum.

Efnahagsreikningur Ríkisábyrgðasjóðs

<i>Eignir</i>	1983 krónur	1982 þús.kr.
Bankainnstæður	2 038 647	1 692
Kröfur vegna vanskila á lánum með ríkisábyrgð (1)	153 399 889	107 904
Kröfur vegna vanskila á lánum ríkissjóðs (1) . . .	49 140 522	12 407
Viðskiptamenn	4 575 629	5 913
Endurlán ríkissjóðs	1 772 424	4 800
Ríkissjóður, viðskiptareikningur	8 022 128	20 522
Verðbréf (1)	50 251 455	23 447
Skuldabréf til innheimtu (2)	17 783 776 320	9 944 874
Skuldabréf ríkissjóðs	132 608	134
Skuldabréf Endurlána ríkissjóðs	17 783 643 712	9 944 740
	Kr. 18 052 977 014	10 121 559

Reykjavík, 12. apríl 1984

SEÐLABANKI ÍSLANDS

Jóhannes Nordal

Davíð Ólafsson

Guðmundur Hjartarson

Harald S. Andrésson

31. desember 1983

<i>Skuldir</i>	1983 krónur	1982 þús.kr.
Viðskiptamenn	4 881 857	2 851
Endurlán ríkissjóðs	41 216 353	–
Skuldabréf til innheimtu (2)	17 783 776 320	9 944 874
Skuldabréf ríkissjóðs	132 608	134
Skuldabréf Endurlána ríkissjóðs	17 783 643 712	9 944 740
Höfuðstóll:	223 102 484	173 834
Höfuðstóll 31.12.82	173 834 283	
Afskrifaðar tapaðar kröfur (3)	46 636 697	
	<hr/>	
Endurmat skuldabréfa	14 172 584	
Mismunur rekstrarreiknings	<u>81 732 314</u>	
	127 197 586	
	<hr/>	
	Kr. 18 052 977 014	10 121 559

Efnahagsreikning þennan fyrir Ríkisábyrgðasjóð höfum við endurskoðað. Endurskoðunin var framkvæmd í samræmi við góða endurskoðunarvenju og voru í því sambandi gerðar þær kannanir á bókhaldi, sem nauðsynlegar þóttu.

Að okkar áliti gefur efnahagsreikningurinn áreiðanlega mynd af efnahag sjóðsins í lok ársins 1983 í samræmi við góða reikningsskilavenju.

Reykjavík, 11. apríl 1984

Stefán Svavarsson,
lögg. endurskoðandi,
kjörinn af bankaráði.

Gunnlaugur Arnórsson,
aðalendurskoðandi.

Með vísan til áritunar bankastjórnar Seðlabanka Íslands og endurskoðenda á reikninginn staðfestist hann hér með.

Reykjavík, 12. apríl 1984

Albert Guðmundsson,
fjármálaráðherra.

Efnahagsreikningur

Í millj. kr.	Árslok					
	1977	1978	1979	1980	1981	1982
<i>Eignir:</i>						
<i>Erlendar eignir í frjálsum gjaldeyri</i>	228	467	648	1.104	1.890	2.441
Gull	4	6	9	13	16	31
Sérstök dráttarréttindi Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	7	7	1	14	33	36
Gjaldeyrisstaða við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn	15	30	28	71	86	—
Erlendir bankar o.fl.	127	198	201	306	456	663
Erlend verðbréf og ríkisvixlar	75	226	409	700	1.299	1.711
<i>Mótvirði innstæðna Alþjóðagjaldeyrissjóðsins</i>	45	90	123	270	328	797
<i>Innlánsstofnanir</i>	333	459	682	1.105	1.588	4.514
Reikningsskuldur	21	9	32	22	6	344
Önnur stutt lán	10	22	25	35	40	726
Verðbréf	21	12	6	18	119	477
Endurkaup, gengisbundin	—	—	302	602	845	—
Önnur endurkaup	265	397	285	390	547	2.935
Endurlánað erlent lánsfé	16	19	32	38	31	32
<i>Fjárfestingarlánastofnanir</i>	36	37	33	38	104	163
Reikningsskuldur	—	—	—	1	25	23
Önnur stutt lán	—	—	—	—	—	10
Verðbréf	24	20	16	18	61	100
Endurlánað erlent lánsfé	12	17	17	19	18	30
<i>Ríkissjóður og ríkisstofnanir</i>	201	346	411	463	502	534
Aðalviðskiptareikningur ríkissjóðs	22	99	3	10	14	38
Ríkisvixlar	—	—	85	40	40	—
Viðskiptareikningar ríkisstofnana	7	25	14	34	18	62
Verðbréf	16	37	277	345	352	398
Endurlánað erlent lánsfé	156	185	32	34	78	36
<i>Aðrir aðilar</i>	4	4	4	15	74	113
Ýmsir reikningar	—	1	—	—	2	1
Verðbréf bæjar- og sveitarfélaga	1	—	—	—	—	13
Verðbréf sjóða í opinberri vörslu	—	—	—	—	42	64
Önnur verðbréf	1	—	—	—	—	—
Endurlánað erlent lánsfé	2	3	4	15	30	35
<i>Ýmislegt</i>	4	11	39	63	114	138
 <i>Eignir = skuldir</i>	 851	 1.414	 1.940	 3.058	 4.600	 8.700
<i>Skuldir:</i>						
<i>Sedlar og mynt</i>	92	130	171	237	444	568
<i>Innlánsstofnanir</i>	286	457	695	1.285	2.093	3.210
Almennar innstæður	61	119	129	278	189	162
Innstæður á uppsagnarreikningum	—	1	7	3	4	9
Bundnar innstæður	225	329	533	941	1.778	2.810
Gjaldeyrisinnstæður	—	8	23	60	122	229
Hlutdeild í ríkisvixlum	—	—	3	3	—	—
<i>Fjárfestingarlánastofnanir</i>	32	30	73	56	75	281
<i>Ríkissjóður og ríkisstofnanir</i>	33	41	108	124	233	389
Aðalviðskiptareikningur ríkissjóðs	2	5	64	58	117	131
Reikningar ríkisstofnana	31	36	44	66	116	258
<i>Sjóðir í vörslu opinberra aðila</i>	71	196	239	256	427	591
<i>Innstæður Alþjóðabankans og systurstofnana hans</i>	1	3	4	5	7	5
<i>Innstæður Alþjóðagjaldeyrissjóðsins</i>	206	316	303	393	384	1.206
<i>Erlendar skuldir í frjálsum gjaldeyri til skamms tíma</i>	24	69	63	72	196	538
<i>Erlend lán til langs tíma</i>	43	57	63	93	98	166
<i>Mótvirði úthlutunar SDR</i>	19	31	54	105	156	300
<i>Ýmislegt</i>	17	21	34	68	63	113
<i>Gengisbreytingareikningar</i>	6	35	85	269	—	—
<i>Eiginfjárreikningar</i>	21	28	48	95	424	1.333

Seðlabankans 1977–1983.

Mánaðarlok 1983

<i>Jan.</i>	<i>Febr.</i>	<i>Mars</i>	<i>Apríl</i>	<i>Maí</i>	<i>Júní</i>	<i>Júlí</i>	<i>Ágúst</i>	<i>Sept.</i>	<i>Okt.</i>	<i>Nóv.</i>	<i>Des.</i>
2.759	2.926	2.771	2.784	3.483	4.038	3.797	3.830	3.893	4.214	4.207	4.321
35	36	39	40	49	50	50	50	50	50	50	51
40	42	26	61	66	21	21	–	11	26	5	1
–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	121
552	583	477	414	337	921	858	873	833	1.095	1.013	663
2.132	2.265	2.229	2.269	3.031	3.046	2.868	2.907	2.999	3.043	3.139	3.485
887	931	992	1.016	1.268	1.274	1.276	1.279	1.284	1.285	1.289	1.666
4.405	4.043	4.504	4.948	5.531	5.512	5.793	5.819	6.402	6.344	6.530	6.933
531	242	168	422	507	427	370	322	664	396	327	289
587	488	651	624	833	533	709	583	610	617	674	945
549	614	684	692	701	736	739	746	756	753	755	784
–	–	–	–	–	–	–	–	–	2.648	3.029	3.238
2.702	2.661	2.971	3.179	3.451	3.790	3.948	4.141	4.359	1.917	1.731	1.677
36	38	30	31	39	26	27	27	13	13	14	–
184	196	174	196	157	157	170	188	176	222	249	251
47	58	33	54	5	–	13	30	25	65	81	79
–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
102	102	102	102	102	108	107	108	111	117	127	132
35	36	39	40	50	49	50	50	40	40	41	40
544	933	1.474	1.762	1.883	1.986	1.970	1.893	1.700	1.747	1.641	1.876
7	230	784	1.040	1.006	1.160	1.320	1.263	1.032	1.156	1.023	673
–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
105	269	326	277	421	369	192	169	221	143	165	7
398	398	325	406	407	407	407	410	409	410	414	526
34	36	39	39	49	50	51	51	38	38	39	670
146	187	245	267	325	331	307	295	228	211	204	238
4	3	2	1	1	1	5	5	5	7	3	3
13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	21
71	101	156	178	216	233	204	191	142	123	119	144
–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
58	70	74	75	95	84	85	86	68	68	69	70
97	97	98	97	265	296	292	297	263	255	252	229
9.022	9.313	10.258	11.070	12.912	13.594	13.605	13.601	13.946	14.278	14.372	15.514
–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
559	564	695	649	672	719	876	714	759	732	754	825
3.242	3.336	3.577	3.732	4.096	4.041	4.346	4.573	4.662	4.783	4.990	5.734
66	58	79	31	37	48	76	84	91	58	148	141
40	43	48	66	77	77	102	120	48	38	12	12
2.881	2.961	3.074	3.245	3.401	3.532	3.823	4.024	4.149	4.301	4.444	5.180
255	274	376	390	581	384	345	345	374	386	386	401
–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
244	260	337	478	439	302	430	492	400	423	932	684
329	326	376	800	1.258	1.607	1.652	1.402	1.335	1.316	1.276	1.024
13	14	23	209	82	16	27	45	37	46	28	43
316	312	353	591	1.176	1.591	1.625	1.357	1.298	1.270	1.248	981
620	672	766	841	652	711	775	695	691	768	853	839
4	4	12	11	11	10	11	11	10	10	10	10
1.342	1.409	1.482	1.519	1.895	1.904	1.907	1.911	1.918	1.920	1.925	2.310
654	661	670	685	1.542	1.701	1.024	1.068	1.038	1.038	346	1.073
188	197	212	216	270	275	250	535	530	530	536	515
335	351	374	383	478	481	482	482	484	485	486	492
172	200	424	423	266	510	519	385	786	940	931	475
–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.333	1.333	1.333	1.333	1.333	1.333	1.333	1.333	1.333	1.333	1.333	1.533

STJÓRN BANKANS OG STARFSLIÐ

Stjórn bankans

Skipan bankastjórnarinnar var óbreytt, og er dr. Jóhannes Nordal kjörinn formaður hennar til marsloka 1985. Bankaráðið er kjörið til fjögurra ára í senn á Alþingi. Kjörtímabilið rennur út í árslok 1984. Hinn 21. júní hætti Halldór Ásgrímsson störfum í bankaráðinu, er hann varð sjávarútvegsráðherra, en hann hafði verið formaður frá ársbyrjun 1981. Sverrir Júlíusson, bankaráðsmaður, tók við formennsku í bankaráðinu. Jafnframt varð Geir Magnússon, framkvæmdastjóri, aðalmaður í bankaráðinu og tók sæti Halldórs Ásgrímssonar, meðan hann gegnir störfum ráðherra. Bankaráðið hélt 24 fundi á árinu.

Bjarni Bragi Jónsson var ráðinn aðstoðarbankastjóri við Seðlabankann frá og með 1. janúar 1984, en hann hafði verið hagfræðingur bankans og forstöðumaður hagfræðideildar hans frá septemberbyrjun 1976.

Starfslíð

Í lok ársins voru starfsmenn Seðlabankans 139 talsins auk 4 starfsmanna við Iðnþróunarsjóð. Sautján starfsmenn voru í hlutastarfi, og voru því raunveruleg stöðugildi við bankann í árslok 130,5, og hafði þeim fjölgað um 6,5 frá árinu áður. Þannig létu 8 starfsmenn af störfum, en 13 hófu störf, auk þess sem þrír starfsmenn í hlutastarfi fóru að vinna allan daginn. Til sumarstarfa voru ráðnir 18 starfsmenn, og er það tveimur fleira en árið áður.

Eftirfarandi sýnir starfræna skiptingu á starfslíði bankans í árslok borið saman við tvö undanfarin ár.

	1981	1982	1983
Víð aðalbókhald, aðalskrifstofu, lánadeild og starfsmannahald-rekstur	28,5	28,5	28,5
Víð seðla, mynt og afgreiðslu	16	16	18
Víð endurskoðun	7	7	7
Víð alþjóðadeild og greiðslujafnaðardeild	8,5	9	9
Víð hagfræðideild og lögfræðideild	17	17,5	19
Víð bankaeftirlit og gjaldeyriseftirlit	21,5	23	24
Víð bóka- og skjalasafn og þjónustustörf	14	15	16
Víð Ríkisábyrgðasjóð	8	8	9
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	120,5	124	130,5
Víð Iðnþróunarsjóð	4	4	4

Eins og fram kemur hér að ofan fjölgaði stöðugildum um 6,5 á árinu, sem er 5,2% aukning frá árinu áður og mun meiri aukning á milli ára en verið hefur á undanförunum árum. Ástæður fyrir þessari óvenjumiklu fjölgun á starfslíði bankans á árinu má m.a. rekja til lengingar á orlofi starfsmanna svo og lengingar á barnsburðarleyfum kvenna, sem í auknum mæli óska eftir að taka hálf laun í sex mánuði í stað fullra launa í þrjú mánuði. Einnig felst skýringin í því, að á undanförunum þremur misserum hafa seðlar í umferð aukist að fjölda til um 74% og því óhjákvæmilegt að fjölga starfsmönnum við seðlagreiningu um tvo á árinu. Í þessu sambandi má geta þess, að við gjaldmiðilsskiptin í ársbyrjun 1981 fækkaði seðlum í umferð um liðlega helming, og var þá starfsfólki við seðlagreiningu fækkað að sama skapi eða um 5 manns. Þá má geta þess, að stöðugildum bankans við söfnin í Einholti 4 fjölgaði í reynd um eitt á árinu. Ástæðan er sú, að skv. samkomulagi Landsbankans og Seðlabankans um vörslu bóka, skjala og annarra gagna í eigu bankanna, sem varðveitt eru í Einholti, skal Seðlabankinn bera allan kostnað af vörslunni, og hætti Landsbankinn þar með að greiða hálf laun tveggja starfsmanna við söfnin.

Meðal þeirra, sem létu af störfum við bankann á árinu, var Haraldur Hannesson, hagfræðingur og forstöðumaður bóka- og skjalasafns bankans, sem hætti starfi í árslok eftir nær 3 áratuga starf við Landsbanka og Seðlabanka. Hefur Ólafur Pálmason, mag.art., verið ráðinn forstöðumaður þess frá 1. janúar 1984.

STJÓRN SEÐLABANKA ÍSLANDS

31. desember 1983

Bankastjórn

Jóhannes Nordal, formaður
Davíð Ólafsson
Guðmundur Hjartarson

Aðstoðarbankastjórar

Björn Tryggvason
Sigurgeir Jónsson

Hagfræðingur Seðlabankans

Bjarni Bragi Jónsson

Endurskoðandi bankaráðs

Stefán Svavarsson, lektor

Bankaráð

Sverrir Júlíusson, fyrrv. forstjóri, formaður
Ingi R. Helgason, forstjóri
Ólafur B. Thors, forstjóri
Sveinn Guðmundsson, fyrrv. útibússtjóri
Geir Magnússon, framkvæmdastjóri

Varamenn bankaráðs

Pröstur Ólafsson, hagfræðingur
Friðrik Þorvaldsson, forstjóri

AÐRIR HELSTU STARFSMENN

Aðalbókhald

Jóhann T. Ingjaldsson, aðalbókari
Árni Þórðarson, deildarstjóri

Aðalfjárhirsla

Stefán B. Stefánsson, aðalféhirðir
Sighvatur Jónasson, afgreiðslustjóri
Torfi Ólafsson, deildarstjóri seðlagreiningar

Aðalskrifstofa

Sigurður Örn Einarsson, skrifstofustjóri
Skúli Sigurgrímsson, deildarstjóri
Ágústa Johnson, deildarstjóri

Alþjóðadeild

Björn Matthíasson, hagfræðingur
Ólafur Ísleifsson, hagfræðingur

Bankaefirlit

Þórður Ólafsson, forstöðumaður
Þorsteinn Marinósson, deildarstjóri

Endurskoðunardeild

Gunnlaugur Arnórsson, aðalendurskoðandi
Bjarni Kjartansson, deildarstjóri

Gjaldeyriðefirlit

Sigurður Jóhannesson, forstöðumaður
Jón V. Halldórsson, deildarstjóri
Ísólfur Sigurðsson, deildarstjóri
Sveinn Sveinsson, lögfræðingur

Greiðslujafnaðardeild

Ólafur Tómasson, forstöðumaður
Ingvar A. Sigfússon, viðskiptafræðingur

Hagfræðideild

Eiríkur Guðnason, forstöðum. peningamáladeildar
Sveinn E. Sigurðsson, viðskiptafræðingur
Guðmundur Guðmundsson, tölfræðingur
Hörður E. Sverrisson, viðskiptafræðingur

Lánadeild

Garðar Ingvarsson, forstöðumaður
Pétur Urbancic, deildarstjóri
Sigfús Styrkársson, deildarstjóri verðbréfa
Ólafur Örn Klemenzson, hagfræðingur

Lögfræðingadeild

Sveinbjörn Hafliðason, forstöðumaður
Sigfús Gauti Þórðarson, lögfræðingur

Ríkisábyrgðasjóður

Harald S. Andrésson, forstöðumaður
Sigurður G. Thoroddsen, deildarstjóri

Starfsmannahald – rekstur

Stefán Þórarinnsson, forstöðumaður
Jón H. Friðsteinnsson, deildarstjóri

Útgáfustarfsemi og bókasafn

Valdimar Kristinsson, ritstjóri
Haraldur Hannesson, bóka- og skjalavörður